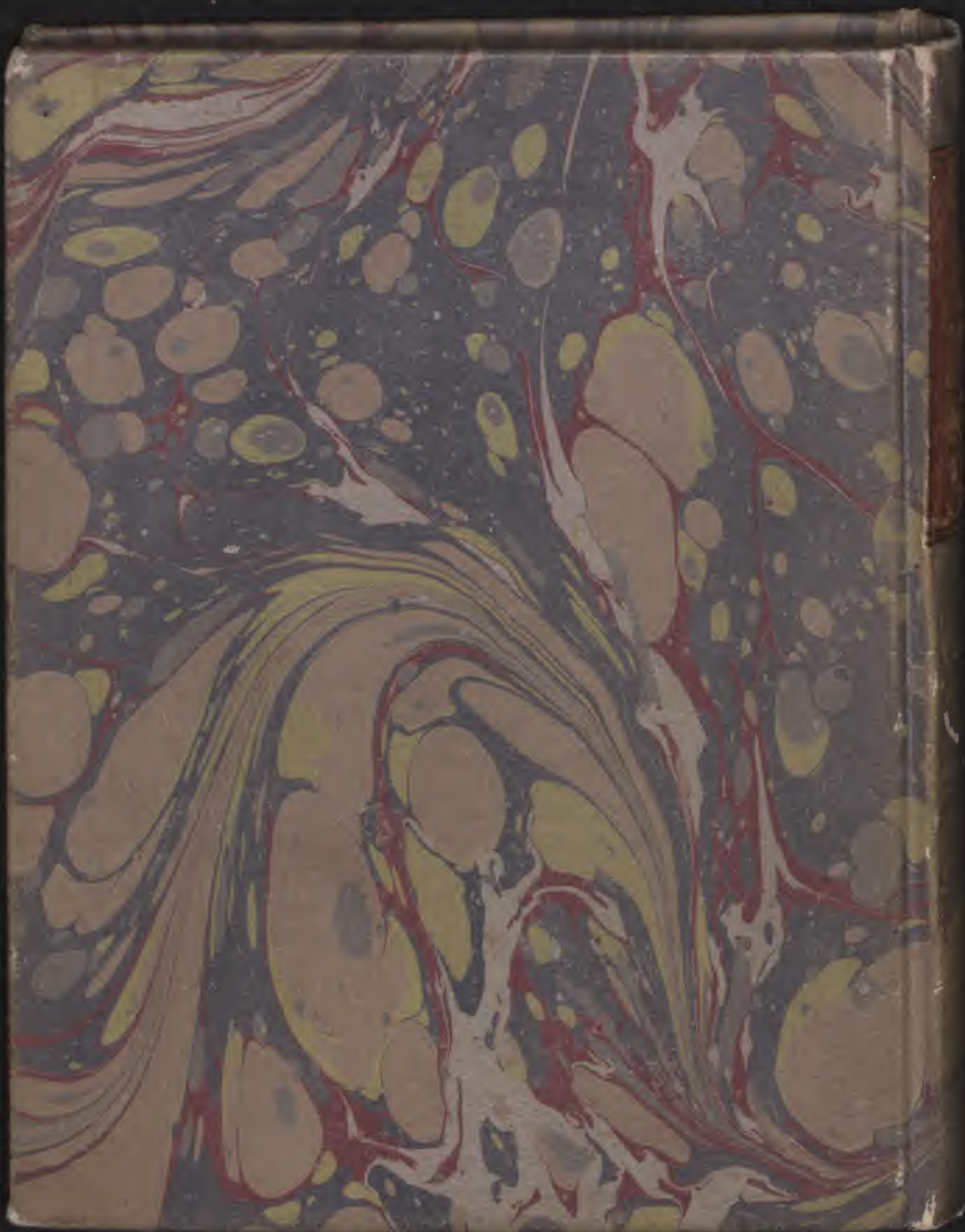

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 233 4° (LN 128)

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 233 4° (LN 128)

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 233 4° (LN 128)

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 233 4° (LN 128)

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 233 4° (LN 128)

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 233 4° (LN 128)

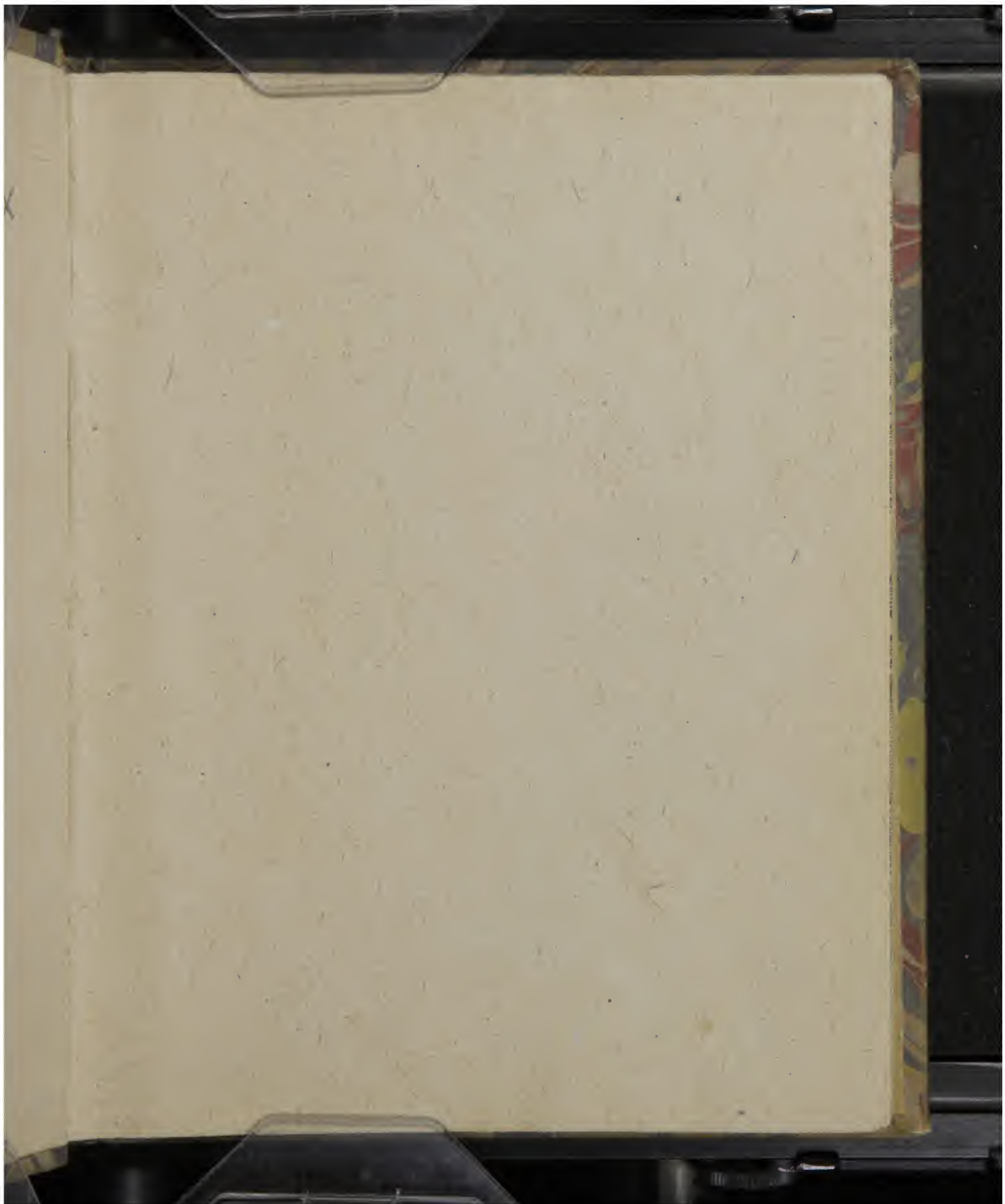
~~Nr. 546~~

DA BOX

Nr. 233

LN 128

67. 40

al
in
in
E
D
and
for
H
L

at farvns fold (firme ?) (in himling gaban) had vi uic luch confermed f. C. j. b.
fridag. C. ij. b.

Imigw oc blade ? f. C. 4.

Egleri. C. 4. b. Kiis. (caamundyls.) B. 3. Sniibbedu. B. 2.

Vafte oc fnacte. B. ij. Rofkab. K. j.

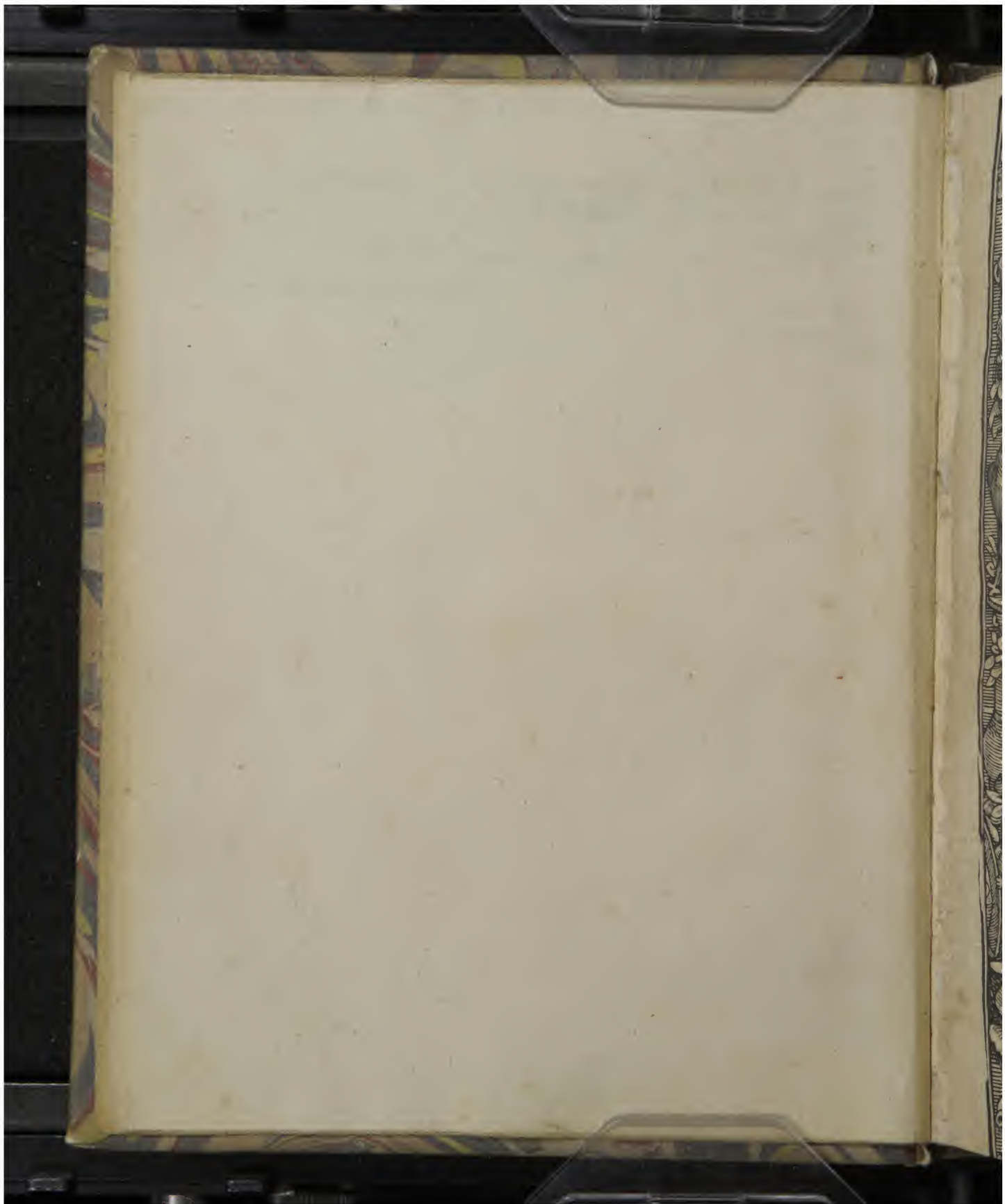
omdragely. C. ij.

Storre oc mere i Or g vürdning (wring.) C. ij. b.

Offermesse. B. ij. b.

Wifkys oc giorile Bisp. C. ij.

Lenelse. K. ij.

En sand oc ret cristē

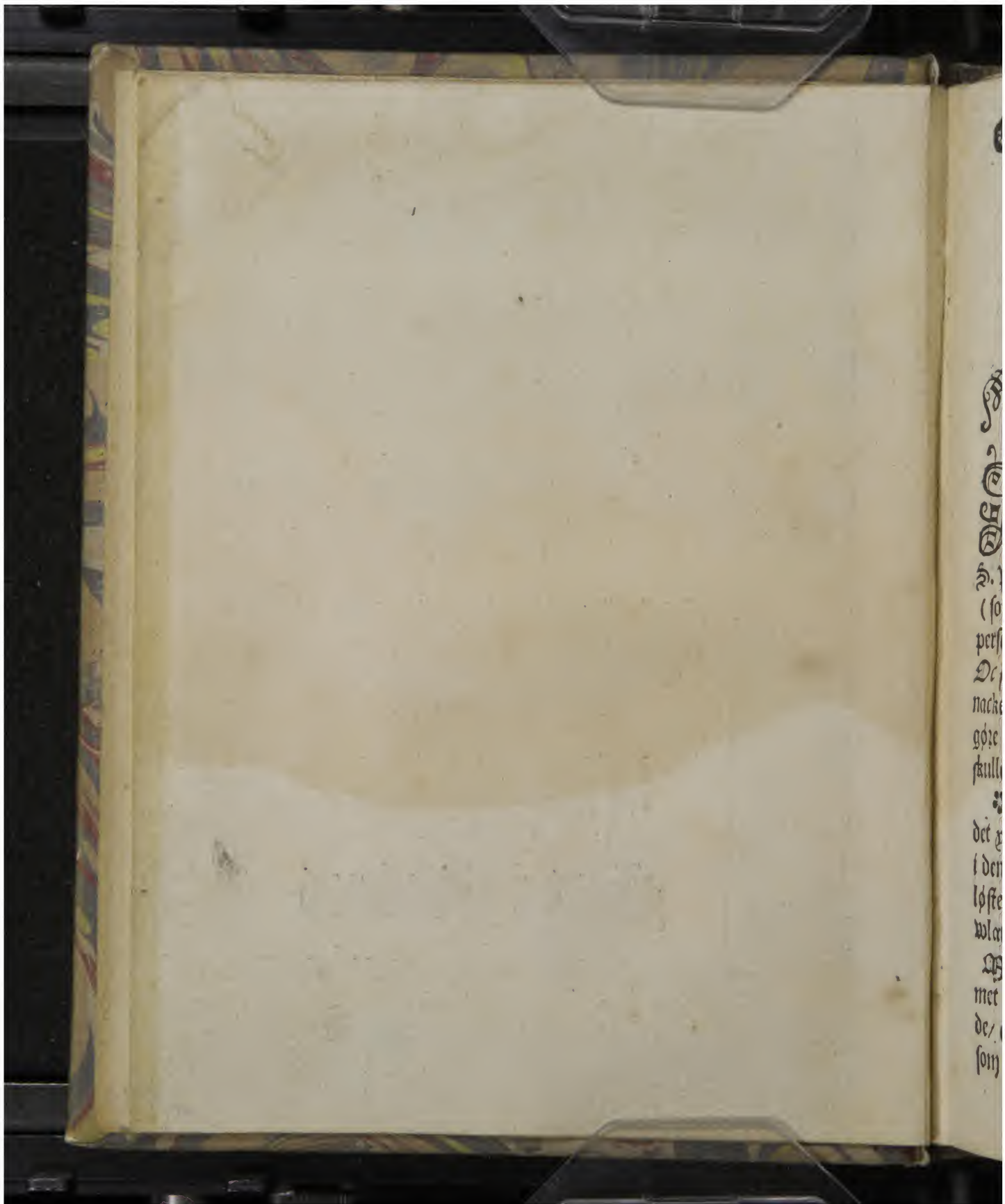
vnderuissning om preste embede och om
deriss lessnit Gifftermaal / oc ret kysshed.

Desligest om kloster folckis løfte
och frihed / oc ath de mwe
giffte dem effter Gudz
ord / oc gämel
kírcke low.

Ecteskaff er erligt iblant alle Men Skøz
lessuere / bolere / oc hordkarlle dem skall
Gud dömmne siger. S. Pouil til de
Hebre. i det. xlii. capi.

Less først / oc acte deth well / oc
dön sidē reth / wden had / wild
och arwind.

Sat i Malmo

Christelige lesere och hørere ønsker
Peder Laurentien lesemester i

Malmö fred och naade aff Gud fader och
vor frelsere Jesu Christo i den Hellig-
aand/ Met ret sandhedz obens-
barelse och forstand.

Ere wen oc Christne broder dw skalt icke
forindre/ath wi scriffue saa ofte och tale om
ith christet oc erliet ecteskaff oc om de frisz
so Gud haffuer giffuit huert christet meniske
ath det maa giffte sig som Gud siger Gene.
ii. oc viii. och Christus Mathi xix. och
S. Paul i. Corinte. vii. Hebre. viii. Ikke all ene ligfolk
(som man kaller dem) Men och saa klerckeret Kirckens
personer/so ere oc kallis Bisper/Prestes/Mücke/oc Rymmer
Oc skalt dw icke heller mene eller tencke (som nogre haard-
nackede auindz mend/ oc sandhedz modstandere sige) ath wi
gøre det fordi ath wi ere giffte eller wille giffis/ Ath wi
skulle der met synis aarsage.

✿ Gud som randsager alle hierter som Hieremias siger i
det xvi. capi. Han er waar hertiff widnissbyrd och dömere
i denne sag/ Der maa huer mene oc sige her vdi huad hånem
løfter De skulle haffue noget ath vaske och slacke blåt den
wlarde alinwe och ligfolk.

Men dette gøre wi serdelis och mest fordi ath wi wille der
met giffue till kende/ ath den Christelige frihed i denne maas-
de/ oc den første Gudz skick oc erlige stadt ibland menisken
som er ecteskaff widelige vdspreder sig / oc høret saa vell till

A ii

larde som fuligfolk oc en noget ydermere blant sompt kler-
keri naar man vill scrifften ret offuer veye och ret betrackte
Och er det icke nogen kodelig handel eller legemiss iøst och
frished (som de wanuittige sandhedz fiende sige / huilke som
alle Gudz ypperlige gerninger och skick drage fra aanden
oc til legemens kodelig handel oc forstand icke actindis deis
som tilbørligt er) Men lige som Gudz gode gerninger skick
oc ord / haffue sin rette art oc krafft i aand och sandhed ved
troen hosf rette christne menniske. En dog de ere i sig selfue
vdiwendig oc legemlige Saa haffuer oc dene erlige ecteskaffs
stat Huilken icke all ene haffuer en dyrbær oc megtig aand
merckelig figur / oc Gudz lønlige Sacramente i sig som S.
Pouil siger til de Epheser i det v. Men och saa haffuer sin
serdelis priss oc ære aff Gudz egen røst som der staar Gene.
ii. oc Mathei xix. De er hellig oc hederlig i blant alle rette
christne / ingen wundertagen so hānem erlige indgaar / och sig
christelige / renlige och trofastelige beufer sig i hānem i alle
maade / som S. Pouil siger til Hebre. i det xlii. capi.

Scrifften taler om tuenne ecteskaf. och i tuenne maade

✥ Føist och ypperst om aandeligt oc det som er blant rette
tro meniske / dog formedelst legemis samqweim oc samuerelse
i ecteskaffs gerninger I huilke saa brugiff høstruer (Gud til
loff vde slē hozeruss och swll ligemissløstis attraa) lige som
man haffde icke høstruer som S. Pouil taler om i det første
bress till de Corin. i det vii. Och saa sammen lessue i dette
kød oc legeme / atth hw oc herte er icke der met bebundet oc
bekymret fra det som Gud oc salighed er amprindes.

✿ Om køddeligt ecteskaff taler och scrifften offte / det
 er / om det som er iblant herdinge / wantro och almindelige
 blant onde christne / som icke haffue Gudz aand oc ecteskaffs
 gode vilkaar i dem / ved en iet tro oc sãdhedz kendelsse Dette
 haffuer stor hinder oc bekymring met seg i verdies oc legemis
 handel De en forfinckelsse (i legemis oc anden besørning)
 fra rette Gudz tieniste som och S. Pouil i sit første bress
 til de Corin. i det vit. capi. taler om A huilket den gale
 Adã och kødzess art regerer alsamen Huilket i saadã menig oc
 brøgg er icke Gud behaffueligt / oc fordi raader Gudz aand
 wdi scrifften der mere fra en till / oc nogre andre hellig lare
 fedre / som ere serdelis Sanctus Hieronimus och nogre saa
 andre.

Anden sagh.

✿ Vi nødis till thit och offte / ath scriffue och tale om
 Presters ecteskaffs frihed / for det strenge tiranske och Anti
 christelige forbwrd oc diffuels lardom som Sancte Pouil det
 kaller til Timoteum i det første bress i det fierde capi. emod
 dette Gudz skick oc menig frihed i ecteskaff / met huilket for
 bud nogre forbißtrede Romerske Bisper (som lade seg kalle
 Pawer) haffue emod Gudz ord oc aand nød Prester / Bis
 per / Muncke oc Nypper och andre deriff kirckis personer
 til (vnder ith falskt hellighedz skyn) ath forswerie met mene
 dige løffte oc falsk ieth oc eed / oc forsmaa oc forskiude erligt
 christeligt ecteskaff / oc skedelige met Gudz store forørmelse
 och menige rette christnis beskuummelse ligge i hord boleti och
 skøleffnit / oc der wdi søle dem som en skiden soo pley / ath
 gøre i en rendesten som och Sancte Peder taler om i sit an

A iii

Certamen Poeticum

det bress i det ii. ca. Oc dess emellom holle de seg for christne
Bisper/ Prestes oc Muncke/ och Gudz besynderligetienere
andre fattige meniskis regerere hiwder/ talssinend/ oc forsone
te hoss Gud Boff huilke dog neppelig findiff noge so hassuer
enthen i leffnit eller i laedd noget det vilkaar so ith ret chris-
tet meniske bop ath hassue Men oss som Gud hassuer giffuit
nogen opliuselse i sin sandhed och hellige scriftt effter huilken
wi oss rette (offuer giffuindis hori skoplessnit/ oc anden ket-
teriske dieffuels lardom) oc vildfarelse) holle de for kettere/ oc
vden skel oc sand beuifning (aff had oc arwind fordi dem saa
loster) kalle de oss bandz kroppe West och serdelis fordi ath
wi giffte oss.

✿ Oc met dette vort eyepel giffue wi till kende den frished
som alle christne i alle stad hassue i herrin Ja icke all ene frish-
hed/ Men och saa den helligaandz krafftige ecteskaffs bud
ved S. Pouil i. Corin. vii. Huor som fare er for hord eller
skoplessnit/ oc til en foruarang der emod Och icke en all ene
met lardom) oc Gudz sandhed/ men oc saa met gerning och
efftersiwn / bewise wi deriff skoplessnit oc falske wctelosse
wkyshed/ ath were fordommelig/ Gud oc alle gode meniske
vaderstyggelig oc aff scriftt och skel ath vare en ret dieffuels
ketters lardom) oc samwittighedsz tiraniske besuotelse. Huilken
de blinde farbistrede oc vilfarindis aff Gudz weye/ icke kunde
oc icke ville forstaa Men some aff waare Rabbiner oc arme
mestere eblant dem i stor hiertens morkhed (i huilke denne
werdens Gud Satan i vantro oc vanuittighed hassuer for-
blindet deriff hierter om huilke och S. Pouil siger i det andet
bress til de Cor. i det iiii.) de sige ath de ville icke for all ver-
de giffte seg eller lade sig blinde wed en ecte quinne Fordi de
hassue loffuit Gud kyskhed/ det er (som de beuise met ger-

nünger) atþ slepe en hore oc tage en anden. Krencke oc skæde
en pige effter en anden Dette sec wi vere i waare ecteskaffs
forwerigere oc forfølgere Bwoz dan deris Pauiske kyskhed
er/ den vide wi och menig man vel Gud beuare oss fra slig
kyskhed amen.

✠ D i blinde for blinde lærefedre lader om siger eders sware
formørkede hiertiff øgen op om i kunde / Eller beder Gud
troligen aff hiertet atþ han hørt tager eders ynckelige blindhiz
oc vil lade eder see oc vde skømpteri mercke oc acte om eders
iøderigts Gud Pauch hæffuer gjort vell emod eder / forbiur
dindis eder det som Gud hæffuer skicket wnt oc giffuit eder
frit/ oc han biuder eder den store mirackelske gaffue kyskhiz sō i
icke hæffue i siel oc legeme Dc med deris forbud giffuit eder
aarsage till fald oc forðømmelisse/ formedelst hørd oc skølleff-
nit oc andre slæme synder Sō i pleye atþ sige Sed bene fecisti
pro vna mille dedisti (det er/ dw gjorde vel atþ dw gaff off
w sinde skøgger for en ecte høstew)

✠ Desse ord ere faste oc sande/ Atþ alle som giffte dem i
Herren i ret ecteskaff gøre vell oc erlige / oc ere Gud behaff-
uelige Och de ståa mod Pauens w ecteløse falske
kyskhed/ Atþ hørdkarle/ bolere oc skølleffues
re hæffue icke part i Gudz rige/ oc Gud
skall dømmne dem. Hwer acte vell
oc betæcke seg selff/ oc bede Gud
om en sand bekendelse
och naade ADEP.

ffaaere Talen.

Alle Christne som ret sandhed om Prester och deris skickelste ere begerindis skulle vide huorledis det haffuer warit met ret christet Pieste embede/ leffnit / oc met deriss gifftermaal oc kyskhed/ fra christendömens første begyndelste och nogen tid siden/ men hwiij daar vdi sin rette skickelste oc brugelste effter Gudz ord och den hellige scrift/ som all eniste er den hellige christne kirckis regel/ atskick oc regere sig effter i retuisschedz oc salighedz weye som Christus siger Mathei iii. oc Ioan. vi. oc S. Pouil til de Galla. i det i. oc i det vi. och til Timo. i det andet bress i det iiii. capi. Her om vill ieg nu noget søge (paa denne tid) giffue till kende Ingenff persone høg eller lag/ mechtig eller winectig her vdi anseendiss eller foractindis i noget maade/ ey heller sedwane eller gamel lagheffte oc huad mange oc mechtige gøre eller haffue giort Men effterfølge det som best er / och hwad scrift och Gudz sandhed larer och vdkressuer/for huilken sandhed baade mact/ seduan oc alle mēiskis low / bud / sat och paafwnd/ bøj atskick oc giffue Gud och sandhed sin mact/ framgang oc are/ som der staar i kircke lowen distinctione viii. c. consuetudo.

✿ Huilken som staar i Gudz sandhed och ret christen skick/ tacke seg Gud oc bliffue der fast vdi/ huilken som icke saa staar/ han bede Gud om naade oc rette seg/ det geller hannem alwarlige

Her handlis ingen løff desputatz mod Luteraner eller andre / Men om sielens oc salighedzens artinde.

Om christne Bispers och presters vilkaar och leffnit.

De hellige Apostle så bore Bisper oc Prestes
(det er predickere larefedre oc tienere) vdi
den første christne kircke / aff Jesu Christi
deriss mesters oc heris lardom / vilge / exem
pel / oc aand / skickede oc gjorde / oc wille at
de mend skulle skickis oc gøris til Bisper oc Prestes / de som
haffde oc haffue desse efterfølgende wilkaar / baade effter de
hellige scrift som S. Pouil om taler til. i. Timo. i det iii. ca.
oc till Tit. i det første / oc siden aff den gamle kircke low.

Det første wilkaar.

✿ Ath han (det er en Bisp eller ret Prest) skal were en
god christen man som haffuer itz erlict wstraffelict leffnit
Goth røcthe oc widnißbyrd aff alle / baade før oc siden som
der staar i kircke lowen distinc. xxv. c. primo. och distinc.
xxviii. c. presbiterum.

Andet wilkaar.

✿ Han skall ware kysk / en ectehøstruis ecteman (Det er
som S. Hieronimus han siger / han skall icke haffue mere en
en høstrw / Emod Jødiske sedwane / som haffde flere / Den
ne høstrw er icke noghen kircke / som Papister løgnac
tige oc geckelige mod scriften glosere) Men deth er en na
turlig qwinne aff kød och blod som andre qwinner ere Dette
bewisis i kirkelowen distincōne xxvi. c. unus.

Tredie wilkaar.

✿ Han skall ware waagen oc vel actindis paa sit embede
och christelige befalling distincōne lxxviii. c. i. oc ii.

Si

Fierde wilkaar.

✿ Han skall ware en addiw man och sparsom i drick oc mad / oc maadelig och sindig i alle sine anslag distinc. xliiii. c. Tu autem. oc distinct. xxxv. c. Ecclesie. oc c. vinolent.

Femte wilkaar.

✿ Han skall ware herberger och gierne lane fattige hwiff besørge oc hwsuale dem / dist. xlii. c. hospitalē. oc i den. lxxv. c. Archidiaconum.

Siette.

✿ Han skal ware en wiiff / wel lerd och forstandig man wdi den hellige scrift. Och aff langt studium dore wdi well forfaren / distinc. xxxviii. c. ignorantia. De distinctione. lxxvi. c. primo i kircke lowen

Siwende.

✿ Han skall ware skickelig oc bequem till atz predicke oc lare andre Gudz rene och krafftige ord / wbeblenderth met mennisklig fund och lardom Malachie ii. Och distinctione xliii. Sit rector. och c. Pudicus.

Ottende.

✿ Han skall ware fast och mechtig i troens lardom / som kan lare och paaminde / straffe och reffze met den hellige scrift och met samme scrift och Euangeliske lardom kan redelige mod sige Euangelii modstandere / och offuerwinde dennem som wrangelige lare / och bedrage och forwende simpel menniske / met tanth / fabell och falsk helligdz skyn / atspörindis deriff egen baade och icke Gudz are distincti. xxxvi. c. qui Ecclesiasti. et xliii. distinc c. Sit rector.

Niende.

✿ Skall han oc ware en retferdig man och metlidendis som gøz ingen wret / eller ingen offuerfaller / met beskatning eller anden skade distinctione. xxxv. c. Primum itaque.

Tiende wilkaar.

✿ Then som er en sand Gudelig oc Gudfryctig man vden all skimpneri oc falskhed.

Eluffte vilkaar.

✿ Den som erlige oc vel staar sit hwiss for/oc vel regerer det/oc holder sit folck ved tvekt are oc lydelisse/Dislayxix c. i. oc distinctione plvii. c. Sicut para. mceffe.

Tolffte.

✿ Han skall ware Gudz seidelis tinere / waagen och tro fast i hanff lønlige viisdøs oc Guddoms raads (Gudz are oc vor salighed antpindis) wdskiffelisse / som S. Paul siger i. Corin. iii. Huor visselige ved predicken oc lardom den kan skee Ath fattige oc tpsindis kune met Gudz ord hwgsualis oc vederquegis Sō Cristus befaler Mat. vii. De hwnde oc swin / Det er auindz fulde / homodige tūāner och bespottre / De de som efftersøger hwgēs oc legemens begering oc løst i vrenhed / de skulle misse / oc mere bliffue forherdet til for dømmeisse.

Trettinde.

✿ Den som icke er gerig / atspøindis sin eyen baade are oc fordell / Men huad andre dem er ganfflige til siell och salighed / distinctione plviii. c. Honorum. ec c. Sicut hi.

Fioztinde.

✿ Den som icke er hastig vredactig / snibbedrw / kiffactig Distinctione pxxv. c. A quibus oc distinc. pliiii. c. i.

Femtinde.

✿ Han skal icke ware ny oc lidet forføgt i troēs rette lars dom oc hennes fristelisse (paa det han skall icke falle i vilds farelisse oc for dømmeisse) for sit homod / Men skal vare aff lang tiid oc studiū forfare i troen oc scrifften distinc. plviii. Per totum.

Septinde

B ii

✿ De som icke slar met hand eller tvinge (det er Som icke bander eller fortaler / eller giffuer simpel vlarde folck orsage till synd eller fald / met sine ord / lardom eller leffnit) som der staar distincōne. plv. c. i. distinc. p. c. Same per.

Søttinde om deris bøn oc tinere.

✿ De som haffuer gode oc lydige bøn / oc gode oc hoffsuecke tienere / som icke giffue dem till megen drick Som icke stwnde effter slem baade och vinding aff folket.

De swenne och tienere som met en god och reen samuittighed / ere faste i troens lardom oc hennis lønlige krafft / De som til forn vore prøffuede (i forscreffne tingest) oc sidē tienere erlige / saa at ingen kan dem met skel straffe Huor findis saadanne i Bispernis gaarde.

Attende om deriff høfstrwer.

✿ Desligeste skulle och Bispernis / Presternis och deriff tieneriff høfstruer ware erlige och sindige Ikke fortale eller baguafke andre / men edrw / astadige oc trofaste vdi alle maade / andre christne quinner til ih got exempel oc god lardom i all dygd och ydmyghed / som S. Pouil merkelige bescriffuer til Timo. i det første bress i det iii. ca. oc till Titū. i det første capi.

✿ Desse forscreffne tingst och vilkaar hører en Biscops eller ret sogne Prestis persone till / om han er eller vill vare en sand christen Biscop eller ret sogne Prest / som till hørligt er oc Gud behaffueligt.

Om Christne Bispers oc presters indgang och kald.

✿ Han skall uke selff wkallit indløbe / eller indføre sig

(i Biscops dömmen eller Prestes embede) formædast gunst/
 gaffue/ herre hyllist/ fortientste eller met nogen anden legem-
 lig wensckaff eller forskylning/ huilken indgang er simoniacus
 i. q. i. Sunt nōnulli. Men han skall først kallis aff Gud
 som S. Pouil siger Hebr. v. oc saa aff den alme som han
 skall tiene/ oc vdkoris oc samtyckis til same kirckis tiener
 oc embitzman i Gudz ord oc anden aandelig besørging/ huor
 som behoff gørs som oc staar i kircke lowen/ dis. li. c. qui in
 aliquo. och viii. q. i. c. licet. Item dis. lxiii. c. Pies oc c.
 Mosse. oc c. Epōs. Och dette er det rette vduertess kald/ oc
 indgag ath døren (som er Christi) vdi Christi faare sty/
 som er den hellige chrisne kircke Ioan. v.

✿ Er oc saa ith andet kald lønligt och induertiss aff den
 helligaand/ haff denem som haffue anāmet Gudz naade oc
 forstend/ som er den Euangeliske pēning Mathi xv. nar
 de see ath behoff gørr/ nar Christi arme hiorð far vild fra
 den rette troiss och salighedz wey Och atspreiss aff wlsfue
 och opsluggis aff dieffuels falsk lardom oc mēnskens løgn-
 actige diet/ dōmmen/ bwd oc bedregert. Oc der faare tilskyn-
 diss aff samme helligaand/ och chrisen kerlighedz metynck/
 ath predicke lare/ och vdtage aff de wlsfues mwnde/ oc for-
 dōmmelige bepe / de arme vildfarinde bedragne och forlede
 menniske Inthet andet der met anseindis eller begerindis/ en
 Gudz are och menniskens salighed Inthet andet brugindis
 her vdi en den reene och sande hellige Bibelske scrifft/ och
 Gudz Euangeliske lardom vforkrencket oc vbeblandet met
 mennisklig diet och paafund.

✿ Desse ere de rette kald och indgang till Christi kircke
 oc faaresty/ huilke som anderliss gaa ind/ eller for andre sa-
 ger och i andey mening/ som nw dess wer almindelige skeet/

B. iii

De ere/ oc dem kaller all sandhedz mestere Christus / tyffue
oc røfflere Ioan. i det v. oc de byde igenom wegge oc tag/
eller vndergraffue Gudz huff/ oc icke gaa ind atz døren.
Canticor. ii.

✠ Ikke formentiff heller herre met/ Atz herrer och fōster
maa io / om behoff gōff/ sātpeke/ eller tilskicke Bisper och
Presters til kirkens oc menig alinwiff nytte och salighedz
gaffu oc forspj Som oc kircke lowen siger distinctio. lxiij. c.
Quia igitur. et c. Principali. oc flere capittel paa det same.

Men de skulle see vel til oc vel acte/ om de ere duelige oc
bequemelige der till i sandhed/ oc gode fore det embede huilke
de ville haffue eller samtycke/ til saa stor oc merckelig siellis
oc salighedz befaling/ om de haffue de vilkaar / eller stōsie
part aff dem / som nw til for er talet om Ellers skulle de
same herrer oc fōster dist bliffue delactige vdi all den siellers
forsømmelisse oc forðømmelisse / sō skeer vnder saadane Bispers
oc Presters befaling oc regement.

✠ Oc som sagd er/ i dette kald oc dēne indgāg/ skal eller
bō inthet andet atz anseest / en all emiste Gudz are och den
christne kirkis / Det er christne mēiskis / aandeligt gaffu
oc nytte/ och ret christen dwelighed och frōhed i personerne/
icke frendskab eller venkskab / icke ypperlig sleckt/ stat eller
rigdom Oc inthet andet vduorttis. som baade Gudz ord och
gammel kircke low och scrift vduiffet mange steder.

D herre Gud vnde off atz wi arme mēiske maatte en
nw snarligen saa rette Bisper oc sogneprester det er ret christ
ne predickere oc Gudz sādhedz forkyndere/ atz det kunde be
dre gaa til almindelige i christendōmē end nw lang tiid gan
git er/ Huilken er oc haffuer varit i stort iāmerligt fald och
misbrug for gode retsindige Bispers oc Presters bōst skyld

Som wi nu haade høre oc oßenbare see mange stede sket/ oc
huad der brugis lige twert emod christne Bispers och rette
Presters embede som wi oc nødiff til ath forsare oc forsøge i
māge maade/ oc mest den arme simpel oc vfarstandig alinwe.

Om Christne Bispers och Presters embede och tieniste.

Biscops eller Prestis embede / er icke herredømme
eller verdzlig mact/ och legemlig vduoris befals-
ning som Christus siger Mat. xxii. Ikke at vare
eller kalliss Naadige herrer/ oc ey heller ne get andē verdzlig
oc hedenck handel / som nu almindelige hest dennom findis
distinc. lxxviii. Der totū. Men deriss embede oc befalning er
en gerning som S. Pouil siger i. Timo. iii. tieniste/ besør-
ging och ymage eblant christne menniske / ath tiene dem paa
siell och salighedz vegne i. Corin. iii. och kircke lowen om
taler distinc. xxxvi. c. Si quis. predickindis oc idelige met
stor flud larindis dem Gudz ord och den rette edelle hellige
schrifft Christi Euangelion. Gala. i. Oc ingen anden lardō
menniskelige optenckte fund eller falske retuished Gala. i.

✠ Item deriss embede/ er ath hugsuale syndige bedrøff-
uede och misfærstige ii. Corin. i. Ath straffe synden oc hord-
nackede syndere/ Oc mandelige raabe paa oc emod dem som
forlede och forbistre och i løgn och ketterii forslugge och for-
derssue Christi saar/ simpel almue Esate. i det lvi. ii. Ti-
mo. ii. och iii.

✠ De ere och skulle vare
tjenere och icke herrer/ hiurder / oc icke vlsue / vegerere/ och
icke bløde oc søde soffuere/ Speydere och kurer i Christi
kircke/ som skulle vuidt och langt vdssee om siende komme

B iii

Och atþ ware menig Christi stad som er christen alnw/
 blesindis i den Euangeliske baswine atþ huer skall tage sig
 ware/ Buesß embede oc gerning er atþ lare aff Gud (icke
 aff Pawen eller andre) lasindis den hellige scrifft / och i hw
 och sind henne idelige betrackte / och lare folkit men det all
 eniste de haffue lard aff Gud/ icke aff deriss eyet hierte eller
 menniskelig fornøfft och paafund/ men det som den helig-
 aand larer Alle forscressne artickel bescriffuiff i den hellige
 scrifft/ i oc den gamle kircke low mange steder Oc forði nar
 nogen skickis till Biscop eller Prest/leggis der en euangelit
 bog paa hans hoffsuit/ paa det han skall paamindis sit embe-
 de oc befallning som han anämer/ och han skall randsagiff oc
 examineriss om han er vel lerd / forfaren och snild vdi den
 hellige scrifft och henniss grønnige mening/ som der staar i
 kircke lowen distinc. pxiij. c. Epūs. ca. distinc. c. qui Epūs.

❀ Forði det er icke noget Leuitiske Prestes embede effter
 den gamle low oc Testamentis manering och sedwane han
 anämer/ atþ offte qweg/ røgelss/ eller saadät wduortis ting
 Icke heller atþ sige offer messe / som Papister gøre oc mene
 Christus han haffuer en gang fuldkommelige och endeilige
 offred for alle verdzens synder som screfften bewiser Esai. liii.
 oc til de Hebre. i det iþ A huilket eniste hans offer paa kors-
 sit wi och alle rette christne menniske / stadelige tro off fuld-
 komnelige atþ were genløste oc retwisse gjort Som scrifften
 vell och klarlige nogh bewiser Ioan. i. och iii. ca. Hebre. v.
 i. Ioan. ii oc flere steder.

Men hans (en ret Bisp meen ieg) oc allis rette Prestes
 dømme er atþ tiene i Gudz ordz predicken och lerdom tro-
 fastelige wden skømpteri wnder deriss siels fortabelsse/ och

dddele Gudz Sacramente ibland christit folck .i. Corin. ix.
oc distinctione p. l. i. c. Dispensatio. oc .i. Corin. xiii. Andet
vduortis Prestedømme haffuer icke christendømen i sandhed
Och inthet andet skall eller kan nogen bewiisse met den hel-
lige scriftt Scriffue sig enthen Peder eller Pouil Engel eller
dieffuel/enthen Bisp eller Prelate/Lānick eller Prest/Leeg
eller lard till villie eller smeger tredske omslag / och fylde sig
saa meget paa papyr som hannem løfter/met mēisklig me-
ning/ mange forfadre och gammel brwg / och sedwan huilken
(Som S. Cyprianus siger) vden sandhed (som er den hel-
lige scriftt) er inthet andet en gammell wildefarilffe distinc.
viii. c. Con fuetudo.

✠ Den hellige scriftt staar fast oc wryggelig/ath der er nu
inthet vduortis offers eller messers Prestedømme wdi det
ny Testament effter den mening oc den maade / som nu i
lang tiid vchristelige haffuer warit brugte Men vill Gud
da skall here om scriffuis noget ydermere en anden tiid.

✠ ydermere/hører det oc till Biscops oc Preste em-
bede (som kircke lowen siger distinctio. p. p. vi. c. Si quis.)
Ath en reth Bisp oc Prest skall idelige bede aff hiertet ath
folcket maa offwerwinde dieffuelen och hanss lēmer och de
fiender huilke dem forfølger som ville leffue christelige och
Gudelig effter hanss ord Ath de met Moise bedindis maa
vinde och faa seyr offuer alle aandelige wuenner/ Aandelige
wuenner/ ere først dieffuele som i sig selfue ere aander/ oc
funde effter siels och aandz forderffuelffe som glubindis løff
wer/ ath opslwge och fortabe. .i. Petri v. Andre aandelige
wuenner/ ere falske latere och bedragere/ som met skimmindis
mennisklig hellighz/ oc deriff egen diet oc māge fund besuige
och bedrage simpel folck retuiffhed oc salighed fraa/ oc siel oc

Li

aand der met sla i hiell / for huilcke Christus bawder atz wi
skulle dare off Hathet vii. oc S. Peul till de Romere i det
siste

✿ Dette er nu sagt (paa det kortste) En chris-
ten Biscops och ret Presbis embede oc befaling er icke atz
tegere herredømme/ eller handle verdzlige sager/ icke atz føre
herlig oc forstelig stadz/ hemod/ brann/ swore heste oc hing-
ste/ icke krigss folck/ bøffer/ glawen eller waben/ eller nogen
anden hedensk handel och secd. Icke heller saa (som nu gø-
ris/ atz wie/ smørie/ blase/ stiencke och rage/ enten folck el-
ler klokker/ stock/ stan/ wegge/ altete eller klucker/ ferne
folck/ Huilke fornessnde stycker/ Bisperne / største part /
siden den tiid de gleinde Gudz ord och deriss rette embede /
haffue taget demmen til vden Gudz befaling/ paa det atz
de skulle dog noget gøre/ oc icke syniss atz ware aidelis vden
embed/ och wnoetlige i den chrisne kircke/ Oc der met haff-
ue de forladet deriss rette tilbørlige embede om huilkit nu til
for er nogit talit.

Ia icke en alleniste haffue de offuer giffuit det rette em-
bede och brwge det vrette Men der offuer obenbare hordelige
och hadskelige forfølge de met band/ fengzel och swerd lønlige
och obenbare paa sig oc weye dem som gø det oc fuldkom-
mer det embedt som dem selff burde atz gøre/ som er atz pre-
dicke den rene klare scriftt oc straffe alt det emod henne er/ oc
giffue offuer hord/ boleru skøffnit/ och giffue sig i erligt
ecteskaff/ oc andet sō de burde Ia en ydermere skeer det vnder
tiiden atz huor den ene kediss ved/ eller iōsciēzen nagger paa
hānen Eller icke trøster sig vid atz kune saa suare forfølge
och fordeinpe Gudz ord som han gerne ville Lader han sin
mact/ embede och befaling op for en anden/ met de wilkaar

hulcken / serdelis i dene sag / de met tiden giffue till kende /
oc man kan obenbare see.

✿ Met list fornuft oc tredskhed / ta oc en mest met inacth
trusel oc suerd / forsuare de oc ved inacth holle deris selfdicte
de vrette Biscops embede / stad / gotz oc anden deriss hadel / oc
des ligiste met list / fund / fegzel oc swerd / fordriffue oc foracthe
deriss eyen rette embede i andre fattige och vānnectige som wt
nw see Mogre saa vnder tagne / som ere oc ydermere er haab
til / ath som de ellers ere frōme erlige mēd / saa bliffue de och /
erlige christne Bisper / da ere de andre almedelige saadane sō
kallis Bisper / hōff hulcke dog saare saa Bispelige vilkaar
kan findis Thi ath det gaar vel saa til som gammel kircke
low distinc. pl. c. Multi. hwn siger / oc are S. Chrysostomi ord
saa lydindis Māge Bisper oc saa Bisper eller Prier / māge
i naffnit oc saa i gerninger Seer fordi oc acter vel mine bisp
dre / siger S. Chrysostomus / huorledis i side paa Biscops
stoel Thi Biscops sede gōr icke Bisp Men reth Bisp han
gōr sedet erligt / Stede gōr icke mēnsken helligt / men ith hel
ligt mēnske gōr en hellig sted Som oc ret kircke lowen siger
distinc. pl. c. Nō ē. et c. Nō loca. De er icke alle hellige sō er
Bisper eller Prier / Dē Bisp sō sider oc regerer seg christeli
ge vel i sede hā saar hedet oc are aff sedet / men den sō ilde si
der oc vchristelige regerer / han gōr sedet vret och vanare.

✿ De fordi / en ond Bisp han forhuertffuer aff sit Biscops
dōmme last och icke verdighz / Dw Bisp / siger han / dw
sider i din egen dom / det er i den sted som skal dōmme dig /

✿ Er det saa dw leffuer vell och larer vell / da vnder
uiffet och larer dw folckit Larer dw vel och leffuer ilde /
da bliffuer dw din egen fordommere / fordi vell larindis
och vell leffuindis / larer dw folckit huorledis det skall leffue.

L ii

Men vell larindis och ilde löffuindis laret dw Gud fuor
lidis han skall forðömmne dig.

Siger oc sáme S. Chrysostom⁹ i sáme capitel/ om dem som
begare och stunde effter Biscops dömne och are/ **Huilen**
(siger han) ypperlig sted eller are begeret her paa iorden hā
skall finde skam och blussell i hiemelen/ och han skall icke
regness eblant Jesu Christi tienere/ Huilen som begarer och
tracteret om werdighed eller ypperlighed/ Skall icke heller
nogen Christi tienere eller ret Bisp eller Prest fige och haste
paa huorledis hā kan syniss spørre (det er ypperligere). en an-
dre Men huorledis hā kan syniss mindre/ det er ydmygere oc
tienstactigere en alle andre Thi ath den er icke retwißere oc
bedre eblant mennicken som er spørre och mere i are och wr-
ning Men den som er retwißere och bedre han er spørst oc
ypperst. Desse forscressne ere icke Luthers Men den hellige
faders S. Chrysostomi ord som waar en reth chrisne Biscop
till naffn och gerning meth scrift/ predicken och lardon/ for
huilke han waar haded oc forfuld aff andre onde vchrisfelige
Bisper/ met band/ elendighed och andet vnth / som de onde
Antichristelige altiud pleye ath hade och forspolge de gode
chrisne.

✠ I desse ord och sande scrift maa de sig nu spegle vdi
som brwge alt lempc/ kunst/ gaffue och andet tingist till ath
komme i Biscops och Prestedömne met/ icke fore ath de
ville predicke i huorledis de lessue end/ Men for andre sager
som de wide vell selff/ oc flere met.

✠ Dette scriffue wi dog ingen erlige eller chriselig Bisp
eller Prest til foractelße i nogen maade/ Buer acte oc betenc-
ke sit embede oc gøre effter sin chriselige befalning/ sca haff-
uer han och faar acth och are hoff Gud oc alle gode chrisne

Gud giffue ath man haffde ick behoff ath tale saa meget
om deriff embede eller huad dem burde ath ware/ oc ath der
ware maadelig forspinnelfse oc skyld paa ferde/ da daare det
och burde ath vare i dem omdageligt/ **Az** nu er hwn saa
stor och mere dagelige forpgis/ swld nat twerth emod alle de
christelige wilkaar dem burde ath haffue baade effter Gudz
low oc den gale kircke low/ ath Gudz heffh och horde straff
vill vift snartlige komme offuer dem/ och mange land och
rige / Som den hellige scrift hwn siger/ och nu fast baade
hiemel oc iord/ planeter oc elementer oc andre Gudz creature
met trwsel och vrede begynde ath beuise/ Gud see naadelige
til dine arme saar/ wend din heffh oc vrede fra dennem/ och
giff dennem retth christne hiwderet Amen.

Gud giffue ath de gode herrer (som
dog ick are herrer i det de ere Bisper oc Prestes/ men tie-
nere) ville aluarlige en gang betencke dem selff/ och noget
offuer giffue aff deriff verdzlig handel/ so dem oc aldelis hør
soff effter den hellige scrift/ Som **S. Pouil** siger i det an-
det bress til Timo. i det andet ca. Ath ingen Bisp eller pres-
dickere som er en ret stridzman (som strider met Gudz ordz
swerd) skal befatte sig met disse timelige ting/ Der nest effter
kircke lowen distinc. p.iii. c. **Hic igitur.** huor der staar ath
Bisperne skulle intet haffue ath skaffe met verdzens arinder/
och embede Och mange anden steder i kircke lowen distinc.
liii. c. **Legem. et li. c. Qui in aliquo.**

Oc Gud giffue ath de ville forlade disse verdzens ting oc
lare ath kende **Christum Jesum** sluttelige/ oc met ret act/ oc
i en god mening ville begynde ath lare och vell effuersee de
hellige scrift/ dem selff och andre till gaffh/ oc mercke huad
kircke lowen oc siger distinc. p. p. viii. c. **Si iuxta.** Och are

L iii

Sancti Hieronimi ord saa lydendis Er det som Sacte Pou
uil siger/ At Christus er Gudz krafft oc wisdom/ da er de
hellig scriffis wanuittighed Christi wanuittighed / det er/
klarlike sagt at den so icke forstaar oc vel ved scrifften/ han
ved icke heller Christi huss nature/ krafft/ miskundh/ oc godh/
off er merckelige giffuit til kede aff scrifften baade i det ny oc
gamle Testamente Ioan. v. scrutamini scripturas. det er sø
ger och leder i scriften. Icke løslige i vduoyttis bogstafue
men krafftelige i aanden oc i sandhed Som S. Pouil scriff
uer i det andet bress til de Corin. i det iii. ca. om seg self oc
alle christne Bisper saa sigendis. Gud ha gjorde off bequeme
me til det det Ny Testaments tinere / At tiene i den ny pres
diken och lardom / icke i bogstafuen/ det er vduedig tingess
oc Jddiske low/ men i aanden oc i sit Euangelio.

✿ Oc fordi huor de gode mend ville vare det de kallis/
det er Bisper/ da skulle de lare/ oc da burde dem at lare an
dre oc lade sig vnderuise i de hellige scrift/ oc i hennis grüdis
mening/ oc huercke bluis der ved heller holle sig for vise eller
for gode der till/ So oc kircke lowen beuise distinc. pppviii.
c. Nullus epus. Ingen Bisp skal bluiß ved enten for alder
dom eller for fribornh/ eller ypperlig slectz skyld/ at forspør
ge sig huad som nytteligt eller saligt kan vare / enten aff
bøn eller andre ringe actindis och lidet larde fordi at den
som genstridelige leffuer/ mod scriften och sand lardom /
oc icke vill lare oc ey gøre ret goth/ han er oc ha beuiss at
vare mere dieffuelens en Christi lem/ oc mere vantro en tro
distinctione pppviii. c. Non omnes.

Siger och S. Augustinus och staar det ppxiii. q. iii. Si
habet. Jeg som er en gammel Bisp er redebon til at lare aff
it dath som er icke end aars gamelt om det kune lare mig.

Forði som Leo Pawe han siger i kircke lowen distinctione
ppviii. c. Si in laicis. Er vanuttighed straffelig oc vfor
dragelig i chrisne ligfolk/hvor møget mere bør henne huets
ken ath haffue orsage eller naade i dem som ere Bisper eller
forstandere. oc desligiste distine. pppvi. c. Qui ecclesiasticis.

❖ De erlige mend aff stat och ypperlig slect (serdelis i
Danmarck) Bisperne / ere wise och kloge och forstandige
i bogelige konster / low och vduortis regimente (huilke dog
intet hører till deris Bispelige embede) men i den hellige
scrift oc i hennis rette forståd/giffue de vel til kende met ges
ninger / scrift / bress och statuter ath dem en nwo fattiss meste
parten aff den lardom oc rette forstand/som deriss embede be
synderlige hører till / haade effter den hellige scriftis bud/och
kircke lowes vdkressuelse. Dog here met alle de gode erlige
med vforactedede paa deris personers begne i alle maade Säden
(i huilken wi ere ilde hørd/ for huilken wi och kallis kettes
te) mwe wi dog sige/ det er nok/ och all for saare mange /
som smigre och blade for de erlige mend/ och sige det ont ath
vare som er goth/oc det goth ath vere som er ont Som Esas
tas scriffuer i det v.ca. och kircke lowen xi. .q. iii.c. De qui
Huilcke forgiffstige smigrere oc smigrindis predickere S. Gre
gorius om taler in libro pviii. Moralium. oc er ordene indsporde
i kircke lowen distinctione pldvi. c. Sunt nonnulli.

❖ De om de Bisper som altid ville gerne høre och
maa vell lide forgiffstige smigrere siger Anacletus Pawe dis
tinctione. lxxxi. c. Nichil illo pastore miserius. Der er inge
vflere tingst ill en den hyrde (det er den Bisp) som opheff
uer oc lader sig vel tycke i vlfuiff roff oc prüss / och vill han
dem teckis och aff dem elskis / da bliffuer det de alme saar
simpler menneske och menig almwe till en forforduelse.

De fordi kan ingen god hürde baade teckis bliffue och sine
faar. Dog ville icke end alle Bisper i dag høre sinigere och
løgnactige bagtalere emod Christen lardom och andet god
skick. De are icke heller alle vden tet dom och forstand och
vilge till atth vide och lare huss deris rette embede tilhører

Men nogre legge der stor flith och vind paa/ atth vide oc
skicke huad rettelige tilbørligt er effter deris befalning i den
christne kircke. ¶ I bläd huilcke først och fræmest/ er den
gode herre paa verdzēs wegne/ aff sleckt oc byrd edell/ oc vel
byrdig oc paa kirckis vegne en Erlig Prelate oc Biscop Her
Knud Spldestierne till Orhess huilcke met bud/ myndig be
falning och prætede christne bøger/ hassuer giffuit in mening
vilge oc christelige begaring til kende/ i sin sticket/ atth Gudz
ord/ christe lardō och ande god skick/ skall ware ved macht
och are/ och i lengst oc mare (met Gudz hielp) baade hoss
hannem selff/ Presterne och almwæn skall hassue och saa sin
tilbørlige fremgang / oc løgn / vgukelige paafund/ øglerit/
falsk kyskhed (det er Presters horexi oc skølsøffnit / oc ande
dieffuellst och menniskins lardō skall der met Gudz ord och
sandhedzlerdom fortagiff)

Dette sâme haab er oc om nogre flere aff de velbyrdige och
erlige mēd sō mō kalliff Bisper i Dāmarck/ huilke Gud oc
saa met sin naadiff oc sādgedz bagering oc liwss met tiden vel
kan/ och vell maa opliuffe/ Det vnde dem Gud Amen.

**Om christne Bispers ypperlighed oc
verdighed ere machth
vaben och verie.**

Etfindige Christne Bisper och Prestes/ det er
Gudz predickere/ och hans Sacramentis vdder.
lere/ De ere oc dem bpr oc saa atz vare verdcs
liuss i leffnit oc lardom Ath opluse vammittige
och vforstandige mprcke hierter Och lade dem till saligheds
vepe Saa kaller Christus dem Mathi v. och S. Peder i
sit forste bress i det v. ca. och i det andet bress i det forste ca.
Oc i kircke lowen distinctione lxxviii. c. Sacerdotes. De
ere och lordens saltz vdi visdom och raad/ met huilcke de
skulle foruare den christne kircke/ menisks siele oc sauittighz
Ath de skulle icke forkrenckis aff falsk fremmet lardom och
de Pharisers surdey Som Christus och siger samme stedz
oc kircke lowen distinc. xliii. c. Sit rector. oc andre steder.

Deris exempel och lardom bpr atz vare klar oc obenba
re/ icke stoppet vnder stol eller skeppe / det er de skulle icke
for vild eller venskaff/ mwde eller gaffue Icke heller for ret
zel oc trusel/ tige skuile eller foruade Gudz ord eller ret lardd
effter menniskens swind och vilge Mathi v. oc x. oc distinc
tione xliii. c. Scimus autem. Vi vide atz mange ere des
riss larefedre alle vndede oc hadske atz de kunde forderffue dem
paa det atz de kunde frilige fuldkomne och gore deris egen
vilge Men predickerne och larefederne / saa meget som i
deris mact er/ skulle dog ingelunde vige aff sandhedz kerlighz
eller aff en god mening I huilcken de skulle lare Gudz ord
och straffe synden/ videntis atz de ere salige som lide forspol
gelse for retuished Som Christus siger Mathi v. oc i. Pe
tri. iiii.

¶ Biuder och Sancte Poul till Timo. i det andet
bress i det iiii. ca. christen Biscop och predickere saa sigindis
/ Jeg beswer dig ved Gud och ved vor heire Jesu Christu

Di

som skall komme och dömmen leffuendis och döde i sin obere
barelse och i sit rige Ath dw klarlige predicke Gudz ord och
staar fast i troens lardom aarle och silde / och late straffe
trwe / och formane dem i all tolmødighed oc christen lardom
det staar och i kircke lowen distinc pliii. ca. Sit rector.

✿ De ere och Gudz Engle och sendebud som skulle
lare folkit Gudz low / oc kundgøre Euangelii gladelige luds
skaff Malachie. i det andet ca. och Luce. i det første. Och
distinctione ppxvi. c. Qui ecclesiasticis.

De ere och Jesu Christi legater vdsende til Herrer oc præ-
ster Ja oc till løffuer och vlsue / det er till tyranner oc øgen
skalcke ath lare och straffe dem / De ere oc hans statholdere
Ath hwer de ere och anāmiss met Christi lardom / der er
och der annāmiss Christus selff / oc huor de forsinaas i deris
befalning / myndighed oc lardom / der foractis och forsmaas
Christi selff Mat. i det p. oc Luce. p. ca. Dette vnderstaas
om ret christne Bisper oc icke om de Papistiske / huilcke som
pleye ath bruge oc skiule vnder disse Christi ord all deriss paa
fund / bud / besuoring och vchristelig low trefsel och paa-
leggelse / baade paa deriss fattige Præster i deris statuter paa
presteaade och paa anden fattig vforstandig alniwe Deris
mact myndighed och befalning / recker icke lenger en deris
rette christelig lardom / huor ret lardom er bortte / der er der-
riss mact liden / den rette mact / distinctione plv. c. Quid au-
tem. c. Licet plerūque. et c. Licet nōnunquam.

✿ Christne Bisper oc rette Præster de ere Gudz fogeder oc
tilspiss mēd ath regere hanss folck oc kircke / oc gēme / beua-
re oc snildelige vdskiffe hanss naadis rigdō oc liggende fee /
som ere hās dyrebare ord / oc hēmelige krafftige Sacramēters
oc forietters tegn SōS. Po siger i Apostle gerniger i det p.
oc i. Corin. i det iiii. oc i det iij. ca. Oc ii. Corin. iiii. capi.

De ere oc hyrder som haffue Christi faar och faare sti i
befalning atz gême fra blffue oc skadelige best som ere ker-
tere och vchristne laccere/som vnder itz falsk: hellighedz skin
och titel bedrage mange Huilcke bedragere icke tiene Jesu
Christo i sandhed/men deriff egen hwg/som S. Pouil scriff-
uer til de Romere i det siste capi. Och disse rette Bisper och
christne hyrder skulle føde Christi faar met det rene och søde
ford och korn som er den hellige scrift oc ret pwr Euangelisk
lærdom/wæblandit met torn/tidzler/klint och bregne som
scriften pleyr atz kalle mæniskens lærdom oc falsk hellighedz
diæt och paafund.

Denne befalning haffue de aff Christo Ioan. v. och
pvi. ca. Och aff den helligaand ved S. Peder i det første
bref i det v. ca. oc aff S. Pouil i Apostlernes gerninger xv.
ca. oc i det bref han screff til de christne Bisper Timoteu oc
Titum De desligist måge andre steder i det gæle Testamēt
och i kircke lowen.

Dem ere och befalede hiemerigis nøgle/ Det er den
Helligaandz mact oc Gudz ord formedelst huilcket de oplæ-
de forkynde och sige dem alle till som fast och hiertelige troz
hiemerige oc Gudz naade De atz de ere Gudz børn/ i hās
christelig kircke/oc hās Rigis arffuinge Ioan. i. Roma.viii.
oc Gal.iii. De de løcke det til for de vantro och vchristne
forklarindiff dem atz ware vdluckte oc forskudne i deris van-
tro fra Gudz naade oc hiemeris arff Huilcken deriff mact
i den helligaand oc Gudz ord er oc desligest emod onde christ-
ne eller dem som synde obenbarlige / och ere paa minde/ och
ville dog icke offuer giffwe deriff syndelige lessnit och bedre
dem. Disse skulle de obenbare (met kirckens och menig-
hedz vilge och samtycke) forskiude och vdløcke aff christne
meniskens samfund och omgængelse / indtill saa længe

Ath det som kødeligt och genstridigt er i dem mod Gud och
aanden kan bed s / naar Gud vill søge dem met sin
naadis och dagis liuss och sk  / oc ath de bedre oc vederken
de dem oc bed s naude De da haffuer P f e mact ath ann -
me dem i christen menigheds samsund igen De dette saa ret-
telige brugis / da kallis det christen band oc straff emod vly-
dige oc hornackede syndere / om huilcke Christus taler Mat.
xviii. capi. och S. Pouil i det første bress till de Corin. v.
ca. och til Timo. i det første bress och i det første capi. och
kircke lowen xi. q. iii. c. Luc. et c. Rudi et c. Omis.

Och met forscressne Gudz ordz forkyndelss e forlade de
synderne och igen holde synderne som Christus siger Mathi
xvi. ca. och Ioan. xv. ca.

  De Bisper oc P ster sem arbeide i Gudz
ord och Christen lardom / de ere dwbel are och heder verd /
Den første are er lydelse / ath man h r flittelige ath høre och
radelige lyde dem som Gud selff fordi ath han siger Huilcke
eder hører och lyder i mine ord och lardom han hører mig
Och huilcken edet forsm ar / han forsm ar mig Som Lucas
scriffuer i det v. ca. Disse same ord scriffuer och S. Pouil till
de Tessalo. i det første bress i det iii. capi. Och fordi beder
och biwder S. Pouil till de Hebreer i det xlii. saa sigindis.
Varer eders forstandere lydige oc vnderdanige Thi de daa-
ge offuer eders siele lige som de der skulle gøre regenskaff for
dem.

  Anden are oc heder er d ne Ath den alm te oc de folck
som de samme Bisper och P ster tiene oc skulle forsee dem
met aandelige lardom och sielis spising / Dem h r och her
emod ath forsee och erlige besørge dem oc deris h ss met kles-
de oc sp de Som Christus siger Mat. v. ca. oc S. Pouil til

De Corin. 1° cap. oc i det første bress till Timo i det v. ca.

✥ De effter thi ath Prestes bpr ath vare runde emod fat-
elge/ och laane dem hwiss som vandre Tha bpr dem icke ath
vare saa arme som nogre vanuittige pleye ath sig i deris kar-
ge surfittighed/ fordi ath de villie intet eller gantske lidet giff-
ue deris Prestes De skiude vell aff dem/ oc ere der vel kloge
till Din huicke S. Pouil i forscressne Niende capit. siger.
Men wi haffue saaet eder aandelige ting (som er saligheds
lardon) Gudz rene ord) er det da saa stor ting om wi hofte
nosit aff eders timelig ting (det er vor liffs noprøfft och
føde.)

✥ Rette Bispers eller Presters mact och myndighz er stor
oc krafftig/ Som er om det euige lifff oc salighed emod dieff-
uelen och heluedis porte Hun er aaadelig till forbedring och
till den chrisne kirkis opbygning till Gudz aandelige tem-
pel ath bliffue Sō S. Pouil giffuer oc til kende i det første
bress till de Corin. i det iii. ca. De om denne mact oc befa-
ling/ som han oc alle chrisne Bisper oc rette Prestes de haff
ue till aandelig forbedring siger han i det andet bress till de
Corin. i det v. och i det vii. ca. Icke till nogen forargning
eller forderffuelse som wchrisne och verdzlige Bisper haff
ue och bruge/ huilcke effter deris eget sind/ for wild och had/
bande/ bandsette och forfølge/ met swerd/ fengzel/ plaffue oc
død/ huem dem løfter/ om han er icke effter deris kødelige
sind och tyranske vilge Herdelis de som nu predicke Gudz
ord/ och offuergiffue deriss øglerti.

Somme tuinge de met My low skat och paaleggelse met
deris Prestemodis statuter emod all skel och scrift/ huil-
ke Synedalia/ statuta/ er ith skønt nad gath oc garde till ath

D iii

fiske efter pininge met/ De atz nedettrycke ret Euangeliske
lærdom met/som wi haffue nu nyligen seet ac befundet nogre
aff det slag så ere giord i Autlåd oc deden kome I huilcke de
ti tale o. n deriff mact så de haffue/ oc bruge hēde emodfattige
Prestes oc almwe/ huilcket dem icke burde atz gøre oc haff-
ue icke heller befaling paa aff Gud fordi saadā deris mact
som de meisten parten bruge er icke mange gaffnlig vden dem
selfue paa deriff legems begne och pwingis bild/ men her er
nu der om nock Gud giffue atz de ville tage epēpel aff den
gode Erlige Bisp aff fven/ oc gøre saadāne Synodalia och
prestemodiff statuter som han haffuer giort i sit Sticket men-
ge Prestes till christelig lærdom oc vnderuising / och simpel
almwe till gaffn oc salighz Da beuiste de dem nogit bedre i
deriff embediff naffn en de nu gøre.

✿ Ret christne Bispers oc Presters mact oc myndighz er
i Gudz ord oc i aandelige ting Atz krafftige lare/ oc so delt-
ge straffe met Gudz ord oc dē hellige scrift/ till den christne
almwiss forbedring/ oc til sielēs salighz oc ingen till nogē for-
argning De dēne mact er stor oc meetig i Gud oc hāff aand
som der staar i Apostlenis gerniger iiii. ca. så Apostlene haffde
oc brugede Andē mact er dē icke giffue atz bruge Men hwn
er forbuden aff Gud oc dē hellige scrift så her spør sagt er.

✿ Deris waben oc werge/ er icke legelike eller vdwert-
tis swerd/spiw/ hellesarder/ bōsser eller glawē/ slot eller mæ-
re Huilcke Gud haffuer forbudet rette Bisper oc prestes/ det
er Apostlers efterfølgere/ oc al andē vduertis legemis tingist
atz sette deriff lid til eller atz fordrifte dē paa Mat. v. ca. oc
pvi. ca. Men vore (det er Apostlers och rette Bispers wa-
ben) siger S. Do. ere icke kōdelike oc vduēdige / enten i iern
vabē eller i kōdzēs visdō/ fornuist oc snilhz/ i hedske klog-
skaff/ eller i subtilige Rotoriske ordz pydelisse oc omslag/ icke

heller Sophistiske tredsckz och klogskaff som S. Paul siger
i. Corin. ii. ca. ¶ Men vore waabe ere krafftige i Gud det
er/ det mechtige oc krafftige Jesu Christi Euangelii alle no
mēnske till salighed Roma i. ca. i. Corin. ii. ca. De Gudz
ord oc lardom skulle ned sla alle skern/ fesse/ waabē oc veij.
(sō dieffuelen oc haff lēmer/ de danro oc øgēskalcke/ haffue
met deriff vished slagit om kring dem/ oc befeste dem oc deriff
hadel met Det huilcke wi kuldcaste oc for spjle alle kodes
lige raad oc t. øghz all mēnskelig høge tredsckhed paa fund oc dy
de tækker/ som ville op. øge dem mod Gudz bekēd elff (det er
mod Gudz ord oc troēs lardō) oc wi tage til fange oc gribe
all mēnskelig tancke/ raad och fornuft/ och kōme dem vnder
Christi lydelssē oc wi haffue heffn til rede (det er straff/ band
oc vdløckelssē) emod alle danross och gestridigiss vlydelssē
¶ At Euangelii er forkyndet oc predicket) oc de rette christniss
lydelssē bliffuer fuldkommen.

¶ Efter thi aich alle christne mēnskis vaaben ere aandel
ge som S. Po. siger Ephe. vi. hui skulle ey da Bispers och
prestirs vaabē mere vare aandelige/ som er sādhed/ retuissēd/
fredzess Euangelii/ en ret tro /salighedz haab/ aandes swerd/
som er Gudz ord och Gudelige bōner Disse sornessnde ere
Bispers oc prestirs waaben oc icke andre Tage de seg andre
til/ da skulle de redts for dē dom som Christus sagde till S.
Peder Mat. xxvi. huilcke som offuer sin befalning tager sig
swerd (det er swerdz dom oc mact til) han skall ved swerd
och dom forderffuis.

Konger f. p. p. Herrer oc verdzlig. øffuerhed dem er swers
det oc legemelig dō oc ret befalet De vskyltige och gode till
fred oc beskermelssē/ oc de onde oc skyltige til straff och heffn
som S. Paul siger til de Romere. xii. oc S. Peder i. Pe. ii.

¶ Vuer i sin stat tencke sig vell om och alworlige acte paa
sin befalning/ och gøre sit embede fult Gud vil icke skempe
eller tage velskaff oc sin wenset aff nogh. Hā tader sig icke gec-
ke heller sette glarøgen paa/ naar hā vil holde regescaff/maa
vell ske fuld snart (uden alle tægen feyle) oc for en wi tenc-
ke der paa Huilcken som er eller vil vere en verdzēs herre oc
regente/ han bliffue der fast ved/ och tiene Gud i det kald/
sine fattige vndersaatte till hielp trost och gaff som redeligt
och retuist er. Oc huilcken som vil vere oc kallis Bisp eller
Prest han bliffue der och all eniste oc fast ved Oc fuldkom-
me sit embede som tilbørligt er/ som tilforn baade aff den hils-
lige scrift oc kircke lowen er bewist atz han bør atz gøre.

¶ Vi haffue vell hørt itz fabel oc snack om en Erche-
bisp aff Colne och om en gammel bonde Huilcken snack dog
haffuer nogen viss och merckelig grund i sig / Bispen som
wor en mechtig Herre och første effter sin sedwan / red en
dag ud met mange swenne och skøne kaastelige heste/ Bons-
den bleff standindis hoff vegen och saa paa hammen/ oc om
siger begynte bøden atz see neder oc grüdede fast Bispen red
til hānen och spurde hwad hā tæckte paa men han saa grun-
dede/ han swarede/ Herre met eders loff ieg tencker oc twiler
om S. Scuerin som wor Biscop i Colne i fordwyn tid. Om
han wor saadan en mechtig Pralindes Herre som i ere. Hā
dın daare sagde Bispen/ wist du icke atz ieg er en Landz
herre och en adelman/ nu seer du mig en Herre oc veldig
Hertug. Men løfter dig atz see mig en Biscop da kom en
dag til kircaen saa skal du see mig i en anden skickelse/ Bons-
den swarede/ kere herre i sige vell och sware redelige. Men
meg twil en nu paa noget andet/ om eders Raade vill det

oc sige mig/ huad er det sagde Bispen/ bidden sagde Men her
 er tvenne personer i denne ene som ieg her seer/ och de haff-
 ue a skellige embede/ som er verdzlige oc aandelige/ Herre oc
 Bisp/ Men herren dør inden den dag/ och sat enken till
 heluende eller till hiemerige huor skall ieg da saa Bispen at
 see? Da swarede Bispen/ det er all mere en bonde forsiad
 i dig/ her er nu nok disputeret der om/ oc saa red han bort
 Det er itz parabel oc effter ligning/ huad her menist met det
 maa hwer betencke/ Nu till aluatlig tale igen Aff forsaessne
 den hellige scriftis ord oc Christi och Apostelske lardom och
 exempel/ giffuvs klarlige till kende/ huad mact och myndighz
 ret christne Bisper och predickere haffue offuer menige deriff
 kircker och almuwe/ och huad lydelse och forsyn folcket ere
 dem plictege och huad christen vnderdanighz i alle de skick
 lardom/ straff och paamindelse/ som christne oc radelige ere
 effter Gudz ord Som och kircke lowen siger pl. q. iii. Si
 autem. et c. Si quis.

Denne befalning hører dem til/ atz de skulle tractere christe-
 lig lardom/ och sielis sandhedz/ och ret samuittighedz arinde
 och menige gode skickelser i kircken hwer lade dem det vfor-
 hindret handle/ som de ville/ och vell kunde met den hellige
 scrift bestaa/ tractere och beuise Angen spør sig i en andens
 befalning oc myndighz Det spimmet sig icke atz rette Bisper
 och Priester (det er predickere) skulle spør sig ind i offuer-
 hedzens mact/ sager/ ordinantz och handel Enten atz skicke
 dømme eller forhindre det som offuerheden haffuer vell skickte
 eller noget fordragelge budet Huor han icke det haffuer gjort
 da skall han aff Bisperne eller predickere paamindis och lar-
 ris effter Christi befalning Saa spør det sig icke heller atz
 offuerheden indspør sig i Bispernis eller predickernis och

Et

rette Presters mact/ sager skickelser och myndighed/ hwor
de haffue seg ellers well och fordragelige/ effter scriffen och
sandhed Gode raad och kerlige paamindelser haffue baade
partene vel behoff aff hwet andre (om de ere ellers chrisne
brødre) offuerheden aff chrisne Bisper oc Prestes/ oc Pres-
terne och Bisperne disligeste aff offuerheden/ oc huilken best
kan/ han raader den anden beste raad/ dem ere wi huer ande
plictige effter Gudz low och bud

✠ De ligeruiff som i aandelige tingest som er sielen oc
saligheden anbrindis och ged vduertis skick / t þz paa kirc-
kens rette ordnantzis vegne till skickelighz/ offuerheden ath
vare rette Bisper och Prestes lydige met alig vnderdanighz
Saa þz och chrisne Bisper och Prestes ath vare verdzenss
offuerhed vnderdanige i vduertis befallning och skick/ mest i
de ting som fred/rolighz/ oc god samdrættighz kan kome vds
aff blant menigheden/ oc der som Gud forþnuiff icke aff/ d-
ler Gudz ord oc salighedz lardom komer icke till skade De
forði om offuerheden begære skat eller anden vduertis tyn-
gel aff dem/ om det er saa storlige aff nød behoff/ eller de ere
saa hordfindede ath de ville icke haffue dem det i fordrag Da
þz Bisperne Presterne oc klerckeriet ath giffue saadant vd
huad heller de ere chrisne eller vchrisne i offuerheden som det
aff dem begære Saa gjorde Christus for sig oc S. Peder den
tid Keyserins embetz med kreffde hane skat Mat. xvi. Saa
scriffuer oc S. Pouil til de Rom. xvi S. Peder i. Pe. ii. De
i kircke lo wen p. viii. q. viii. c. Tributū. Det er icke mete mod
chrisne frihed eller sielens salighz ath giffue skat eller andet saa
dant/ en det er ath misse kaabe eller kioriel eller tregiff till
anden vduertis ting Men huilke som offuerheden vill giffue
fri for saadā tynge oc der komer ingen forþnuiff oc kulder

aff/ de maa nyde deriff priuilegier och frithed/ hilleken for
 almindelige tyngge/ Bisper och klerckerii haffue och saa altid
 hafft De er det oc tilspøiligt och høuigt/ atth christen
 øffuerhed vnder christne Bisper oc predickere den
 frith/ hilleken de hedecke oc affgudiske prestes
 haffuer altid hafft aff deris
 øffuerhed i saadan maade.

Om Presters och Bispers och andet Closter folckis gifftermaal och reth kyckhed.

A Christen Bisp och ret sogne Prest bør
 atth vare en erlig kyck man/ vde all vkyck
 hedz wantro/ oc vmpstencet aff andre De
 baade i begering oc andre gernig vare huer
 dānemandz høstiu/ daatter oc plige/ oc an
 dre løffe quinder vbeuarit till nogen synd/
 De atth ingen quindfolck skulle komme i
 mpytancke for hanff skyld/ huor som han ginge/ eller andre
 komme till hannen enihen till raad atth spørge aff hannen
 eller andet som hanff embede tilhørde Som en ret Bisp eller
 sogne Prest haffuer mange steder atth gaa/ och mange kom
 me till hannen i atskillig begerings och raads wiser.

✿ Fordi da vill Gud (som han) oc der till aff begyndelisse
 skickede rette ecteskaff/mandz och quindis samwarelisse/ och
 diiligeſte den helligaand all renlighedz elskere/) atth en Bisp
 och Prest skall ware en ectehøstius ecte man/ i erlig sam
 qwe oc lessnit Herdelis om han fornēmer atth hanff wilkaar
 och leplighz/ oc om den besynderlige Gudz gaffue er icke saa

E ii

i hannen/ atz han kan vare qwinde och qwindiff omgens
gelse och samfund for vden/ da skal han giffte sig Dette vor
budet Presterne wdi det gamle Testamete saa well som
andet ligfolck Som der staar i Moysi tredie bog/ Leuiti-
ci xxi. ca. och Ezechielis xliiii. och vor det ingen sigurlig
hadel i sig self/ huilcken som nu skulle vare igen kallit i det
Ny Testamete/ men ydermere baade tilsted/ stadfest oc budet
aff vor Mestere Christo Jesu Mathei xix. och hanss tro-
faste wisse bwd S. Pouil oc i gamle kircke raad som kallis
Lōcilia/ baade Conciliū Nicenum/ oc Sangrense Neocesari-
ense/ Anchiritanum oc den fette Synodus som kircke lowen
bruiser/ distinctione ppxiii. c. Diacom. c. De spracusane. c.
Si quis docuerit. c. Si quis discernit. c. Si quis vituperat.
c. Quicunqz. c. Presbiterum. distincti. ppx Si quis nupti-
as. oc distinctio. ppxi. c. Nicena. et c. Quoniam in Roma-
ni. c. Aliter.

¶ Men disse Concilia och forscressne capitel/ drager
scriffueren Gratianus/ och gloserer in some stede aff sin rette
forstand och simpel mening som de vore gjorde och scressne
vdi fordi atz Pawen nogen tid oc nogre aar tilfor/ haffde
indtregd och vchristelige indspid Presters ectel pshed oc for-
budet dem ecteskaff/ och fordi motte baade scriffuerne oc glo-
serere dantz effter hanss pibe/ saa vell i det som i andre haff
vchristelige bud oc paafund/ om de ville haffue hanss leen oc
prebender/ och vare hans hvide bøn Som wi oc almindel-
lige see/ atz all lardom er kommen paa smiger bannen/ oc fol-
ger dem effter/ och skicker sig effter deriff vilge och sind/ som
mact/ leen och løn haffue atz giffue/ mere en han effter fol-
ger sandhed och Gudz ord Och lige som Pawens lærre oc
gloserere haffue gjort den hellige scrift en way nase/ och

brædet henne effter deriff sind och våld / till deriff dlet oc paas
fund och stadfeste met / måge stedet emod henniss rette, forståd
oc mening Saa haffue de och gjort ved de gamle kircke low
och de gode gamle forfaderis scriftt mange steder / som vel be-
uistigt er De de kan strax vel forneeme / så nogen dö oc tet for-
stand haffuer i sig Men de bedragerere och forladere mwe mwe
fare han i deris egen falske vey och bished / wi komme till
der salighedz tale och scriftt igen.

✠ Vdi de gamle dage och i den første begyndelse skaffte
Gud quinden manden till hielp oc hwsualisse / och till ath
spøde foster i are oc i ecteskaffs stat / icke manden til forderff-
uelse eller vanare i hord oc skølessnit / Icke heller til nogen
ond aarsage till ath skende / den ene effter den anden / eller til
noget fald oc slabrand / vden i ecteskaffs kerlighed oc kyskhed
som Dawns renliffuete kyske folck de gøre Builcke met en
falsk eed oc skømpsteries løffte saa forswerge christet ecteskaff
oc lessue saa wkykelige / ath hedninge och tørrkere mwe der
ved skemis och bluiß / end sige chrisine menniske / De naat
de bande / foracte / oc formaledide off effter deriff daglige sed-
uane fordi ath wi ere giffte / huor fore wi oc kallis deris store
kettere / oc andet huad de gudlige kyske mend løfter ath kal-
le och beraabe off / hoss dem selffue och andet vlarde folck)
Spørgis de da ath / hwad dem tycker / om det er icke bedre
oc christeligere ath haffue en ectehøstir met are En måge skø-
ger och høret met van are / eller tage den ene effter den anden
Da sware de der till ath ligfolck mwe dell haffue høstirer /
men icke Priester eller Swincke / eller andre kirckis personre
fordi de haffue løffuit Gud kyskhed.

✠ Din det sigis till dem (som sant er) ath de haffue det
løffuit daarlige / som icke er i deris egen mact Och der fore

fulde de saa tit oc saa slæmelige i hord och skøleffuit/ emod
huilckit Gud haffuer giffuit dem ecteskaffuis raad Och S.
Douil blinder paa Gudz vegne ath huer man skal haffue sin
høstru ath ha kan fly hord. ❧ Ney siqe de han haffuer ic
ke giffuit Mücke/ Prestter eller Apuner/ dette ecteskaffis raad
Zuor vell oc wiselige er det swarit aff wore dybe forstādige
klercke/ Pawes kyskhedz patroner/ Huer man skal (siger S.
Douil) haffue sin ectehøstru Ney icke Mücke eller Pies
ter siqe de/maa vell ske fordi ath de ere icke mēd / eller ath de
kunde icke kōme i hories fald Eller ath deriss løffte kan ryge
ge S. Douils ord eller negte dem Han siger ath huer skall
haffue sin høstru for hord skuld/ disse siqe ney ath de mwe ic
ke och ey ville haffue ectehøstru for deris løffte skuld Men
de ville haffue fri aarsage och oben rad/ till hord oc skøleff
nit/ fordi ville de huercken lyde budit eller bruge raadit/ oc de
haffue icke kyskhed i de som wi see for øgen/ huilckē kyskhed
som icke kōmer aff løffte eller met red/ Men hwi er en besyn
derlig stor gaffue oc mirakels dygd/ sō Gud giffuer icke huer
man/ men gantske saa/ som wi oc maa see oc tage paa.

❧ Swad sware de wise Pawes Mestere her till/ paa det
ath de kunde och skulle bliffue hart wed deris sinwcke soene
oc loffuede kyskhz/ huilcken de ville icke forlade for ail verdt
oc en swerge de der paa til met om vor Herres død/ blod och
pine/ De siqe Ja det er vel sant/ ath wi ere mēnske oc skrø
belige/ oc kline snart falde/ men man kā falle oc staa op igen
Det er oc sant/ det er en scrdelis Gudz naade ath man reys
sis aff sich fald Och paa det man kan och skall komme aff
fald skall han tage sig ware for fald/ och fordi haffuer Gud
giffuit och skickit ecteskaffuis erlige oc hellige stat gode raad
der till Men disse wise mēd de ville (som de oc gøre) stedze

Wate i faldz aarsage och daglige falde/men huorledis de staa
op igen/ det kender sig vell. Al-maa vell se/ ath de gaa till
scriffte och sige en Prest deris fald/ och han setter dem plicet
och bod/en rosen krantz eller vii. Psalmer ath lasse/ oc en faste
te dag/ eller nogit andet saadant. De saa er all tingest vel siid
oc saa er en ret ecceskaffuis forswerger vel reys op aff sit fall
oc gaar saa hien til sit gadetam eller bole igen oc foruaret seg
vell for fald i men han kan see aff dagen/ ind til indrick er och
natteij gaar paa/ Men siden forste han kan icke see sig
for/ da er attet fare for hans fald igen.

Dette waate vel lader werd/ huor som disse fornesside wi
se/ kloze oc Gudelige kyske klercke/ ret ecceskaffuis hadere oc
foractere lode dem icke saa mogit wel tpeke oc ath de haffde
saa gaat skell for dem/ lige sem ath deris geckeri/ oc doarlige
ord haffde nogit hien ath bare. De hordkarlle oc skoleffuere
ville domine paa chrisit och erliget ecceskaff/ huilket de hade
oc for swerge. De domine paa ketteri/ huilket de rettelige in
thet vide aff ath sige/ icke mare en de vide aff ret chrisit sad
hed/ huilke de oc hiertelige forfolge/ met ord oc gerninger. Off
som aff barndom eller i mange aar oc idelige haffue lest/ stu
deret/ och met stor winage gjort vor forste siut till ath vide
bogen/ scriffteij oc sandhed/ sige de ath wi vide intet. Men de
(somme aff dem) huess meste studiij haffuer wait ath telge
oc styrge peiminge oc legge regenskaff/ holdet horeij oc boletit
De ere wise/ kloze chrisitine oc kyske mend som vel kunde do
me om vor lardom och gerninger/ och om all tingest/ vden
all scriffte/ skell oc sandhed. De alder mest naat de ere druck
ne och sulde/ oc ere hest deris agit parti oc selskaff sem de for
neime ath deris geckeri trez oc velle satrecke. De hore om er
nock sagt. Tu wi saa ydermere orsage till ath tale der en.

¶ Nu vilke wi tale om de falske præsumptories løffte igen/
 formedelst huilcke de løffue Gud i deris Engelske kyskhed men
 betalle dieffueten hammen i all vrenghed fordi at det er iche
 i deris mact/ enthen met saadant løffte eller andre optenckte
 raad (uden de saa serdelis och besynderlig Gudz gaffue der
 till at foruende och forhindre hans skabelsse och wed hans
 mechtige krafftige ord) indset i vor nature/ at affle och føde
 børn och foster/ huilcket indset oc skick/naturens Gud (som
 och de hedningers wise Mestere serdelis Aristoteles secundo
 de anima/ haffue screffuit och lard) Gud haffuer indgiffuit
 i alle leffuindis fuldkomme creature/ at de skulde affle deris
 lige/huer effter sin maade oc sit vilkaar Huilkit naturlig vil
 kaar oc Gudz skick/ingen menisklig low och mact kan eller
 maa formene Icke kan oc ey heller maa met rette noget men
 niskligt bud/løffte eller skick formene nogen man eller quind
 de/dare sig Bisp eller Nynne/Prest eller Munk/ at de ey
 mwe erlige bruge de naturlige oc wysnlige wilkaar och skab
 ninger som Gud haffuer dem giffuit oc indskickit i de effter
 menig menisklig art och nature Saa lenge som han bliffuer
 ved sin skabning och menisklige nature wilkaar uden bes
 synderlig Engelsk wilkaar som er besynderlig kyskhedz gaff
 ue Lige som oc andre creature/ iorden/ træne/ wterne/ och
 andet tingest / huilcke Gud haffuer giffuit sin art och skab
 ning at gøre fruct aff dem.

¶ Men dog/ lige som mange aff iordens tingest oc andre
 creature/ iche gøre grøde eller fruct aff dem/ och Gud iche
 heller eker det saa nøge oc strengelige aff dem oc de gøre al
 ligeuel deris tieniste fuldist i anden maade effter Gudz vilge
 Saa gøre iche heller behoff aff nød oc strengt bud/ at alle
 meniske skulde giffis och affle foster / det er/ de som Gud

haffuer giffuit dem rette kyskhedz naade och gaffue i hw och
hierte / oc fortagit dem den naturlige begering oc tilbeylighz
saa gth de haffue ingen nöd eller fare til salt vde ecteskaffus
stat / Oc disse tiene dog Gud vden ecteskaffs fruct oc grøde
i anden maade effter hans wilge / och i den frihed sem den
besynderlige er giffuen / fra naturens almindelige indsette vil-
kaar och Gudz første skickelste Diff emellom (men de en
haffue oc visselige vide at de haffue dene besynderlige Jom-
fruelige kyskhedz gaffue) mwe de vel giffte dem om de ville
Som S. Pouil oc giffuer till kende i. Corin. vii. For di at
som ecteskaff er erligt iblant alle / saa er det och alle somme-
ligt at anāme wforbudt / om de wille.

¶ Huilcken sommelighed och frihed wi well obenbare for-
saa aff det siette bwd i Gudz low. Deutronomii. v. capit.
saa lydendis / Dw skalt icke begære din nestis hōstru / det er
dw skalt icke byde dit ecteskaff Dette bwd (lige sem alle
de andre) gōr intit forskell / paa personer / emthen verdzlige el-
ler geyfelige / det er leg eller lerd Mē ingē skal byde sit ecte-
skaff eller beuare sig met en anden mandz hōstru / met gem-
ger eller begæring Oc icke beuare sig met den quinde som
icke er hans egen met skel och ret ecteskaff.

Oc huor man icke maa det gōre) och menniskelig natu-
riff implantede vilkaar er en nw i dem / vbetagit met besynder-
lig kyskhedz gaffue) da er det io wist / at det tilfieder hwet
man at haffue / eller saa sig sin egen hōstru till ære och cete.
Huilckit S. Ambrosius merckelige beuiser / in libro de Patri-
archis. oc staar i kircke lowen xxxii. .q. iiii. c. Denio

Och huor icke saa maa vare / iblant alle. haande folk
At lige som det sette bud er hwet man anrōrindis / at de
icke mwe det byde / at hwet maa icke haffue sin egē hōstru

f i

(sø Paven blüder) paa det atz man skal icke köme i begär-
ring, ord och handel met ande. Da er dette sierte bud forgef-
uis oc vnytteligt, oc maa neder leggiss oc plat bort kaffis, for
vore löffte och mennisklig geckelige pafund, skick och bud
skyld. Hvilckit dog vßpörligt er atz skee skaall

¶ De fordi atz det sierte bud skulle ware wed sin til-
hörlige mact. Och ydermere paa det atz alle christne skulle
ware rene oc kyske i hwo oc herte, haffuer och Christus stad-
festit forscreffne sierte bud, och met klare ord forbudit wkyr-
hedz begertig oc samtycke, baade met anden mädis höfuiw oc
met ande quinder. Matth. v. ca. der siger Christus Jeg siger
eder, atz hwo som seer en quinde oc begæret hende, hen haff-
uer gjort hörd oc bedreffuit synd i sit herte. De naat saadā be-
garing maa icke ware i hertit till en andes höfuiw wlofflige
Och begaring och naturen fortagis icke met budit, da er det
vden twil, huer man til sted oc früt giffuit atz han maa ecte-
giffte sig, oc haffue det vden synd met sin egen höfuiw, sö icke
kunde ware vden stor synd met en andens.

Ja der met vil oc blüder Christus huer en ydermere (som
begaringen en nu regeret eller haffuer mact vdi) atz han el-
ler hwi, skal bruge det salige raad och hielp som er ecteskaff,
enod fremmit begaring oc synds aarsage oc fald. A det atz
kyrkhedz sielden gaffue, er dem icke giffuen till priuilegie och
besynderlig gunst, enod det første naturens almindelige indset
oc wilkaar. De Gudz egen bud oc befalning till mennisklig
fødsel och formering.

¶ For di, saa atz lessue, som wgifte gøre ved mennisklig
dict och pafund met eder och löffte, offuer Gudz skabning
i mennisken, och mod naturens wilkaar, er icke menniskligt
eller saa lat och ringe som somme wille sige och mene, hvilcke

dog andet i dem selff forføge.

Icke henger heller ret hiertelig kyskhed i kwel eller kappe/
icke heller giffuis: hun met sinørgelisse eller tagelisse/ Men hun
er ith Engels lessnit och dygd/ och ith stort ictegen/ huiles
kit Gud gø: icke saa lettelige oc almundelige som det almu:
delige oc vbesindelige loffuis De fordi hollis det icke i aand
och sandhed/ en dog ath øgenskalckhed vil altid vduertis
synis hellig for menneskene/ men Gud keder vel det onde bes
smittede hierte/ Som han och sagde till Phariseerne och
Lucas scriffuer i det xvi. capit. I phariseer (sagde Christi)
ere som i øgenskalckhed gø: oc holde eder selfue retuise hof
mennisken Men Gud ved oc kender eders hierte/ fordi ath
det som er høgtideligt och kosteligt skinnindis for mennesken/
det er uederskyggeligt for Gud/ Huad erlig kyskhed de haff
ue hollit/ och en nu holde/ de som mest loffue oc swerge der
paa/ oc mest raabe emod vort ecteskaffuis lessnit/ det haffue
wi och vore forfad:re vell seet och fornomme / och de fornem
me det vell selff daglige i deris eget fald Men blindhed och
forherdelisse lader dem det icke acte eller bekende/ Deris hie:
te er fornøckit i alle sādhedz depe oc i kōdzis vīsdom forbis
trid/ Och en nu raabe de oc ere hordnackede dieffuelens oc
Antichristens patroner emod sand ecteskaffuis kyskhed/ oc tål
dieffuelens falske hipocritiske kyskhed/ Ja delige patroner oc
delig kyskhed kunne best sammen/ de ere huer anden lig.

Men disse ville wi saa lade fare hen/ sandhed oc Gudz
obenbare scrift giffuer io lengst och mere deris galenskaff/
wanulitghed och hordnackhed mod sandhed till kende/

Dette siqe wi met den hellige scrift aff det Ny oc Gam
le Testamente/ met sandwe historier / Gamle kircke raad

f. ii

hellige Doctores/oc met redeligt skell/kände det vell beuise oc
bestaa Atz Prester/ Bisper oc andet Closter folck/ mwe oc
bø/ saa vell atz giffte dem erlige och chrestelige som andet
folck/ met en fri oc tryg samuittighed/ hwor de det gøre i en
god mening/ met de vilkaar som tet ecteskaff haffuer met sig
Gud haffuer skicket oc benedidet/ och det er hanss gerning/
quindis oc mandz till haabe følger/ och han haffuer met en
serdelis naturlig indset kerlighed begaffuit det/ huilcken ker-
lighed offuer gaar den almindelige kerlighz som naturen giff
uer mellom fader och søn/ dotter och moder/ Som Moses
scriffuer Genesis i. ii. och diii. ca. Mat. xix. ca. S. Pontil
till de Ephe. v. ca. Och i kircke lowen ppxii. q. ii. c. Lev. et
c. Sunt qui.

✿ I det Ny Testamente haffuer han stadfestit ecteskaff
Mat. v. oc xix ca. Marci. p. Ioan. ii. Och icke all enstie
stadfestet det/ men høgridelige prisit oc arit det Atz det er er-
ligt iblant alle/ oc det er de alle budit som icke haffue. besyn-
derlig kyskhedz naade Der er huercken Prest eller Munck /
Nymme eller andre Pawens eller Antichristens creature vn-
dertagne/ aff huilcke/ huercken S. Po/ oc icke heller Chris-
tus viste nogit aff atz sig till gode fordi atz de wore icke
paa den tid skaffte aff deris Gud Pawen.

✿ Dieffuelen haffde vel nogre onde Phariseer ibland Jø-
derne/ som och wore aff helligt Muncke slag/ men de wore
dog erlige (paa verdzens vegne) oc giffte mend/ Deris hel-
lighed kände vell lide ecteskaffuis erlighz hoss dem Men wore
Munckis oc Presters wielsis hellighed/ kan icke fordrage
ecteskaffuis hellighed hoss dem/ Som Pawen sig r disinc.
pxxi. c. Tenere.

Der ene er enod den anden/ Pawens hellighed er enod

Gudz hellighed/ i denne maade som i mange andre stycke/
Den helligaand i wisnädz böger. *Prouer. xviii. ca. Ecclesiasti.*
pl. och andre stæder taler tit om den store benedidelse/ lyf-
salighed och glæde som Gud giffue met gode høfstruer/ och
huor erligt ecteskaff er oc Gud behaffueligt.

Summa. Ecteskaff er Gudz egen ordinantz och skick/ oc
det er hannen well behaffueligt/ och det er erlig ibland alle
ingen vnder tagen/ wden de som scrifften vndertager. *Leuiti.*
xviii. i den tredie Moisi bog.

✿ Kommer nu till hobe alle Pawens wise och høglerde
Doctores och Muncke/ barer fram redelige aff den hellige
scrift/ met christen redelige skell/ oc lader off see eller høre ith
Gudz ord/ eller nogen Canonisk hellig scrift/ rettelige here
emod/ oc driffuer oc rygger/ wor/ ia den hellige scrift/ och
christen frihed i denne ecteskaffs almindelige stat/ som nu er
om talet/ och første i gøre det redelige/ saa haaffue i wunder.
Saa maa i siunge/ to. triumphe. Saa maa i rolige/ trygge-
lige oc wkinwrit beholle eders lange seduanlige lagheffd oc
prescriptz/ paa eders Presters/ Muncckers/ Bispers oc Myn-
ners ecteløshed och falske kyskhed/ Som i ret sandhed er ith
wist hort oc hortiff orsage for Gud och werden/ som wi och
huer man maa see/ høre och treffue paa Huilekit er kommet
aff det tyranniske ochristelige oc sielle mordiske ecteskaffs for-
bud/ i huilekit eders Pawer i druckenskaff och aandeligt ra-
serii/ haaffuer offuer tred det maal/ som deriff forfaderne/ første
Gud/ oc saa hellige Patriarcher oc Propheter oc saa Christi
De hellige Apostle/ gamle hellige Doctores och kircke raad
de haaffue lagd oc skickit i ecteskaffs almindelig frihz/ Emod
Gudz low. *Deutronomii xix.*

✿ De wi giffte Lutheraner (som eder løfter eth kalle off)

f iii

spørge eder at/ som der och spørget p̄vdi. q. ii. ca. Ley de
uinc. Qui förbiuder det aff eder och eders Pawer/ som den
hellige scrifte aldrig siger eller förklarar at/ ware förbundet el-
ler at/ skulle förbiuder / enthen effter Gudz low eller effter
ret schicken verdens low :

¶ Eders tuilactige och troløse fundamente oc videnisbyrd/
som kallis Canones Apostolorum Apostle regle / huilcke i
framhere at/ beskerne oc fremholde eders w ecteløshedis och
høeris lagheffo met/ Den hør ingelunde at/ actis i saadan
en merckelig oc drabelige sag Sō Priesterns erlige ecteleffnit
och salighed anrørindis er/ vder der kōmer den hellige scrifte
met/ och Gudz wryggelige ord komme der hof / Det andet
kødelige wisdomis och skinnidis hellighedz swnd oc raad/
och menniskligt hwisshuaff/ det kan och maa icke hielpe eller
sandze/ fordi at/ det kan icke gøre noget ret christen mennis-
kis samuittighed tryg oc fri Ikke maa her heller høriff eller
anāmis fabel/døpinne eller falske obenbarelsse/emod Gudz
skick ord oc bud/ oc emod den frished/ som Bisper Prester oc
andit kirckens folck haffue til erligt ecteskaff i Herren Guad
heller de døpinne eller de obenbarelsse tilleggiff Sancte
Birgitte/ eller nogre andre vnder hellighedz titil oc skij Eller
oc dleffue/ som er en twsind fold konstet man/ at/ bruge sit
spil/ net emod sandhed oc salighed/ Han kan vell met saadāt
och andet mere/ tagte sig Liusens oc Engels person oc skij
til/ vnder derts naffn oc titel/ som simpel folck vnderer paa oc
holde megit aff/ Som S. Pouil siger i det andet bress till de
Corinther. vi.

¶ Dette fundamente oc denne christne menniskis klippe
staar fast/ at/ Gudz ord oc de hellig scrifte ere vryggelige oc
bliffuer ewindelige/ Som Dauid siger i den cxi. Psalme.

Esaias i det xl. ca. oc S. Peder i det første breff i det første
capi. Och den hellige scrift er den rette christne menisks re-
gel och lardom/ ath effter følge i all sandhedis oc salighedis
wey/ Oc huo som andet later/ware sig Peder eller Paul/
Burgitte eller Katarine/ Ja wore det en Gudz Engel aff hem
meley/ da ware sig forbandit och formalcdidit/ Som S. Pau-
ul obenbare siger oc scriffuer till de Galater i. capi. Det er
icke dømme eller løse obetarelser som Gudz skick oc salig-
hedz lardom han henger paa /baade i cteskaff oc andet mere
(sø enthe er met eller mod vor saliged) mē hā hēger paa det
wisse och faste Gudz ord/ som icke kan feyle Oc det som wi
ere eniste plüctige ath endelige tro oc inthet andit. Som nu
er tilson sagd och met scrifften beuist er.

Men de wise/ kypke Papiens folck/ som baade wide li-
dit aff scrifften/ och end mindre passe paa herde/ de stadfeste
deris ecclesiysked/ met Pawe bud/ met løse tilactige Cano-
nes som de kalle Apocile regle/ och met S. Burgittis bøger
och eytrauaganter (som de inwe dell kallis) fordi de løbe
vden omkring/ oc fare vild fra de rette sandhedz weye och fra
christen lardom).

¶ Aff disse eytrauaganter haffue de itzh fabel om Priester
ath huo de giffte dem/ da skal Gudz vrede vere offuer dem
och da dwe deris Messer intet/ och de ere i forðømmelssens-
stat/ oc de haffue forarenckit Gudz tempel/ oc saadant andet
løgnactig ting som ere ret tuert imed den hellige scrift Disse
fabel annamne de/ den tro de/ den holle de megit aff/ dem
sende de omkring till blarde ligfolck/ och de ere glade ath de
haffue fundit saadan merckelige stycke och scrift / emod de
fællige Luters kettere/ som de kalle off.

Wette och saadant gndit mere giffue de dem effter och till

der staa de hart paa/ der met fordomme de arme blinde blindes ledere/ Jesu Christi ord/ skick/ lardon og sandhed/ och der i lade de sig tycke at være wise och hellige/ och paa den rette wey/ och alle som icke saa følger dem/ de ere strax kettere.

✠ Ja kere broder/ det haffuer den helligaand i S. Pouil till forij sagt om delige och deriff lige/ i det andet breff till de Tessalonisser i det andet ca. Thi (siger han) at de annam mede icke sandhedzens kerlighed (som er Gudz ord) at de motte der met bleffuit salige/ der fore skall Gud sende dem stor vildfarelse/ at de skulle tro paa løgn/ Thi de skulle fordommiss som icke tro paa sandhed/ men haffue løst till løgn och wretwished.

✠ Vi wille gerne lade dem fare saa hen men dem saa løster ind til Gud vill miskundelige see naade till dem och opliwse dem i ret sandhed Men det er wist/ at de erlige Prelater/ aff forneffnde Appostilers regle (som de kalle dem) eller aff S. Birgitte böger/ eller andre menniskins paafund/maa eller kan ingelunde/legge arme cöscientzer dene byrde paa eller twinge dem till saa stor en wldelige besworing/ så saa mange haffuer warit/ oc daglige er fordommelssis orsage Her talis icke om løss snack i ceremonier/ i kledebö/ ragelss/ afflad wiet vand / messe hørelss / fredags faste eller anden Mücke drøm Men om siels och salighedz foruarelss/ i eeligt ectescaff uden Gudz fordommelss/ och sin nestis beskummelss.

✠ Der er oc kómer Gudz wrede oc euig formaledidellss/ offuer den wecteløse hob / och offuer ectescaffs forswergere/ Priester oc Bisper Mücke oc Rymmer/ så leffue i skøleffuit som S. Pouil scriffuer til de Epheser i det v. I wide siger

han atz ingen skøleffuere/ dren / oc gerig / som er affgudis
dyrckelſſe / han haſſuere icke arff i Chriſti oc Gudz rige La-
der eder icke bedrage met løſe forfengelige ord och ſnack / lige
ſom forneffnde tingest vaare icke ſtor ſynd / fordi atz mange
bygger / det och verdzens low och dom ſtraffer det icke / Thi
atz Gudz heffn oc vrede pleper hordelige atz komme offuer
de vlydige ſønner for diſſe ſynder ſkyld.

✽ Gud giſſue atz de ville en gang / och ſnarlige / aluerli-
ge laſe / grunde / oc ret forſtaa ſcriſtten. Oc legge den vkyſke
kpykſhed och farlige ſielis fare paa herte / och betencke huad
de ville gøre / och huad nøtteligt kunde vare / i denne ſtore
djabelige och merckelige ſag.

✽ Der vor dell / ſom Pius Papa ſagde / oc Plattz
na han ſcriſſuere / nogre ſager til / for hwilcke Preſters ecte-
ſkaſſ bleff forment / Men ſåme Pi9 ſiger at der er megit ſiøre
och merckelige ſager / for huilcke den b9 atz giſſuis det frut
och tilfredis igen Huilckit wi och iuw i diſſe liſte onde ver-
dzens dage ſee / naat menniſkēs natur bliſſuere io længeſt och
mere ſkødelig ſom och kircke lowen beuiſer diſtinc. p. p. viii.
c. Fraternitatis. och diſtinc. p. p. l. c. Ante. Och naturen
kan ingelunde huercken met løſſte / ceder / eller iat / holde de
ſware kpykſhedz byrde Hun kũde icke heller i fordu dags tiid
holdis vden aff ſaare ſaa / icke end aff de gode hellige Hermit-
ter / ſom lage i ørcken i ſtor arbejde / oc i mange idelige b9-
ner / och i ideligt ſtadium / oc i ſtor faſte och affhold / ſom S.
Hieronimus oc andre ſige och ſcriſſuere i Vitispatrium / End
ſige iuw i denne onde oc forgifftige verdzens tiid / i blant ſaa
mange vtalige tuſind ſom ligge i ſtor legemis kreſſenſhed /
i drwckenſkaſſ / rolighed / och huercken ſtudere eller arbejde /

✽ Och vor ſagen till rette Preſters ecteſkaſſuis forbud /

G i

renhed och kyphed/ paa det atth de kunde altid ware fril till
atth bede/ Som kircke lowen siger distinctione ppxi. c. Ante
trienium & Causa. och c. Tenere. Da bps wrenhed/hore
ri och andet saadant stort hinder och Gudz forspnelse
atth ware en ret aarsage der til/ atth dem skal giffuis ecteskaff
fril igen/ met huilckit de kunde komme aff den wrene deriss
renhed/ och till ret ecteskaffs renhed igen De tencke paa atth
Christi ecteskaff/ som Gud haffuer self skickit och velsignet
det er ingelunde wrenth som nogre Pawer ville sige Men
det er rent/ erligt och helligt iblant alle chrisne.

✽ Thi burde alle chrisne Bisper Herrer oc pphister det
ere de och plictige/ atth skicke christi ecteskaff saa fril igen
iblant alle/ som Gud haffuer det giffuit och indset/ Paa det
atth denne store Gudz forspnelse och andre gode mennisks
beskemmelse/ i klerckeris hord leffnit/maa affleggis Eller
deris lardom och embede bliffuer so smaat och foractit Som
S. Gregorius siger libro ii. Homiliarum. Och huor det for
actis/ saa komer altingest i ith ont ochristeligt fald oc sielis
fortabelse.

✽ De gamle Canones (det er de gamle kircke regle och
fordums statuter/ om nogit vduertis skick i kirckens rege
mente) de forløse tit oc offte/ oc mild gøre de ting som haff
uer warit til som sette/ huilcke Canones oc saa lare/ Atth i de
effterkommendis dage skall anses oc actis tidens leplighed
och tilkommende mennisks wilkaar och skøbelighed. Och
huad effter kommere och kunde taale och holde/ oc desligest
huad dem bequeint oc gaffuligt kan ware Dette haffuer och
kircke raadet och de gamle forfadre sagt/ och er det screffuit
i kircke lowen distinc. viii. c. Sicut. et distinc. pxi. c. Res
gule sanctorum. et i. q. vii. c. Quod pro. et distinc. xlviii. c.

the fril til
 l. c. Ant
 ned høje
 fortundiffe
 is ettehoff
 uene deril
 der paa at
 g. velignet
 lige Den
 i fter det
 la frut igen
 de Paa der
 a marmar
 legas Eller
 paa den
 i den der
 fuld og flet
 the trede og
 varts reg
 g som haff
 an. Bif i de
 de lyftighed
 fteget. Och
 e de fluffe
 de paffert og
 der farnat
 gne. i. Res
 lue. plom.

1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469
 1470
 1471
 1472

rke regle och
 värtis rego-
 n som haff-
 ar. Bth i de
 ne leflighed
 dinghet. Och
 / oc den haff-
 te haffuer och
 i der skrift
 regle. i. Re-
 linc. glanc.

Prefers gifftermaall / Sonj wor prentet i Aarff
Anno domini. D M CCC.

Anno domini. D M CCC.

64

Nere er nu tilforn noget talit der om/ oc met gaar
skell och scriftt beuist Atz Bisper och Prestier och
kirckins folck mwe chrestelige oc erlige giffte dem/
Men paa det atz det kan ydermere forklaris/ met
mere scriftt oc lardon/ Da ville wi tage for hender/ oc noget
kortelige sware til det vchrestelige bress och loognactige falske
vnderuisingis tilhobe skrabelfse/ som her Poull Keff prent-
tede/ nu lidet mere en us aar forledet siden i Aars / aff en
iuriste Docter der i byen til hobe set (som det sigis) Oc aff
Lector Poull Helgesen min gamle staalboder / konstelige
fordanskit/ emod Presters/ Bispers / Munckis oc Nymers
ectegifftermaal/ I huilckit och i andit mere aff hans diet oc
scriftt/ ha klarlige bewiser sit foruende sind fra Gudz sandhz
och sin forplictelfse som han hassuet gjort sine herrer/ Och er
samme bress beskickit aff nogre aff de erlige Bisper atz sende
om kring til alle Diet/ till fattige simpel ligfolck so ere wlet-
de i scriftten/ och til wforstandige Prestier/ atz holle dem fra
ret ecteskaff met/ oc atz foracte dem met som giffte ere Och
atz den drene deris kyskhed/ maa hart bliffue ved sin onde
sedwanlige maect oc staa i sin logheffd/ intet actindis skøleff
nedz oc hozeries fare/ oc den fordommelfse som der met følger
icke actindiff eller offuerwegendis personernis eller tindens
leplighed och skøbelighed.

✿ Men de gode herrer de ville saa hassue det / och atz
det skal saa war. Pawen han vill icke heller andit/ och der
er end nogen fordel paa ferde till stegerit och till fadeturit.
Hange fattige Presters fryctactige conscientzer wille gerne
anvæne ecteskaff/ me for ret trægsel/ segsel/ skade oc offuerfald
da thaare de icke/ oc ty heller mwe det gøre Thi noeris de
till atz bliffue och ligge alle dage i hozeri fordi atz de hassue

icke/oc de kunde ey heller faa met deris eeder och löffte/eller
met andre paafund/ den besynderlige kyskhedz store och siel/
den Gudz gaffue i deris siell och legemne.

✿ Dette deris breff och forbud/ som de haffue fornyet/
det haffuer ingen grund och fasthed aff nogen ret Canoniske
det er Bibelske scriffte/ som det icke heller kan haffue/ i det atz
det er ewert emod scriffte/ men paa nogre Pawe. fund och
människlige dict oc tåcker/ Och serdelis paa nogre tuilactige
regle/ så de kalle Canones Apostolorum som ere wisse/ oc
falskelige Sancte Clement tillagde aff kettere/ Som kircke
lowen siger distinctio. xvi. c. Canones. och glosen der heff/
Oc de same regle ere opregnede och optegnede iblant de scrif-
ter som kallis Apocrypha (det er de som icke obenbare latis/
eller nogit kan beuissis met til Christen kirkis lardom) Sô
der staar i kicke lowen distinctio. xv. c. Sancta Romana. oc
distinctio. xvi. c. i. Huor der scriffuis atz de anāmes icke til
widnesbyrd eller christen lardom/ och de ere icke saintyckede
aff forfaderne oc Bisperne/ oc de ere aff kettere tilhob scriff-
ne vnder Apostlens naffn Endog de haffue nogit nyttigt dot
sig/ de ere alligeuel forskudne. Oc som glosen siger here paa
Here er icke argument eller en beuissig/ atz det nyttige oc gode
i dem/ det krenckis och misseyler for det vnyttige skyld/ som
och kircke lowen siger iii. .q. ix. c. Pura. Oc i Kysse lowen
.ff. de fide instrumen. Lege secunda.

✿ Desse fornynde Canones) som falskelige kallis Ap-
postle regle) de oc deris myndighed/ straffis aff Cornelio oc
Stephano Pawer/ desligeste aff S. Augustino/ oc end serde-
lis i det ypperste Dobs Sacramēte oc meining/ som ee kirc-
ke lowen beuissis baade i texten och glosen distinctio. xxii. c.
Petrer. Atz de regle er troløse oc scriffne aff kettere/ See nu

G iii

Christne broder och merck / Et det enthen ketteriske eller och
end tuilactige regle oc fundament / de bygge deriff Pæste w
ectel øshed paa Eller oc i sandhed Apostle regle / som det dog
icke er / oc de saa forskudis oc foractis / daa maa det io wate
enthen behendeligt geckeligt folck / som icke haffue bedre wijsz
och christeligere beuifning til deris ecteskaffs forbud / eller det
maa wate ewentyrs Apostle som saadane løse foractelige reg
le haffue gjort emod deriff egen lardom och den hellige scrifft
Dñm here selff paa om dw haffuer forstand oc sind.

✠ Det staar oc vel nogre andre capitel i samme xvi. dis
tinctione. Atz somme aff de regle anammes men icke alle /
Somme Pawer oc nogre Concilia anamme en part aff dem
och somme forskude dem / Somme tage flere oc somme ferre /
och ere icke enss eiler samdirectige i deriff mening here om / oc
der er ingen stadighed i dem. Fordi de ere icke bygde paa den
rette Apostelske grundsten oc fundamēt som er Christus Je
sus som S. Pouil taler om till de Epheser i det andet capi.
Efter hannem och hans ord skulle wi rette baade off och al
dor skick scriffter och regle Fordi han oc hans ord / er den ret
te pøffue steen / all christen kirckis oc saligheds lardom skal
pøffuess oc examineriss ved Gala. i oc vi. oc i kirckelowen
distinctione ip. c. Noli meis. oc c. Noli frater.

Saa megel scrifft och saa mange regle som met scrifften
bestaas oc henne følger / dem giffue wi gerne mact oc Gude
lige anamme / Men huad icke drager offuer enss met henne /
i denne drabelige saligheds sag och andre / det lade wi fare oc
acte intet / here fore kalliss wi och kettere Men dette ketteris
later off mange hellige forfadre / oc serdelis Sāctus Augusti
nus. och scriffuis i kirckelowen distinctione ip. c. Ego solis.
och capit. Neqz quorundam.

See nu till oc acte dell. hulleckz löff rawindls grundwol der
riss ecteløse kyskhed er bygd paa/ oc huor vviist dette Canos
num indzegle er/ for deriss rene kyskhedz lagheffde breff.

✠ Nu ydermere/ om desse regle oc Canones skulle wa
re Apostilers/ hwo skulle da befallet dem/ ath gøre saadan
skick och strengdbud/ Eller aff huss aand eller lardom haff
de de gjort det? ✠ Aff Gudz bud eller lardom vor det icke
fordi han haffuer w igenkallit/ skickit ecteskaff/ och stadfestit
och frut gjort det alle/ som til forj nock oc klarlige beuist er.

Aff Gudz aand vor det icke/ hullecken helligaand/ vdsend
aff Gud/ paaminde och till skynde Apostile ath predicke och
lare det som Christus till forj larde och sagde/ oc baat vid
nesbyrd om Christi lardom/ oc tog aff Christi aand och lars
dom och larde dem/ Den helligaand taledde icke/ eller larde
andet aff sig self/ end han haffde hørd oc ancommet aff Christo
Som S. Hans scriffuer i Euangelio i det xliii. xv. och i det
xvi. capit. Christus sende Apostlene vdi verden/ lige som
hans hemelske fader vdsende hanem/ det er/ eniste ath predica
ke och late andre sin hemelske faders vilge/ oc kund gøre de
gladelige Euangeliske lardom/ och retwishedz och saligheds
riid ath ware kommen Som Esaias i det lxi. siger och Lu
cas i det iiii. och Ioannes i det xv.

✠ I hullecken Christi och Apostelske lardom/ icke for
bindis nogen ecteskaff/ Men huer man och qwinde giffwis
frit/ och bludes dem alsammen (som icke haffue kyskhedz
gaffue) aff den helligaand/ met obenbare klare ord fordi ath
ingen maa leffue i hord och skøleffnit eller i bynde och be
garing Och det er bedre ath giffis/ end ath bynde/ i tanc
ke/ bagering och synds samtycke/ Och Sancte Peull

Ja den helligaand vill vden all vnderteckt / met ecteskaffs
baade frihed / raad och bud / ath suare syndz orsage och fald /
skall fortagiff / vden saa ere ath Prestes / Muncke / Bisper /
Mynner / oc kirkens folck / de maa frut leffue i all wrenghed
vdi legemne och tancke / mere end andit folck / som dette lag
heffdz breff vill io giffue dem en orsage till.

✠ fraindelis lad end nu saa ware / ath samme regle wore
Apostelers Da haffde de icke viff giort och budit dem saa
stengelige ath de motte io affleggis efter tidens oc personers
leplighed Som de oc skickede nogit (huilkit wi haffuer viff
och fast scrift paa in Actis Apostolorum) det dog met tiden
er afflagd / och ingen nu acsher eller klager paa Saa motte
det vell oc her gaa til i dette Preste ectelsheds bud. Thi det
er orsage mere til onde och fordommelse / end till gode oc sa
lighz som huer man kan see / oc er so wi see ith tilsted hoerit
i det de maa icke giffis.

✠ Mey sige desse reffue i deris lagheffdz breff / Prestes maa
huercken giffte sig och ey heller leffue i skøleffnit / De maa
huercken Ath de icke maa leffue i skøleffnit det er sant / och
fordi er dem saa vell som andre ecteskaff giort frut / fordi de
haffue ingen anden raade der emod / hwor bespnderlig
kyskhedz gaffue er bortte. Men ath de skulle icke nuwe brue
ge dette raad / det maa de ydermere beuise oc sige off per quā
regulam / Den de kalle Apostels regel han sandzer intet / her
maa alt anden regel til om deriff breff skall icke dømmiss
maet løff.

✠ Het scrift skell och Gudz ord er nu beuist / ath deriff
wectelsheds breff haffuer ith skøbelict fundament / aff men
niskens villie oc gode tycke / oc serdelis aff de Apostelske regle
huilcke i denne artikkel / ingen Apostels aand eller lardom

haffue i sig/ men ere det lige twert emod Och fordi er det
wist/ at huercken S. Peder eller S. Pouil uore niet at gø
re disse falske regle/ Sō Her Doctor i Aars oc hanss hielpere
de kypke inend/ de scriffue till hobe/ och den store gamle Keff
han prenter Hvilcke bedragere met saadanne tredske smycker
de (vnder Apostlers titel) løgner oc rips raps/ aff Septi
ner/ Clementiner och Extrauaganter/ vndergraffue och
forderffue Christi wingard/ den arme simple alimwe/ och de
wlarde vnderwingede Priester/ huilcke en stor part deriff
lagheffds och løgnactige bress vell skulle tro/ Serdelis
fordi deriff Bisper lade det prente/ giffwe det
inact/ oc vdsede det i Sticketene sō sagd er.

O m ieth och løffter oc huorledis de ere indspore mod Priester Eeteskaff.

Oreck nu ydermere Christen lasere/ at lige som
ouffuelen er twisind konfierman i all argelisi och
ti ompteri/ till at frainsette och fuldkomme sin
wille/ vnder iis sawert hellighedz skin/ som han
vell kan tage sig liwsens och Gudz Engels skick oc skin till
Sōm S. Pouil han scriffuer ii. Corin. vi. saa haffuer han
och here gjort.

I saa maade/ at efterdi at Bisper Priester/ oc
Muncke skulle ware erlige/ oc fromme inend/ och haffue
ith serdelis goth lessnit (som i sandhed tilbørligt er) Saa
haffuer han betenckt sine raad/ och nogre saa hwunderde aar
effter christendommens begyndelsse/ anheffuit at nagge och
tilkynde saa meget som han kunde/ some tider menige kirc
ke raad (huor Satan oc saa vnderfunde vor iblant Gudz

Bi

sonner) som han gjorde i Niceno raad/ distinctione xxvi. i.
Nicena. Döme tider hellige wise mænd/ vnder tiiden Pawer
oc Bisper/ ath skicke oc indføre bud oc statuter om Bispers
oc Presters wecteløshed/ Paa det/ ath de skulle der met oc
der fore swæress bedre oc erligere/ ath de kunne mod naturis
wilkaar leffue kyske/ och siden dere aff bliffue i fiore are
och vning hof folck/ i det ath reth kyskhed er saa mectigen
vnderlig stor gaffue/ huilken i sandhed ganske saa haffue.

¶ Det gjorde Satan/ ath han kunne dere met berede
drey och orsage/ till den fordommelige stemme hord leffue/
biderii och skøleffue/ som der och aff er kommen om siden
och andre swole syndher/ Denne sin tancke och tredske raad
konj han dog endelige oc well affsted paa det sieste/ Oc fick
Bisper/ Presters/ Mynner oc Muncke i sin snare/ saa listel-
ge ath inge küde det kende ath vare dieffuels hadel Men ith
mechtig stor Gudeliet leffue/ Som S. Paul han kaller den
ne dieffuels lardö/ ith falsk Gudeligheds skyn i øgenskalck-
hed for huilket han ville ath wi skulle tage off vare/ brugin-
dis christit ecteskaff som han vel giffuer till kende i. Corin.
vii. i. Thesaloni. iiii. Oc andre steder i scriffen.

¶ Oc fordi ath i saadan en merckelig sag och swoffwer
wilkaar/ fattedis scrift och Gudz ord (som er en regel till
all grundig oc fast christeligt skick oc leffue) Det fore/ paa
det denne wectelse kyskhed/ vden twissl oc fryet skulle bliff-
ue stadig och warastig/ Da bleff der ith optenckt fund och
mandat/ emod menniskens/ och serdelis Presters indsette aff
Gud wilkaar/ och emod scriffen oc christen frised/ Ath her
skulle loffuis och iettis ecteløshed och skømpertis kyskhed/

om nogen skulle bliffue Prest och Muncck / huad heller han kunde eller haffde der til naade och gaffue eller ey. For di atz till forz da vor det end frut (som tilbørligt wor) Men dog somme tiider paalagt iblant Prestes / atz skulle hoiuiff / och somme tiider giffuit løst / och i hwertss frii villie / atz gøre her i och lade effter deriff eget sind / Som och kircke lowen taler om distinctio. p. p. c. Ricena. oc c. Quomā. oc andre flere.

✿ Men siden kom hwidet strengelige ind / oc are / ren / ten / roligheden oc friiheden / fraa Herrer oc høfter / oc fra menigheds tynges / begynde atz locke saare fast / Oc saa fulle klerckeriet fast till Prestes dømme / och gaffue sig i desse løff / ters och ietterss snarer och fengzel. Ikke anseendis deriff naturis eller skøveligheds conditz oc wilkaar / Men det gjorde de (som och end nu fram holleff) aff en sedwanne / for for / nessende sager / oc gāske saa i den rette chriſtne mening / Sō er atz formere Gudz løff och are och folckis salighed / trolige tienindis i Gudz ord / oc andet som rettelige hører Biscopes oc Prestes embede til / Huilcken icke rette mening / stöste par / ten haffue vell giffuet till kende siden / met gerighed / legens / miss løst / hoiu / wlydelſſe och andet mere.

✿ Ja saa skulle dog denne slabrand och stampe / det er troløſſe och wſindige ietter / løffter och eeder / hordelige ind / søriff iblant Prestes / Munccke och andet kirckens folck / oc wnder helligheds skyn den forhwodess ecteskaff / Paa det atz Sancte Pouels / Ja den Helligaands tale oc spaadam skul / le ſwoldkommeſſ / som han scriffwer i det første bress til Ti / morthe. i det iiii. ca. (huilcke ord burde ganske vel atz actiff) |

D ii

Den helligaand siger wißfelighe/ atþ der skall nogre falle aff
troe i siste dage/ oc ætte paa de wildfarinde aander/ oc gessue
de til dæffuels lardom/ oc til den der længe oc lært bildfarelsse
vnder falsk Gudeligheds skyn oc vduerits hellighe. Huilcke
der haffue en løff ond saluighz met vrende eller mercke (for
wißhen och forsweden met meningslig lardom) och forbud
atþ gessue/ och atþ æde aff den mad som Gud haffuer skabt
tro incampke som bekennde sandhed atþ æde met tacksigelsse.

Desse S. Pouels la den helligaandz ord skulle saa guld/
kommeß Den ætþ skaff vnder helligheds och falsk Gudelig
heds skyn saa forbudis.

Den erlige chrisne man Jacobus Stapulensis siger
hoss forneffinde S. Pouels ord Dette forbud er det subtideli/
ge och neppellige spiligt ederkoppe gam/ huilcket mange gru/
bis och forderffues vdi/ Dette er den trodske dæffuels konst
som go: sine suatter helst i det som ingat erlig och helligt se/
ness for meningsken/ her ille/ Och ere samme ord well merke/
lige och meget sande.

Sciepkaffs forbud hoss Presterne/ er en sand dæffuels
lardom som S. Pouel siger/ men sprus erlig och hellig De
fordi wille desse meningslige och dæffuels puasunds Doctere
i Aarß/ oc den store Reß atþ det skall bliffue ved mact/ helst
fordi atþ de haffue der en behusfelige lagheßd paa / forseglet
aff nogre Romerske Bisper eller Pawer (som de kalteß) oc
aff nogre Keyser/ som ilde och behusfelige vnderuiste/ vore
aff samme Pawer tilskyndede oc tilloekede/ atþ standfeste de/
riss tyranniske forbud/ atþ det moette bliffue dess mere stand/
fest/ som det och bleff.

Det er deniß scrifte och skell och Eposilers set och regle
som de bare oss frein/ andet haffue de icke eller vide/ andet

kunde de icke heller bare paa banind Och dere som Iowe
huden tecker icke lenger. der syg de tessue belgen til Sanden
oc scrifte haffue de icke i deris forbud / fordi maa de
bruge løgn oc menisklig tredske paa
fund och omslag hwo? de kunne.

Om Christelige oc vchristelige løfte och ietter.

En nu till Christen lasere och broder / oc acthe vell
om forscressne Preste løfte oc kyskhedz iet / om de
ere ret christelige eller de maa i saadā maade (som
sagd er) løffue. Forst thi Gud han esker eller be-
gær det intet aff oss / icke mere end anden lawens gering
eller effter / som christne haffue intet met / och wi haffue icke
i scriften ath nogen skall dem løffue / De det wi haffue icke
scrifte och Gudz ord paa / det er / det som wi vide icke hanff
villie paa / det skulle wi icke heller gøre / som Gud selff siger
Deutono. xii. De i Lesien / paa Moysi stoll side scriftlar-
de oc Pharisæer / huad de siqe effter Gudz ord det skal gøres
Men huad de gøre der for vden eller late / det skall lades /
Mathei xviii. capi. De Proverbiorum xxx. capi.

¶ Fremdelis desse Preste eller Muncke løfte och ietter
høre icke till Gudz are oc løff / och ey heller till noget salig-
hed / icke heller till deriff embede / men ere mere emed det rette
Preste embede och christne Presters wilkaar / som beuist er
til fem Ateni desse kyskhedz nøde oc indtrengd løfte / ere ic-
ke heller i nogers mact och fri willie ath holde / Som wi alt
for meget se och forfølge.

¶

❀ ydermere/ desse løffte som nu almindelige ſkee och i
 den mening/ de ere vchriſtelige och ſyndige. Thi de ſkee i den
 mening at de ſkulle ware en ſerdelis ypperlig Gudz tie-
 niſte/ met huilken man kan fortiene Hemerige/ och afflegge
 ſynden/ oc gøre ſylliſt for henne/ Som Thomas de Aquino
 och andre Sophiſter de løgnactige ſcriffue oc lare/ Oc wi ſee
 och høre at de ſkee i den act/ huilken lardon oc mening er
 reth lige emod den hellige ſcrifft/ Fø:ſt at det er ingen tie-
 niſte tacknæmelige for Gud uden den som er effter hanſſ villie
 och beſalning/ ſom er i aand oc ſandhed. Som Chriſtus ſi-
 ger Ioannis i det iiii.ca. Och forgeffuis dyckſſ han effter
 menſkens bwd oc optenckte lardon (ſom deſſe løffter ere)
 Eſaie i det ppiy. Oc Mathe. xv. Marci. vii.capi.

❀ ydermere at de legge nogen vor gerning den are till/ at de
 wi kunne fortiene verdſkøld eller Hemerige met henne/ Det
 er at de wanare Gud/ och foracte Jeſu Chriſti pineſſ oc dødz
 krafft oc fuldgørelſſe/ ſom eniſte haſſuer fortiene alle ſine vd-
 wolde Hemerige/ ſo S. Pouil ſcriffuer til de Gala. ii. capi.
 Oc han all ene er off giſſuet aff Gud fader/ til vor wiſdom
 retuſhed/ oc genløſelſſe S. Pouil ſiger i det fø:ſte breff til
 de Corin. i det fø:ſte ca. Men vore optenckte gerninger ere
 vrene oc vederſtyggelige for Gud Eſa. lvii. ca. oc i det lxiiii.
 Oc Luc. xvii.ca. Kunne oc løffte och andre gerninger aff-
 ſlette ſynden/ da inotte wi vell gaa i rette met Gud/ oc ſette
 vor fod hoſſ hanſſ/ Me det tō den hellige Prophete David
 oc ingen rethuiſmād gøre i Psalm. xlii. Oc Job i det iy.ca.

❀ Oc fordi er det wiſt/ at de løffte oc falſk kyskhedz iet-
 ter ere komne aff vantro och ſtor vanniſſighed i ſcrifften/ och
 kunne icke ware uden ſyndig mening/ Och haſſuis och
 gøriſſ de icke i den mening ſom nu er ſagd/ Huor fore ſkulle

de da gørliff/ eller huor till skulle de da nøttriff:

Item ingen mēisklig low/paafund eller løffter (som oc disse løffter oc ietter ere) kan eller maa forskuide eller forhindre Gudz almindelige skick eller den heligaandz budh/ Huer mā efter Gudz bud oc vilge skal haffue sin ectehøfiru oc huer quinne sin ecteman/paa det at ingen skall komme i skøleffnit. De fordi er icke dette kyskhedz løffte den skønnesligt/ oc maa det ingelūde løffue/de som haffue icke besynderlig kyskhedz gaffue De haffde de hēne end en tidlang/ da ere de icke viss det paa om de kūne beholle hēne frandeliff/ Sō wi haffue exempel baade i de gamle Heemitters historier/ oc wi haffue seet hōff vore egne baade Prestier oc Mūcke/ de sō haffue sworet oc løffuit/ oc da lāg tiid der efter/ haffuer dog naturen giffuet seg ull kende/ Som poeten Horatius siger/ Gener dw end naturen hōrt met en stawer eller hōp forck/ hwen kommer dog lige vel offte igen. De Sāctus Augustinus (hvilcken intet wiste at sig aff Presti: och Mūcke løffte och eeder) han siger i den bog han scerff om quinnens erligshed/ At i kyskhedz strid / oc paa den bane/ øffwe sig māge dagelige/ och hordelige falle an/ men ganske saa vinde seyr/ Som man och seer.

De fordi er det ith stort vnder/ oc maa vare ith stort ondskaff aff de Pauiske Bisper alle degne / i det de see saa store fare oc daglige fald i dēne strid/ oc saa store Gudz forpørselsle oc obēbare fulhz oc skam/ met all vkskhed i deris Prestier Mūcke oc Nymmer/ met presterne offuer alle/ At de ville liguel holle hart paa oc forsware deris mēisklig statuter och vchisfelige bud emod Gudz bud/ De Christus ord oc rōst kā intet røre oc beuege dem/ huilcke saa hordelige straffede Pharisæerne fordi de haffde gjort statuter oc skick emod Gudz ord

De er det vnder atz de gode Visper icke vñlle acte atz Gud
aldeliff forgefñis tienniff och dyrcakts effter menniskens siar-
ter och paafund/ oc desse loffuere oc ietter er idel oc klar men-
niskens fund/ De lige som Gudz ord oc low kan icke bliff-
ue och omuendis till menniskens bud och low Saa kan icke
heller menniskens løffte/bud oc paafund bliffue til Gudz low
Menniskens dict och bud ere de/ saa bliffue de och/ saa vel
siden som til som/ Ikke som Papiſter ſige oc nogre Sophi-
ſter / atz de vore vel til som frũ och menniskens handel/ atz
gøre och lade. Men siden atz de ere vdgagne/ da ere de icke
i wor mact/ men ere foruend aff ſin nature och wilkaar/ och
aff mennisklige løſd geckerii/ ere bleffuen Gudz grundſette
budord/ Huore de haſſue oc saa draſſuit dem ſcriſſten till/ ſea
ſin rette mening ſcriſſten ſiger/ loffuere herren och betaler eller
fuldkommer/ i den lxxv. Psalm. Och er det ſaa dw loffuere
noget/ da ſkal dw icke vare ſen atz fuldkommet. Eccleſiaſ-
tes. i det v. De Deuteronomii. i det xxxiii. capi.

¶ Men desse løffte ere om Gudz are och loff/ huilcket
fordum Iøder ſkulle bliffue faſt wed/ och icke gøre an-
dre affguder den tienniffe som Gud hørde till/ Deſligeste om
nogit offer och andet de ſkulle heller gøre Gud ſelf end aff-
guder/ Item om Gudz ariff forkyndelſſe/ hans budz fuld-
kommelſſe/ korſſens bærelſſe och lidelſſe/ Vell gerning mod
ſin neſte/ om dieffuelens forſwerelſſe/ oc Chriſti reoſſ beua-
relſſe/ Det er atz gøre Herren løffte/ ſom er effter ſcriſſten oc
hans vilge Men desse kypkhedz løffte ere emod ſcriſſten och
Gudz vilge/ fordi loffuere de icke Gud/ oc vill han icke hel-
ler haſſue dertiff betalning eller fuldkommelſſe. Item hiad ſo
i vduertis tingelſt loffuere ſo icke er Gud eller wor ieffnehuſ-
ten emod/ det bõz aldelis atz holliff/ paa det atz fredt och

kerlighed kan holdis emellomj mennesken. Om desse oc for-
neffinde løffter oc ieth tales der i scriften. Men fordi atz dis-
se Preste løffte ere icke aff det slag som høre till Gudz are-
men ere vformumftige och ude giord och loffuit. Thi maa de
och skulle bydis Som och kircke lowen om delig ieth siger
xxii. q. iiii. c. Et aliquid et xp. q. iiii. c. In malis.

De ere oc loffuede met wilkaar/ saa meget som skjø-
beligheden tilsteder/ Huilcken sig och vell giffuer tilkende/ i
der atz de ere icke vden seduälige løffte vdi skjømpatiu. Ic-
ke atz nogen (vden maa belske ganske saa) acter i hw och
hierte atz holle dem/ Som och stuct och gerning giffuer vel
till kende/ Der maa sinøcke och orsage sig hwo der vil/ der
riff samuittighed hwi er dem twisind vidnesbyrd.

De fordi atz Pawer och Bispet ville icke løse dene
sware twinge skadelige oc strenge budz byde aff fattige cen-
scientzer/ Da maa de Gudsfryctige vell sige som der staar i
den anden Psalme Lader off sender slide deris bond/ oc lader
off kaste bort deriff og.

De heilige gamle wise och forstandige forfadere oc kircke
lowen/ de actede vell och Christelige besindede menneskelig
wilkaar/ och den fare de vore i / som vbesindige haffde giff-
uit dem i den ieth oc det leffnit/ som naturen icke dor skickit
och bered till / aff Gudz besynderlige naade met kyckhedz
gaffwe.

De der fore vill Sanctus Cyprianus Epistola vi. och
raader de Jomffruer och quinner/ huilcke den loffuede kyck-
hed icke kunne holle/ atz de skulle giffuis/ oc siger han saa.

Et det saa atz de giffue dem trolige till Christus/ bliffue
sig höffuecke och kyske dere ved vden afftal/ Men vill de
icke eller kilne bliffue i den skick/ da er det bedre atz de effre

31

sig/ end de skulle falle i ilden oc fare/ met sin legemis løfte
Oc sendelige det met bliffuer ingen Christen broder eller søs-
ter forpint eller beskend/ Høret du det / det met siger han
bliffuer ingen Christen broder eller søster forpint eller beskend
fordi det er ingen synd.

✥ Sanctus Hieronimus han scriffuer oc till Demetrias
den/ om delige samme Jemffuer eller quinner/ som icke
kunne eller vulle holle den icke kyskhed. Till huilcke (siger
han) skall obenbare siges/ at de skulle enhen giffte sig/ om
de kunne icke leffue kyske/ eller holle sig kyske/ om de ville
icke giffte sig/ oc det staar i kircke lowen p. xi. q. i. c. Quod
nam.

✥ Sanctus Bernardus han scriffuer til Senonæses Can-
nicket fuldner samme ord/ om de Prestes och andet klercker-
ri/ som icke haffuer kyskhedz gaffue / At det er fast bedre
at de i en ydmyg eller ringe actindis cetskaffs stat/ bliffue
salige/ End i en ypperlig oc høgtidelige æren klerckeris stat
ilde lewindis bleffue forpint.

✥ Sanctus Augustinus scriffuer oc i den bog till Quod
dult deum/ emod ketteri och deris vildfarelse/ som hoffmo-
dede sig aff detis wduertis kyskhed. At den christen kircke
haffde (end i hanss tid oc siden) mange giffte/ baade Bør-
ke/ Prestes och klercke/ huilcke som haffde baade eyden oc
høstuer/ och bore fordi icke foracted.

✥ Siger han och saa i den bog/ han scriff om den godhed
och irighed cetskaff haffuer met sig. Det er negre (siger
han) som vblwilige sige dem at leffue i hord / som effter
kyskhedz løfte giffte sig. Men teg siger eder/ at de som vil-
le skillie deligt cetskaff at de synde sworlige/ Oc staar sa-
me ord i kircke lowen distinctione p. xi. c. Quidam. huz

Glofererij atter tiener Pawen/ och i hw kömer hans leen
met en falsk glofe emod S. Augustini sunpel ord oc mening.

✥ Det samne om deriss ecteskaff som hassue gjort löffte
ath de skulle icke skilliess ath/ Siger och Sanctus Augustin9
och scriffues i kircke lowen p̄v̄it. .q. .i. .c. Nuptiarum bo-
num. Det tall han och saa om de Jomfruer eller quinner
som icke kunne renlige i hw och hierte/ holle den kyskhed de
hassue loffuit/ huilcke Jomfruer ecteskaff er dog frit och
vforbudet. Men i det synde de ath de loffuede swigelige det
de vilde icke holle (enten aff en seduane/ eller for kirckes for-
syn och rolighed) Enste vilien/ som i sin vstadighed faller
fra det som bedre er/ han er straffelig/ huad heller de giffes
eller de icke giffes/ Giffes de/ da er det reth ecteskaff/ men
i deris vfindighed oc hwegelsindige lpsactighed synde de/ som
och Pelagius Pawe han siger i samne p̄v̄it. .q. .i. .c. De
viduis. I det de vore komne till alder/ och hassde sich frit
beraad till ath betencke sig/ Huilcke (siger same Pelagius)
vi skulle inge snare kaste paa/ formemindis dem gifftermaal
Oc de siger Sanctus Augustin9 so delige Joffruers eller vi-
uers (och andres som hassue loffuit) deris gifftermaal
kalle hord/ de see icke nøge till/ oc icke heller gräd-
giffuelige acte hwad de sige. ✥ Men de
beswigess met en sandhedz lignelsses/
huilcken lignelsses Sanctus Augus-
tinus framdelis bescriffuer i
samne .c. Nuptiarum.

Aa

Om viduers løffte eller trofasthed.

Det løgnactige ecteskaffs forbudz breff/
och deris kyskhedz lagheffd som de sam-
me wise mend i Aarss skræbede til ho-
be/ och lode vdgaa scriffwis saa. Ath aff
det vidwelige løfftis exempel som wor i
den første chrisne kircke / som S. Pouil
taler om/ er det kommet aff begyndelssen
ath gøre løffte/ desse ere deriss ord.

Først skall dw wide chrisne lasere Ath Sætte Pouil taler
huercken om Jomffruers eller viduers løffte Men han taler
om en chrestelige tro och stadighed/ trofasthed/ oc andre dyg-
der de vidwer skulle haffue/ som anamueff till kirckens for-
sørn och forsørgning / de som icke ere yngre end tryssindstwe
aar/ De yngre siger S. Pouil skulle icke anāmes (paa det
de skulle icke komme i vdkyskhedz fald oc dieffuelens snare).
Men de skulle giffis søde børn forsørge huss och tywendhe
Så dw maat selff lase i det første breff til Timotheo. i det v. ca.
Det er fordi løgn de sige/ath aff vidwelige kyskhedz oc løff-
tis exempel er det kommet aff begyndelssen/ ath gøre ruge
løffte.

❖ Dette vidnesbyrd (som saa wredelige er indførd aff scrif-
ten) ia som saa wbluelige er liwget emod obenhare scriffe/ det
er deris anden grundsten/ nest Apostle regle som de haffue
bygd Piestie kyskhed oc løffte paa. Men nu ydermere/ lad
det saa were/ath løffters exempel skulle tagis aff det vidwe-
lige skick och deriss trofasthed/ som S. Pouil taler om/ Da
hør den ath were tryssindstwe aar gammel det løffte skal gøre
Søris det aff yngre da skulle de forkiudis / oc det løffte

skall vere intet/ Och for inden den alder siger S. Gregorius
skall ingen wies i closter Som kircke lowen oc siger xv. q. i.
c. Junculas. De Concilium Chartaginense binder ath inge
Nymie skall wies ind for end hwy er pl. aar gammel. La. q.
.i. c. Sanctimonialis.

✿ Skall løffte och klostergang tagess aff det widwelige
exempel oc deriss lowe som S. Pouil taler om/ Da maa wi
see huor langt alle de Papistiske kloster de ere gaaet der fra/
huilcke baade locke och anamme unge vforstandige børn oc
folck/ ehvor de kunne dem faa/ Da binde de dem met løffte
bond/ och stadfæstelsse/ och trawe dem met band oc forrædels-
delssse/ om de besinde dem bedre och gaa aff de vchristelige
fange toyn/ Oc da lede oc søge ath de kunne faa dem igen/
och pine och plage dem/ oc holle dem mod sind oc samuittig-
hed i fornessinde kloster fengzel/ emod all skell oc gammel kirc-
ke low. Men S. Pouil han siger ath de yngre end trysindes
tiwe aar de skulle icke anammes/ men forbiudes och forskud-
des/ fra delige løffte och kyskhedz iet/ som de wise mend de
tale om i deris lagheffdz breff.

✿ Nu till vor tale igen om widuers tro eller løffte som
de kalle/ i huilcke ecteskaffs forswergere oc vfindige løffters
patroner oc forswarere lade dem tycke ath deris løffte haffuer
exempel oc stor inact aff S. Pouils ord oc scriffte/ Oc sam-
me ord synes ath vare giffte Pæster/ Bisper/ Muncke och
Nymier meget vnder øgen oc emod. Thi ville wi sette sam-
me ord her hof/ och see huor meget de kome ved Papistiske
løffte/ eller emod deriss gifftermaal/ ✿ Der skall ingen vd-
kaariff eller bindis till ath vere encke oc lessue vidue lessuit/
yngre en trysindstiwe aar/ oc den som haffuer varit en mædz
høstru/ oc haffuer ith gaat røcte/ oc haffuer øffuit sig i gode
I ui

gerninger / och vell' opfød sine børn / och gerne leet huss / De
som ære yngre dem skalt da forskwede / fra vidueligt leffuit
oc fra kirckens forsyn) Thi naar de begynde i orckeløshz oc
i gode dage / ath bliffue løstige eller løsfactige mod Christi ord
och wilge (och naturens arth røret sig i dem) Da ville de
giffes och da haffue de deriff dom / thi de forkaste deriff søs-
te tro i Christi. Och nogit der effter ath han haffuer opreys-
nit andre saadane vidueriff wdygd / da siger han. Thi der er
nu alle rede nogre omuende fra Christi / oc efftersølge dieff-
uelen.

✿ Desse ere S. Poulls ord om widuers leffuit och om
deriff tro i huilcke intit andet scriffuis och laris end ath de
viduer som skulle forfers och besørgis aff kirckens alimisse oc
rentte / de skulle vare erlige aff tøkter / oc aff andre dygder /
De de skulle icke ware ynge / men icke mindre end tryndes-
tiue aar gamle / oc de sø yngre ere de skulle icke annæmme til
kirckens besørgning / men de skulle giffes och føde børn / paa
det ath yngre som ville giffes skulle icke i løsfactighed sette
sig op emod Gud och falle aff den første christne tro som de
gaffue dem till oc komme i uantro igen efftersølgendis dieff-
uelen som nogre aff samme slag haffue sø giorit / och de haff-
ue deriff dom / fordi ath de forløbe deris første christne tro.

✿ Her kan hwer som nogen forstand haffuer / vell see och
acte / ath S. Pouil taler huercken om Huncis eller Syn-
neriff løfte / Eller om noget exempel som de kunne haffwe
aff de widuer till ath stad feste deriff høglerii eller løffte met
men det er dem mere emod som sagt er. Icke mercker heller
disse S. Poulls ord (forløbe eller forkaste troen / eller ware
løsfactige mod Christum) ath byde sich klosters eller Dieff-
tis løfte / oc løbe ud och giffte sig oc vare fordi fordompt /

2
Ney icke saa / saadan en woꝝ naſe mwe wi icke sette paa
ſcristtens hoſſuit och ypperlige rette forſtand Men det ſiaar
ath de widwer ere loſfættige / det er vſtadige och ſwigeſulde /
Ath de vnder Chriſti naſſen komme ſig ind i kirckens forſyn
och aarckeløſhed / och gaa om kring och ſkualdre och vagta
le / oc ſaa vde de giſſtis.

✽ Icke fordi / ath vde giſſtis det er ſynd / ſom Sanctus
Augustinus ſiger i det capitel Nuptiarum. Men de haſſue
deriſſ dom / huor ſore - fordi ath de holle icke vidwe loſſie -
Ney / de gjorde met loſſte / Huor ſore da - fordi ſiger S. Po
uel ath de loſſue fra den ſørſte tro / eller de gaſſue den fra de
ſørſte Jeſu Chriſti tro / och ſvulle i wantro / eſter iſogindis
diſſuelen.

✽ Merck vell ath den ſørſte eller ypperſte tro / det er Jeſu
Chriſti tro / och icke met loſſte / huilket huilken er denne
tro ſom Sancte Pouil taler om / icke er det heller ypperſte
eller det ſørſte De ydermere ath de ſom vchriſtelige oc vdyg
delige bewiſe den i deriſſ gerninger och leſſuit / de ſigeff och
ath løbe fra troen eller forſwerge hende / ſen S. Pouil ſiger
til fori i ſamme capitel / om vidwer ſom icke forſer och beſør
ge deriſſ hwiſ / folck och børn / ath de haſſue forſoret troen /
och de ere vatte en vatro hedinge eller Joder. Hre tagiſſ
icke troen for loſſte mere end hwi tagiſſ ſien i ſame capitel /
Huilke ſom loſſer ath vde oc vende ſcristte eſter deriſſ for
ſtand / till mænſkens drømine och paapuo / de maa gøre det
met deriſſ egen ſtelis fare oc euentyr wi iade den reſe deriſſ
egen vey / Gud ſkal vel ſnarlige ſtraffe den och obenbare for
ſine vualde all deriſſ falſke ſwig och lardom.

✽ Huilken ſom nogen Chriſti och den hellige
ſcristtis forſtand / och nogit redeligt ſkeil och Gudz fryet
haſſuer i ſig / han det ieg troz / ſkal vell kende och forſtaa ath

for:scriffne ord/ tale och scriffte om klerckeris och kloster fol-
his fruhed till gifftermal/ ere vell sande. Och aty de maa
vell och chrestelige giffre dem/ alle de som icke haffue besyn-
derlig kyskzedz gaffue/ Huad heller de haffue vbejundige och
vfor:standige loffuit eller forsworit. De aty meniskelige loff
te och daarlige ieth inwe icke oc kunde icke forimene eller for-
uende Gudz skick i naturen/ oc ey heller gore vfrut det Gud
haffuer gjort frut/ Och icke heller met sit loffte oc bud for-
hindre/ och bozt tage det den Belligaand haffuer almindeli-
ge budet alle de som haffue ecteskaffs raad behoff med synd
hord/ oc vrenhed/ Dette forstaa vell alle gode chrestine herte
sonj erlighed och sandhed haffue kar/ och ville lade den vnz
derwisse.

Men bespottare och all sandhedz hordnackede modstandere
meniskelig paafundz/ loagniss och falsk Gudelighedz patro-
ner/ de nogiff icke met nogen scriffte / skell eller bevisning/
huercken i denne ecteskaffuis sag eller i anden chrestelig skick
som icke er aff menisken paafundet eller saintycket och stad-
fest. ❀ Alt det som de icke gore eller lare/ eller huad den
icke behaffuer eller icke er aff deris swordey/ Det maa strax
vere ketterii/ ey er det saa gaat och chresteligt. Christus haff
uer och saa sagt omj dem tilforj och det vill saa vere/ Gud
ware loffuet A M E N.

❀ I blant disse ere nogre loagnactige och vbeckemmede
Muncke (Pawes hoffinend/ oc Antichristes draffuantere)
som oc er den Graamunck som Lunde Cannicker reysde op
i deris predicke stoell/ emod deris oc alle Domkirckers for-
dumj statuter oc sedwanner. Ach ingen Munck skulle predic-
ke i nogen Domkircke/ Men de vare och ere end inw glade
dere och andhre steder / aty de kunne saa nogre vblwe och

hordnackede halffe som der kan stadfeste deriff handel/ oc raade
be skrige och gøð flwy emod Luteraner (som de off kalle)
De saa meget som raad staar till forhindre sandhedz lardom
som samme Muncke gøre deris beste slüt till end paa denne
dag diff war.

✿ Den samme vblwe oc i Gudz sandhed vlarde Mück
som haffuer för selff giffuit till kende met nogre geckelige
propositiones (det er met nogre artickle) som han predickede
i Lunde Domkircke/ och siden bekendis met sin scrift till
off/ bland andie artickle/ Ath Iouinianus kettere giffuer
Prestes och Muncke loff till ath giffis/ oc han er deris pa-
trone der till/ Til dene Graamuckelige bespottelige snack
er oc vaar för nock swarit till aff fornessnde vore chustne ord
oc beuifninger/ Ath Gud haffuer skickit oc ladit ecteskaff saa
früt för hwet man Ath ingen/ oc intet menniskligt bud/ löff-
te eller fund maa eller kan det forhindre met nogit chresteligt
skell.

✿ Wille nuw samme arme Graamück och andie hanss lige
sware off till det spørmaal som wi sende hannen till Lund/
Haffuer Iouinianus giffuit off loff ath ectegiffis/ Huo
haffuer da giffuit Prestes och Muncke loff/ och er deriff pa-
trone/ till det swole hoerit och skölessnit/ huilcket de ere saa
almündelige besmitte met/ Gud till stor forpönnelse/ och
alle gode menniske till blusel och vedsyggelighed. End den
Sodomitiske hellighed som der brugis i de Gudelige kloster
för huilcken Gudz vrede vill dem offuer gaa met tiiden och
daglige gaar dem offuer.

✿ Huo giffuer dette loff och huo er patrone her till
Monne icke dieffuelen det gøre/ oc Pawen/ och alle de som
Presters/ Muckis och Dynners weetsløshed / och falsk

loffuit kyskhed/ vñlle saa strengelige och tyranlige holle wed
macth/ Ath ingen aff deris folck som haffue det behoff, mwe
bwge chrestelig naturlig fruhed och raad i ecteskaff / Oc de
formene Gudz skick/ och forbiude det for deriss dieffuels lar
dom och menniskens paafund skyld/ Monne icke de ware
den syndige handels aarsage oc patroner.

✿ Lad nw saa ware ath Iouinianus giffuer loff / met
Gudz loff/ til ecteskaff / Et det icke bedre/ end ath Pawen
forbiuder einod Gud alle sine Prestes och klerckerii helligt
och erligt ecteskaff/ Och der met giffuer aarsage till fordom
melig vkyskhed och dienhed som wi see? Døn nw selff
baade dw chrestne oc dw vchrestne lasere/ i din samwittighed
och acthe hwilcket best er.

Vi haffue dog intet met Iouiniano ath skaffe/ wi haffue
Gud och hans ord for oss / det som wi (met hans naadis
hielp ville fast bliffue hos) och lade baade Muncke och
gecke spotte Gudz skick/ oc bande oss och dricke deris Tol
latz och gestebud met oss/ som dem løfter/ de haffue oc deris
roskaff der aff/ Oc der met syness de wise mend/ och deris
hellige kirckis trofaste mend och tiener/ Gud straffer dem
vell naar han will/ Han finder oc vell Niels Pederssen den
graa vulff i Swine bwrgis faaresti eblant de gode simpel
folck/ eller anden sted naar hans tid kōmer/ oc andre hans
lige met/ Han ville icke altid til forgeffues vare spottet aff
dem.

✿ Haffuer och saa samme Pawens kyskhedz loffuere/
waart ecteskaffuis bespottere Ath argumente aff lignelste /
det er (som) de mene ath skuile ware en skellig beuising) ath
lige som chrestne løffte bōr ath hollis som sagt er tilforn/ och

serdelis Dobens løffte / i huilckit wi loffue och tilfuge Thio
hwoidskaff och mandskaff / och forswerge dieffuelen oc saas
dant som er aff nbd / till Gudz loff och vor salighed. End
dog de ere icke i vor egē mact ath holle och fuldkōme (End
fige ath gaa till vden Gudz bud och befallning aff vort egit
geckelige sind / och loffue mere) Da skulle wi samme Dobis
løffte alligewell gøre / oc fortrøste oss paa Gud som vill ath
wi skulle saaledis i Daaben loffue / Ath han vill hielpe och
fuit gøre samme løffte i oss / Her springe de loffuere op och
fige. Ja saa kan man och gøre i dette kyskhedz løffte / wi
mwe loffue och fortrøste oss paa Gud / ath han kan komme
och opholle samme løffte i oss / met en besynderlig kyskhedz
gaffue och iertegen.

✿ Mey icke saa / Hwi skalt dw sette dig i saadan fare / oc
tage dig det offuer met dit løffte (om det vaare end gaar)
det dw icke trøster eller kan selff offuer komme eller holde i
det dw maat / ia dig bød och ath vare det qwit / fordi dw
haffuer icke Gudz ord eller hans wilgis kundskaff der paa /
ath dw skalt saa gøre / Ikke wist dw heller om han vil kō
me met iertegen kyskhed och hielpe dig.

✿ Det er daarligh ath freste Gud / effter thi ath dw maat
erlige och vden all synd giffte dig / och vare i ctestkaff. Men
erlige och vden synd / maat dw icke vare hof dieffuelen i
skørleffnit och forsage Gud. Och fordi skalt dw beswerge
dig vnder Gud och hans fennicke / och sette dig i hans naa
dis hender / ath han som vill ath dw skalt saa loffue / ath han
och hielper dig / och det som dw icke selff kan kōme aff sted
oc din egē mact icke recker til / ath han met sin naadis bistād
vill det i dig fuldkomme. ✿ Thi det er din salighed
amprindis / och dette løffte kan dw icke ware for vden
E. II.

End dog dw kan icke heller bliffue salig for Dabens löff-
te/ men all emiste aff Gudz naade i Jesu Christi tro/ for
tröftindis deg/ paa hans naadis foriet till huile-
ken Döben er ith vdwertiss tegen och forsegling.

Om vchristeligt Band.

Efter deris tröfse och lögnactige Clementiner och
Septiner/ Extravaganter och Antichristelige statu-
ter scriffue samme Pawens sende bressuis Doctor
oc den tredske Reff. Ath de ere vdi vand som giff
te sig/ Och der till böz dem ath miste kirckens rente/ Hvad
band christne Bisper och Prestes met kirckens samtycke er
giffue ath bruge/ oc mod huilcke det skall brugiss/ der et nock
talet om til forij/ Oc huilcke det anderledis brwge/ de brwge
det vchristelige och dem selfue till skade och fördömelss och
icke andre Som kircke lowen siger vi. .q. iii. .c. Temerariu.
.c. Quid obest. .c. In cunctis. .c. Si quis dixerit. et .c. Ri-
diculum. Oc andre flere.

Och fordi skader det intet/ oc skal det intet actiss aff christ-
ne Bisper/ Prestes/ Munkke eller Nynner/ Om Pawens
Bisper de bandsette dem/ fordi ath de enthen predicke Gudz
ord oc straffe lögn/ oc andet sö Gud er emod. Eller fordi ath
de giffte dem och giffue hozerii offuer/ och andet höglari och
menniskens falske hellighed.

✿ Christus wor mestere/ oc hās hellige Apostle haffue för-
sagt ath saa skulle gaa och skæ/ Ath alle som ville effter föl-
ge Gudz ord och Christen lardom/ och acte dem mere end
menniskens ord och optenckte bud och fund / Ath de skulle
vente sig aff dicffuelens lemmer/ och människens paafundz

patroner/ had/ arwind/ forfølgelſſe/ band och deriſſ formale-
didelſſe/ Huilcket de ſkulle icke acte ſom haſſue ſandhed/ ret-
uiſhed och Gudz ord ath ſtaa paa/ oc de det lare andre/
Fordi ath diſſe bandſetteris band och deriſſ benedidelſſe ere
lige gode/ Lige ſom deriſſ formaledidelſſe er/ ſaa er oc deriſſ
offlad/ och anden deris ſelſſdictede hellighed.

✿ Det er/ och haſſuer waret i lang tiid deriſſ ſeduanne
och embede (om de onide/ vgukelige tale wi) Ath bande/ plas-
ge och forfølge dem ſom icke anāne och hart holde paa/ priſe
och loſſue alle deriſſ Antichriſtelige paalegge/ bud ſkick och
falſke hellighedz ſware twinge byrder (emod de fattige conſci-
entzers ſamtycke/ ſom Gudz ord vide och gerne ville eſſier
følge. Huilcke deriſſ egne byrder de ſelſſue ſom dem paaleg-
ge icke ville bare/ och neppelige røre dem met deriſſ mindſte
finger/ Som Chriſtus ſagde om Pharifeerne Mathei. xxiii.

Sworledis de ſelſſue bare deriſſ ſtrengre budne kypſhed/ och
kypſhedz løſſe/ det kan man weil ſee och høre. Thi de haſſ-
ue nu forget och forſmaat deriſſ kypke regels oc løſſtis mitiz-
gatz och lenelſſe / Si non caſte tamen caute (det er om de
kunde icke leſſue kypkelige/ da ſkulle de fare waarlige oc lein-
pelige met deriſſ hozerii och ſkørleſſnit/ ath ligſolck ſkulle ic-
ke ſaa det ath wide/ Guercken kunde de holle dem caſte/ det
er kypkelige/ icke ville de heller holde dem caute. det er hem-
melige.

✿ De end ville de nøde arme Gudſryetige conſcientzer
fra ecteſkoff/ och met band pine och plage/ forbiude dem det
ſom de icke wille eller kunde ſelſſue holle/ och heller ſtede ar-
me Preſter Muncke ſkørleſſnit och hozerii/ Huilcket dem
burde ath ſtraffe haardelige/ baade i de ſelſſue/ oc i Preſterne
oc i andet kirckens folck/ met band och haard ſtraff.

Æ iii

✿ Fordi ath leffue i chriſtet ecteſkaff det haſſuer ſin be-
benedidelſſe aff Gud Men Preſters och Biſpers horeti oc
ſkøleffnit/ det haſſuer ſit band/ maledidelſſe oc ſtraff/ baade
aff Gud och i ſcriſten/ Oc deſligelſte aff kircke lowen.

Hui moine da icke diſſe hare Doctores och Reſſue/ ſcriſ-
ue och tale der om i deriſſ breff/ Ath alle Preſter ſom leffue
i hord oc bolerii/ de ere i bande diſtinctione xxxii. c. Nullus.
och .c. Preter. Och diſtinc. lxxvi. .c. Si quiſpian. och .c.
Qui preſbitert.

✿ Oc ath alle Biſper ſom ere ſkøleffuere eller hordkar-
le/ ath de ſkulle ſettis aff deris embede oc beſalning oc wden
Biſcoplig are vdkindis blant ligſolck/ oc der ſkulle de gøre
plict och bod/ diſtincti. lxxvi. .c. Si quis Episcopus. Det
ſamme ſtaar och diſtinctione xxxiii. c. Preſbiter.

✿ Och den er icke bequem till en Biſcops ypperlighed/
huilcken ſom beſindis met horeti/eller om det er witterligt ath
han holder ſig icke aff vdkyſhed/diſtinctione xxxii. .c. Dim-
nium. och diſtinctione. lxxvi. .c. Si quis amodo. Och flere
andre ſteder i kircke lowen.

✿ Item de andre ſkøleffuere oc bandz Preſter/ de ſkul-
le ſettis aff deriſſ embede oc miſte deris Preſte are/ Sd kir-
ke lowen ſiger diſtinctione .l. .c. Sacerdotes. och .c. Si quis
Diaconus. oc diſtinc. lxxvii. .c. Preſbiter ſi forni. oc diſtinc.
lxxvi. .c. Sacerdotes aut. Oc .c. Si quis clericus. c. Roma.
.c. Preſbiter. .c. Si qui Preſbiteri. ca. Archidiaconum. Och
mange andre ſteder och i andre capitel. i kircke lowen.

✿ Biſperne ſom icke ſtraffe och formene Preſterne deriſſ
ſkøleffnit/de ſkulle ſettis aff Biſcops dømme/ ſom oc kircke
lowen ſiger diſtinc. lxxviii. .c. Si quis Epūs. och er ſamme

ord Gregorii Pawes saa lydindis. Huilcken Biscop som
tilfæder samtycker eller seer i gēnem fingre met Presters eller
Diacones skølleffnit eller anden vkyphed / i sin sogn eller i
sit Sticket for løn eller bøn. Eller oc saa om han icke haarde-
lige straffer saadan synd met sin befalning och myndighed /
han skall settis aff sit Biscops embede.

✽ Oc den Bisp som icke vil flittelige straffe Presternis
skølleffnit oc synd. Han skall mere sigis atz vare in vblwer
hwnd end en Biscop som Sanctus Augustinus siger, och staar
i samme distinc. .c. Nemo quippe. Fordi atz den samtycker
synden oc synderen / som kan straffe oc forinene synden oc han
gør det icke / som der staar i samme distinc .c. Consentire. oc
han opuecker Gudz heffn oc vrede mod sig. p. viii. .q. iiii. .c.
Si ea.

✽ Her er ret band / effter den hellige scrift / oc kircke lowē
som de ere vdi / oc dem gaar offuer / så ere hord Prester och
skølleffuere / vare sig Bisp / Prest / Wic eller Nynne Hwi
mōne de icke scriffue / vdraabe oc vdsede dette saa vell så det
vchristelige tyranske band som de giffue offuer dem så predic
ke Gudz ord oc met Gudz loff oc low giffte de. Men ra-
dis intet dw chrisne oc Gudsfyctige hierte for det band / thi
det er en barne retzle / oc det er lige så ith skin aff liwn ild så
gaar i gēnem ith glar vindue oc gør dog ingen skade. Det er
all eniste ith hadzis oc arwīndz tegen / met huilcket de giffue
sig til kēde met / som ret sandhsz oc ret kyphed inwe icke høre
eller lide. Men huilcke i den cxviii. Psalme. De maledide och
bādsfette oc dw herre benedider oc velsigner Oc de som reyse
dem op emod meg de skulle beskēmis / Men dig tiēnere han
skal glade sig i dig / i dine ord och sandhed som han haffuer /
och trøster och styrcker sig met.

✿ Om desse benedidelsser siger oc Gud haff Malachi-
am i det andet capi. Jeg skall maledide och forbande eders
benedidelsser/ Och ieg skall wist formaledide dem/ det er det
som i sige benedidet oc helligt ath ware / och i besuige simpel
folck met eders dict och paafund/ det skal ieg forbande.

✿ Nu loffuis och benedides/ predickis och laris men-
niskens dict/ tant/ drømme/ paafund och bedragerii/ falsk
hellighed/ i Messer / i Faste / det er i skilsmaal paa mad / i
Lapper/ i mange lade Bøner/ i falsk Brødre skaff/ Der er
lagi/ stort afflad och naade till/ de ere gode oc Christne som
det gøre sige de. Men dette/ det er/ den menig oc falske haab
och tillid som her i settis/ Oc den falske salighedz ieth/ den
forbander oc forkiuder Gud / och siger till saadanne benedi-
dere. De worde eder som sige ont ath vare gaat / och gaath
ath vare ont/ De eder som sette mørcked for Liwfit/ oc Liw
fit for mørcked Esaie. i det v. capi.

✿ Desligeste/ der twert emod ret sand gammel christen
lardon/ den rette hellige scrifttis grundige predicken/ troens
lardon/ Jesu Christi enistis tilfluct/ Ret messens / det er/
Jesu Christi nadworis och Testamentis rette byrgelssse /
Rette christne Presters det er Predickers vduelgelsse oc skickel
se/ Ret ecteskaffuis byrgelssse/ mod hozerii oc skørleffnit / øg-
leriis och falsk bedragerlig tantis/ løgnis och dieffuelins lar-
domnis foractelssse och affleggelsse/ Det kallis nu ketterii/
det foractis oc forbandis/ det som i sig selff er gaat / det sige
de ath vare ont/ Det som er Liwsens lardon och gerning/
det sige de ath vare mørcked / Det som er Gudz vduolde
spøt i hanss aand/ det sige de/ oc holde det ath vare swrt.

✿ Men dette er dog det som Gud sandelige bemdider
och velsigner/ oc all dor salighed henger der paa/ De falske

Bispet oc Prester met deris parthi (huilcke som sagt och
beuist er / meste parten aff dem ere selffue i båd) de maa for-
uende benedidelse och maledidelse huort dem løfter / Her er
dog summa summarum / Atch det som Gud benedider / det
kunne de icke maledide / End dog atch de det gerne gøre vil-
de Numeri. xxi. och xlii. De huad Gud maledider / det
kunne de icke heller benedide Ezechielis. xlii. Ellers maa
de ensthen trøe eller smigre huor megit de kunne. Deris mact
recker icke lenger end Gudz ord oc sandhedz lardom / om de
haffde den / som sagt er tilforn.

✽ Tage och Bisperne kirckens renthe och Priebender /
Hogner eller kircker fra nogen / som icke effter følger deriff
vildfarelser / men larer Gudz ord / oc efftersolger scrifften oc
Gudz skick oc vilge / oc offuer giffuer de falske horeris kys-
hed / och giffuer sig vdi ith erligt christet eccleskast / mere lyden-
dis Gud en menniskan / och mister han fornessnde ringest for
denne sag / Da skal han icke det acte eller skøde / i saadan ih
merckelig och drabelig sag / for huilcken en christen Prest /
Bisp / eller Munck / bør icke all eniste miste sin timelige
rentte Men och saa liffuit till met och denne verdens vel-
fart / om behoff göriff. Gud som for seer alle creature / fiske
i haffuit / fowglene i lucthen / huilcken som haffuer tald alle
vaare haffuit haar / Han for seer vell sine fattige tienere / och
de som hiertelige giffue dem ind till hannen / och hanff sand-
hedz ord / och offuer giffue Papistiske vildfarelser vden all
argelift / Gud haffuer det saa fast loffuit och til sagt alle sine
tienere baade sielens och legemins forsyn och nøttøriff Som
Dauid siger i den xxi. oc xlii. oc xlii. Psalm. oc Math.
vi. och anden sted / Tro men fast hans ord / och forlad dig
till hans foriet / han swiger dig icke / oc ey heller forlader dig

A

✿ De som staa emed Gudz ord de mwe del beholde deris rente/penninge oc megle godzis misbrugelss/ oc det maa vare hof dem till deris egen fortabelsse Vden de vende baade dem och kirckens rente till bedre brugelss end de gpre oc end det nw et eller brugiss / De bruge det nw vdi ih salgt skripturis haab (som nogre aff de erlige Bisper selssue bekende) oc Lector Poul Elpe deriss scriffuere oc almindelige Canceler met sine saure oc smygurdis tredske ord han scriffuer At kirckens gotz som nw misbrugis (oc fattige klercke oc arme meniske till hper/effter Gudz low oc kircke low in xii. q. ii. c. Aurum. et c. Gloria Episcopi. oc c. Res est) At det gotz skal hordelige holdis i den mening/ath det skall met tiide kome i en bedre brug oc skickelse (Gud giffue ath det kiide saa snarlige ske) Men her for inden / for end det komer til fattige klerckeris oc arme fangers/ oc til de armis hielp och trost. Da laret han dem i samme misbrug met nogre exempel ath de skulle woffue liiff och halss/ for end de skulle misse nogit der aff.

✿ Vile samme Lector Poul lare dem ath woffue deris halss och liiff for Jesu Christi hellige ord oc Euangelii skuld fra hnulcket en stor part aff dem (baade i lessnit oc lardö) ere ganske langt fra tredde / Och lare dem ath brwge samme gotz fattige meniske till hielp och trost ydermere end de gpre. Da gjorde han en christen laretis embede mere fult en han gpre/ baade i det oc all anden sin baguende lardom/ och loognactige scrift som han vdsender/ Gud søge hans herte/ oc giffue hannen end nw sin naade oc sandhedz bekedelss.

✿ Disse fornessnde Extrauagaters Doctore oc gamle Kestue/ de scriffue ath de giffte Priester skulle misse deriss rente / men de tale eller scriffue intet der om. Ath de selssue oc andre

Bispe/ Prestes oc klerckerli/ som ere bolere och ligge i hord.
oc skøleffnit. Atth de skulle miste kirckens renthe fordi atth
skulle de for hord oc bolerit settis aff deriss embede effter kirckes
ke lowen/ Da skulle de oc saa miste deris renthe/ som følger
met deris embede / Beneficium datur propter officium. Et
cessante officio/ cesset et beneficium. Det er/ renthen och pres
benden giffis for embedet/ oc huor embede oc tieniste falder
oc affleggis/ der falder renten met/ som deriss egen. Nu kircke
low oc regule iuris de sige/ Hwi mōne de haffue glemt dette
oc icke screffuit det høgt op i store breff/ atth slaa paa wegge
oc døre? fordi det waare dem selff vnder øgen oc obenbare
lige emod.

✿ De Eelike wise kyske oc kloge mend/ de haffue skrabit
oc raget till hobe (største parten) løgnactige) her och der aff
deriss regle/ oðebarelsse/ oc Nu kircke lower/ nogit søpe tins
gest emod off fattige chrisne (sø kallis aff de ketere) Atth den
store summa sumay i kircke louen oc først oc fremest i de hellis
ge scrifti/ som dem selff er anpøindis/ oc er lige twert emod
all deris handel oc leffnit/ der tale de intet om Her ere de blin
de oc dwimme/ Her ligge de oc soffue stille/ oc lade all tingest
ware gaat och erligt.

✿ De sāmne wise forstandige mend oc klercke scriffue och
saa sagen hwi Bispe oc Prestes mwe icke giffis fordi sige
de atth gifftermaal er dem ith stort hinder i deriss embede och
merckelige hwerff som de skulle haffue for hēder/ Det er vell
sant/ atth gifftermaal oc ecteskaffs stat haffuer nogit hinder sō
S. Po. scriffuer/ om dem sō ere meget quindiske oc giffue dem
for underlige til verdens hādel/ mere efftersølgindis kōdet en
aanden Om huilcket gifftermaal er nogit talet tilsom Atth det
te er icke nock orsage til atth plat formene de chriset ecteskaff.

De denne aarsage vill icke end heller S. Poull anamme till
a: h formenten nogē man eller quinde giffetmaal eller ecteskaff
met Huilcket naar det bliffuer erlige och vell hollet effter
Gudz indset och skick. Da er det ret kyskhed och renhed for
Gud. End dog atz Jomffruelig kyskhed oc renhed i hw oc
hjerter er mere actindis/ oc haffuer mindre hinder met sig Sō
S. Poull siger/ Joffrudom er icke bedre i sig self/ end ecte-
kyskhed/ men han haffuer siore fruihed/ och er mere wden
sinckelisse och hinder/ atz tage Gudz gerninger ware / Och
i det er han nogit bedre end ectekyskhed/ som dog er ret kysk-
hed for Gud. Som S. Augustinus klatlige siger/ in libro
de bono Cōiugali. Och kircke lowen distinctione. p. p. .c.
Hec scripsimus. oc distinc. p. p. .c. Nicena. oc flere steder.

De fordi er icke christet kysk ecteskaff saa stort hin-
der/ fra aandelige ting oc hwerff atz det bōz met saa stor sal-
dis och fordommelsis aarsage formenten nogen christen Bisp
Prest/ Rpiner eller andre / Det er icke neer saa stort hinder
fra merckelige arinde oc hwerff/ som nogre Bispers oc Pres-
ters hoereti och verdzlige siore handell/ Herredomme Røp-
mandskaff/ Strighed/ Rigdom/ Bran/ Praal oc hoffnod
Spill/ Dobel/ Legemnis løst / Fredzeri/ Druckenckaff/
och all anden offuerflødigshed/ och hedenske wgudelige sye-
ker som de bruge / en part aff dem. Huilcke vchristelige sye-
ke och deris daglige arinde och bekpinning der wdi haffuer
nu plat fortagit och forhindret dem/ det merckelige hwerff
som de skulle haffue for hendet/ och det som deris naffn och
embede vdkressuer.

Kan en erlig Dannequinde den de maa haffue christe-
lige vden synd/ forhindre dem aff deris embede/ De der siore

inwe de icke haffue hēde/ Hwi stadis da Prestes/ Mücke oc
Bisper till at haffue forscreffne tingest oc store hinder/ i synd
och staar last/ Det som all deris chrestelige einbede fortaget/
chrestedömen till stor hönhed oc fortal/ baade hofst pckere oc
Kydssere/ och end mest hofst simpel gode chrestine menniske/

Hwi formenis dem icke da saadanne vchrestelige forderff-
uelige hinder met samme och fast spore skell/ och optencke
strenge raad och bwd/ met band/ och rentters mistelste?

Desse tingest och saadan deriss brwg er io wist Gudz och
gode menniskis fortpuelse/ Och lastet baade aff Gudz low
och aff gamel kircke low och hellige Doctores/ oc icke ecte-
schaff/ so haffuer sin setdelis oc store priuss oc lossue aff Gud
Huad sware i here till i konstelige Pauens wise / och i tred-
ste Kessue/ huad gloser och coment/ monne ederss konst her
kunnde finde paa.

Men rette sande swar here till/ oc sagen huor fore for-
neffnde deriss verdzlige syndige lifst oc lastelige handel icke
formenis och strengelige met pine och straff forbiudis dem/ er
denne. For di ath denne deris verdzlige lastelige forhindring
fra Gudz arinde oc einbede er emod Gud/ Oc denne verd-
sens forste Satan/ haffuer der vdi sin villie och begaring/ oc
sin regemente som haimen løfter/ For di er her icke optenckt
mange strenge lower/ mandat eller piner emod. Men huad
der er end optegnet emod/ oc skickit aff scriften/ oc de chreste-
lige gamle forfadre/ oc kircke raad/ det holles intet ved mact
och ey heller rettelige/ lowlige/ oc lagheffdelige forfolgis/ oc
met straff affuendiss/ Selff ville de icke rette eller straffe sig.
Oc met opteckte raad/ oc met trwsel och band haffue de saa
beskickit oc formet det at ingen ande maa det gøre. So de Ny
kircke lower de beuise. måge steder/ oc nogre Pawer i de gale

f. p. st. Pauen/ han vil icke vare paamind eller straffet aff no-
 gen/ som der staar i det Antichristelige ca. Si Papa. distinc.
 pl. oc u. q. vii. c. Dues. et ip. q. iii. c. Memo. Icke heller Bis-
 perne. ii. q. vii. c. Nō est. c. Sacerdotes. et c. Laici. och c. in
 Sancta. Icke P. iesterne. Ca. q. c. Accusatio. De mange an-
 dre capi. i den Ny law. Mancke de haffue oc deriff priuilegi-
 et aff Pawen/ at ingen huerekin Bisp eller Herre/ eller lig-
 folck maa paaminde eller straffe dem/ eller haffue nogit met
 dem at skaffe/ de ligge til vor helligste fader Pawens fader-
 bwr/ oc ere vnder hanss doms stoel fordi de skulle besynderlige
 tage hānen vaare paa Christi graff / at han skall icke staa
 op aff døde/ oc kōme vð blant folcket/ paa det han skall icke
 misse sit rige.

❀ Nu till vor tale igen/ Ecteskaff/ fordi det er Gudz er-
 lige skick och den helligaandz bud till alle/ inge vnder tagen
 Det maa icke dieffuelen lide/ men det skal formeness/ och met
 strengd bud/ vchristeligt band/ oc tyrāiske pīner affleggis oc
 affweries. De dette forbud oc mandat/ skal ppperlige/ ia vnder
 stor hellighedz titel oc verdighz hollis vīgelige ved mact
 Guor fore? fordi det er mēnskens oc kōdzēs swisdoms paa-
 fund oc bud/ oc dieffuelen vill haffue det ved mact till māgiff
 forðpimmelss oc deris embedes foractelss.

Sig meg min broder/ Hwo acter den P. iestis eller Biscops
 predicken oc lardō huileken han seer intet andet i en hoffmod
 gerighz/ horu oc vkyphed/ oc saadant andet? Naar han selff
 rygger oc foracter sin lardō oc sit embede met sine onde exē-
 pel oc gerninger? Huilcket och S. Hieronimus scriffuer till
 Rusticiū Episcopū. oc staar det i kircke lowen distinc. xlii.
 c. Diaconi. At for P. iesterne oc Bisperne gerighz/ kōmer

stort had/oc Bisper beklages aff kletckene/ her aff er trette-
nis begyndelisse/ her er sagen till fortal/ her er begyndelisse till
skam oc last. Siger oc S. Gregori⁹ In pastoral. Ath naar
hyrden (det er Bispen eller Presten) han gaar de onde synd-
zēs veyr/ da følger hiorde/ det er almwen gerne effter til said
oc forderffuelisse/ De In ii. libro moralium. Naar de yppetlige
(Bisper oc Prester meen han) de giffue dem i legimus løst
oc tiene hēne/ Da giffue de vndersaate oc ligfolck i pffuelij oc
orsage till løfctighed.

❧ D Herre Gud ville de gode Bisper och Prester tēcke
huad S. Augustin⁹ siger de pastoribus. vii dem/ Ath den som
ille leffuer/ oc folckit veed och acter det/ Da slaar han dem i
hiel sō det acte saa megit som hannē slaar ath gøre De hwor
sō ligfolck eller vndersaate aff deris egen synd de p oc fordpri-
mis/ Det skal prelatē vare skyldig i hāss dōd/ fordi hā tagde
oc icke atuarede hannē/ som Gregori⁹ scriffuer in Ezechiel⁹
Ja er det sand ath de skulle vare mādbrabere fordi de icke pre-
dicke oc lare/ eller lade rettelige predicke oc lare / oc der met
saa i hiel/ Huad mōne dem ville hēde oc vederfari/ som saa
forderffue christen almwe/ met deriff onde leffuer oc exempel/
Ja en ydermere/ met vch:istelige oc tyranniske lowet oc bud
offuenbare mod skell oc scrift/ oc mod de som følge och lare
skel oc scrift huilcke de oc saa forfølge met pine oc straff/ Sō
oc Satan meniskens modstandere haffuer gjort oc lader gøre
emod de Prester Wuncke och Mynner som i en god tryg
samuittighed offuer giffue hās ettelosse skick oc bwd oc/ giff-
ue dem i christe cetskaff/ dem lader han bandsette/ fengzle/
plage/ slaa i hiel/ tage lan oc renthe fraa/ heder och are/ kal-
ler dem kettere bādz kroppe oc misdedere/ och lader sige dem
alt ond paa/ Som Christi⁹ haffuer sine fattige tienerer tilfori

sagd atz dem skulle offuer gaa och veder faris / och der met
dem trøstet oc hugfualer.

✥ Oc her paa haffue wi och ith vift tegen / atz denne w
etel øshed / Coelibatus paa latine. och ecteskaffs forbud / er
en wiss dieffuels lardom och handel / i huilcken han bruger
alle hande sticke aff sin konst / till sielss och liffs forderuelffe
Och der till (som iammerligt och ynckeligt er atz tencke)
brøger han en part aff de erlige mend som kallis Bisper oc
Prelater / hwess embede / gerning oc befalning er fast anden
och here langt fra / om de wille henne acte / oc sig nogit bedre
i henne rette oc beuise / Gud forbarne seg here offuer / oc ta
ge de arme simpel hjerter / de Gudfryctige forhindrede con
scientzer aff samme dieffuels horde fengzel / oc lede dem i sin
sandhedz oc reth christen / sielis oc legemmis frøihed / oc hwg
fualer dē met sin aand oc styrcke dē met sin ord oc naade Amē

En lidē sūme paa fornessnde article.

✥ Ecteskaff er alle frøit / Ingen vnder tagen.

✥ Ingen menniske eller creatur / maa det formenne / entzen
Bisp / Prest / Mūnck eller Nynne.

✥ Vbesinde vchristelige eeder eller løffte / maa oc kan icke
hindre oc fortage Bisper / Prestes / Mūncke eller Nynners ecte
gifftermaall.

✥ Denne lardom er icke ketterisk / men reth christen / beuist
oc ydermere bewiselig met obenbare klar hellig scrift oc gam
mel kircke low.

✥ Hwess forbud her emod er / det er Antichristeligt / och
en reth dieffuelss lardom.

✥ Ecteskaff ere alle Bisper Prestes oc kloster folck plictege

ath indgaa och Gudelige annamme / de som icke haffwe
kyskhedz besynderlig gaffue.

✿ Der till hør Bisper och Prelater / ath paaminde och
nøde de Prestes och Kloster folck / som icke lessue kyskelige
och vill dog icke giffis / paa det de skulle icke lenger forpør
de Gud / beskeimne folcket / och foracte deriss embede.

✿ Her hør icke ath bües effter Pawens eller menig Con-
cilli eller kircke raadz loff och samtycke / i denne sielis och
salighedz sate / Gudz loff och samtycke er here nock till.

✿ Icke er heller hør til ath Pawen skal till stede chris-
tens i blant sit riges folck / Prestes och Myner / hwess
rigis och regimentis wisse tegen er / ath det forskiwder oc for-
smaar ceterhøstwer / Men dog ligger i wrenhed oc be-
garing til qwiner / och inthet acter Gudz skick
och bud Som Daniel siger i det xi. capitel.

Om Pawen och hans vchristelige macth och regemente.

Er maa wi end lish ydermere acte och
betencke Gudz lønlige domme oc Sa-
tans tredske oc snilde raad i denne vel-
dige Pawe mact och ophøgelisse offuer
alle Bisper oc kirckens personer / mod
Gudz ord oc villie / oc saa mod gammel
kircke low oc hellige forfaderis scrift.

✿ Her om scriftuendis nogit søpe ting / wille wi icke haffue
straffet de gode hellige Romerske Bisper / som i lardon och
dygd haffuer fordwun tid warit forstandere i den Romerske

Di

kircke/ oc hwilpet chřistēdōmen met chřisten scriffte/lardom oc
nogen god ordinantz/ Icke heller foracte de gode simpel en-
tzen Bisper eller alimwe/ som samme Romerske Bisper wore
vnderdanige oc vilgelige wngōde vnder giffne oc hōrige/ det
bō: oc huer chřisten ath gōre sin neste Oc dē Romerske Bisp
ath gōre hwer anden Bisp/ om han vill ware chřisten/ sen
scriffte lärer Romano. xii. Ephe. iiii. Hebre. xii.

✠ Men den veldige store mact och vchřistelige tyranniske
regimēte/ som nogre effterfølgendis Romere Bisper/ nogre
hūdrede aar effter chřistēdōmens begyndelssis oc gode frem-
gangs tīd/ de toge sig till/ met low/ skick och bud/ icke all
eniste offuer legēmet men mest offuer siel och samuittighed/ oc
sette dem och indspore dem der met i Gudz sade och tempel/
som er sielen/ huilcken Gud all ene met sin aand och sit ord
bō: och skal regere i retuissedz och salighedz wepe / och plāt
ingen anden. Om delige och deris vchřistelige mact tale wi
om.

✠ Pawe naffij/ oc denne mact/ oc den regimēte han haff
wer och hwrger/ er huercken aff Gud eller den hellige scriffe
men som regimenten er ny/ icke aff gāmel Gudz skick/ saa
er och rāffned/ End dog Hieronimus och Augustinus/ och
nogre andre brugede vnderiden dette ord Papa. Da gjorde de
det saa vell till oc hōff andre som till den Romerske Bisp/
Huilcken aff Gudz ord huercken kan eller maa ware ypperst
mectigst/ eller nogen almindelig Bisp eller Pawe/ Vden
han i all ydmvg tiemiste/ reth chřisten lardō och Gudz ordz
arbeyde/ bewiser sig ydermere end nogen anden chřisten Bisp
oc predickere/ som Chřistus larde och bōd Mathei i det xv.
capitel och Luce i det xxi.

✠ Oc fordi wore Sancte Poull ypperligere Bisp eller

Pawe (om) saa skall kallis) end Sancte Peder eller nogen
anden Apostel han vor/for di han arbejdede oc tjente mere end
nogen anden/ som alle hanss sende breff oc Apostle gerninger
beuisset/ ❖ Christus han gjorde sine Apostle lige i mact och
befalning/ och alle gjorde han christen kirckis tienere i sit hel-
lige ord och Sacramenters vddelisse / Som Sancte Pouil
han siger i sich første breff til de Corin. i det iiii. ca. De Chris-
tus straffede sine Apostle/ ath de tenckte och taledede/ huilcken
der skulle vare ypperst Luce i det xlii. ca.

❖ De for di hassuer icke denne Pawe mact och ophøgel-
se offuer andre/ bistand aff scriffthen/ icke ere det heller aff A-
postlenis exempel/ Ath nogen skal hede Pawe/ och hassue
mact offuer alle Bisper/ oc at han maa gøre/ biude/ scriffue/
oc paalegge effter sit sind/ vden Gudz ord oc offuer sin chris-
ten befalning/ som hannem løfter. Vi vide oc vel/ huad scriff-
ten lyder om Sancte Peder/ huilcken nogre Sophister oc Ro-
merske Bispers smigrere/ gøre till Pawe/ oc sige ath hanem
vor giffuit større mact oc befalning end de andre Apostle/ och
der aff ere Romerske Bisper (som side i hans sade) bleffne
saa ypperlige oc mectige offuer andre. De saa kommer Pe-
lagius/ Nicolaus Anacletus (som det sigis om hannem) oc
Gelasius/ och nogre smigrere (som saadant legge dem till)
och vnder tiden linge paa dem/ De sige ath Romere sade/ oc
Pawe mact er skicket aff Gud selfs och ingen anden/ och der
till vride de scriffthen och Christi ord/ ynckelige aff sin rett-
simpler mening och forstand/ Som Christus sagde dem/ i
det xvi. capitel Mathet. Dw est Peder och paa denne sten
hald oc klippe (som er Christus oc icke Peder) skal ieg byg-
ge min kircke/ Det er/ paa den Jesu Christu oc hanss tro/

¶ it

hwilcken dw haffuer nu bekend/ Dette maa dw see huorle-
dis de fare met samme Christi ord/ i kircke lowen distinctio.
pvi. c. Quāuis. oc c. In nouo. oc distincti. pvii. c. Sacro
sancta. Men Sanctus Augustinus han legger icke Christi ord
neer saa vd i dēne Dāne mening Icke heller Hieronim⁹ oc an-
dre flere/ huilcke som smigrede icke for Pawen/ oc viste icke
end heller aff hans tyrāiske mact ath siige/ Sanctus Hiero-
nimus scriffuer in Epistola ad Titum/ oc staar i kircke lo-
wen distinc. pcv. c. Olim. Forduin dags vor Biscop och
Prest all ith/ De for end der kom parti och split i christen-
dömer/ aff dieffuelens raad/ och huer hold met sin Bisp och
Døbe fader/ da regeredis kirckerne aff menig Presternis
raad/ Men siden bleff det skicket ath en aff Presterne skulle
settis i befalning och tilsyn offuer de andre/ paa det ath kiff
och spliitactighed skulle aff stillis.

✿ Her taler icke Sanctus Hieronimus om Pawen/ och
Pawe velde aff Gudz skick och mandat/ men ath de wore
alle enss i mact och befalning/ och siden bleff i blant Preste-
ne en Bisp skicket/ alle vegne i huer Sticket i all christedömen

Scriffuer oc Sanctus Hieronimus till Euagriū / ath der
vor icke aff begyndelssen Bisper ved det naffn och den befal-
ling som de haffde i hās tiid/ Men siden bleff en blant man-
ge skickit/ ath hoffmodig kiff skulle der met affstillis/ oc nogit
der effter siger han/ emod det Romerske hoffmod som lønlige
da begynde ath ville tage sig i sit Biscops dömmne nogē yder
mere are och mact till end andre Bisper de haffde eller brw-
gede. Er det saa (siger hā) ath myndighz oc Bispelige mact
søgeff oc ath spørres/ Da er menig christendommenen större/
end Rom som er icke vden en by / der er icke skilsmaal paa
Romere kircke och paa andre christendoms kircker. Thuor

nogen Bisp er/ wære sig i Rom eller i den ringe och søye by
Eugubio / Constantinopel eller i Rhegio/ i Alexandria eller
i Tame/ eller anden sted/ Da er han lige god i mact och i
sin Biscops befaling/ Rigdoms mact eller fattigdoms ring-
hed/ gøre en Bisp/ huereken ypperligere och mectigere/ ick.
heller mindre eller wamectigere / Men de ere alle sammen
Apostlenis sted/ och ere deriss efterkommere.

✿ Desse fornessnde ere Sancti Hieronimi ord/ oc de sta-
och i kircke lowen distinctione xliii. c. Diaconi. Swilcke w.
haffue i den mening here screffuit/ ath hwær maa her aff se
och acte/ ath den Romerske Bispes store mact och welde han
haffuer taget sig till/ offuer andre och mod andre/ och low-
uwd/ fortud/ skick och vskick/ Och den lydalisse andre boi.
Bisper och ligteck skall gøre hannen / och han trenger der.
aff/ Ath alt det er ick aff Gud/ oc ey heller bestandigt m.
scrifften/ De han er ick mere Christi statthollere eller Apost-
leris efterkommere end andre Bisper/ oc (aff Gudz ord oc
skick) er ick han mere den ypperste/ høgeste och første Bisp
end andre/ Icke er heller Rom det ypperste och myndigste
Biscops sade/ for andre Biscops sader.

✿ Oc der till met / kan man och acte huor vchristelige de
Romerske Bisper oc deriss smigere/ drage sig oc sit sade den
hellige scrift Jesu Christi ord till/ wært emod deriss vnder-
stand och mening/ Swor Christi ord haffde enthen warit ser-
delis sagd om Sancte Peders Pawe mact och haff sade i
Rom/ oc om hans efterkommere/ oc same Romerske kircke
och sade. Da haffde ick Sanctus Hieronimus/ lignit Ro-
mere Bisp och Romere sade ved andre ringe och smaa steder
Bisper oc sader/ Han viste io wel oc haffde ick forget Chris-
ti fornessnde ord Mat. xvi. capi. Oc siger end S. Hieronim⁹

ydermere in Epistola ad Galatas. ii. capi. Sancte Pouel
han straffede Sancte Peder/ och stod hammen emod/ huilcket
han haffde icke giord/ haffde han icke varit hans lige (i em-
bede/ mact och besalning) Sancte Peder han siger oc scriff
uer och selff saa ath han er icke Pawe/ icke heller hoggest oc
mectigst Bisp/ men en met Bisp eller Prest/ den som er de
andre Bisper i mact och besalning lig. i. Petri. v.

✿ Oc ydermere/ forbiuder det menige kircke raad Con-
cilium Aphricanum i kircke lowen distinc. xciij. c. Prime
sedis. Ath ingen Romere Bisp skal lade sig kalle Bisp eller
Preste hoffding. Eller den ypperste oc hogste Bisp/ i det ath
de ere alle lige/ det siger och Pelagius Pawe/ Ca. distincti.
c. Nullus. Desligeste Sactus Gregorius i samme distincti.
c. Ecce. huilcket saa lyder. See (siger han) strax i begyndel-
sen paa eders bress i sende meg selff som saadant forbod/ sette
i det hoffmodige naffn so er en almindelig Pawe/ offuer alle
andre/ Om huilcket ieg beder gerne ath i gore mig det icke
mere. For di/ ath den are som en Bisp ykkelige leggis till/
hun fortagis och forminskes eder. Jeg begæter icke framgag
och lyssalighed aff forfengelige ord och titel/ men aff gode er-
lige seder och dygd Det holder ieg icke heller for min are/ i
huilcket mine brødre tabe sin are. Min are/ er den menig
kirckis och mine met brødres are / och myndigheds mact/
Da er ieg aret/ naar huer skeer sin are. Er det saa ath i kal-
le mig Pawe aff almindelig mact/ Da necte i eder det ath
vare/ som i meg almindelige kalle. Men bort det/ fare sig vel
oc forsee seg de ord/ som hoffmode sig mod sandhed/ och ere
skadelige/ forderffuelige mod kerlighed/ Bec ille.

✿ Nu ville wi summere desse fornessnde ord saa/ Skulle
eller maa icke Christi Apostle tretthe eller tencke paa mact

oc myndig ypperlighed den ene offuer den anden Ere de och
alle tienere i Gudz ord/ Er Hætte Pouil S. Peder lig i mact
oc myndighz/ oc alle Apostole som kircke lowen siger distinc.
xvi. c. In nouo. Er S. Peder en lig Bisp oc Prest met an-
dre Bisper Ere oc saa alle Bisper Apostolenis effterkomere oc
stathollere som oc same capitel siger/ Er oc Eugubii Bisper
lige met Romere Bisper i embede / mact oc besalning /
oc chrisne Bispers mact oc besalning er ick herredom / ick
heller ath skicke Ny low oc frege bud/ vden Gudz besalning
men eniste ath predicke och lare den Gudz low oc de bud so
giort ere/ oc ha maa ick vare oc kallis almindelig Pawe hwit
tager da Romerske Bisp eller Pawen sig saadant stor mact
och velde till/ offuer alle andre Bisper/ och menig chrisen-
dommen. Ja/ siger nogen hanff singrere/ haffuer han end
icke den mact/ oc hogmectighz aff Gud/ han er dog hammen
oc det Romerske Apostelske sade satyckit oc giffuit aff chris-
ten kircke oc Prelater/ Herrer oc hofster/ Som der staar i den
Pala. Constantinus distinctione xvi.

✿ Her kom atter den twisund konstermand oc brugede sine
raad oc omslag/ Som ganske langt ville vare ath regne op/
om al sin regimēt ha haffuer tredskelige komet aff sted oc bru-
get sit spil met (om det skulle her scriffuis) formidelt denne
almindelige store Pawe mact/ och hanff ophogelsse laade
mod Gud/ och saa mod de fofste gamle kircke raad/ Huilke
ke huercken talde om/ eller noget serdelis actede den Romer-
ske Bispis mact/ fordi Satan vor ick end da kommen rede
lige frem/ met det han tenckte i denne maade/ met huilke paa
fund och anden dieffueles och mennisklig lardom/ skulle saa
lempelige oc met tiiden/ drage off fraa Gudz ord. Ath det lo-
lengst och mere skulle neder legges/ forglēmes oc intet actis.

❖ De vnder hanff herredømnes villies oc bekeruelffes
mact och gunst/ skulle de vtalige secter och parthiis kloster-
folck/ aff menniskers fund oc lardom opkomme oc indföris
ath drage i lengst och mere simpel almdwe och christen dömen
dem till / oc efftersölge deris ord lardom och gerninger / oc
dere sette lid och tröst till/ for stor Gudelighed / och komme
io lengst och mere fra Gudz och Jesu Christi eniste tro och
tillid/ och komme i stor vildfarelsse och vantro/ som wi see
ath wist er skedd.

❖ End itz andet/ Gud och hans hellige aand som haff-
de skickit / oc ville ath Bisper oc Prestes skulle ware (ibläd
andre deriff wilkaar) wise och vellarde mend i den hellige
scrifft/ och studere i henne aarle oc silde/ ath vide oc vel for-
staa ath regere sig self oc andre met/ i atskellige sager/ tuils-
maal oc spörsmaal/ i dom och reth paa sielens wagne.

See/ her kom oc den tredske fiende/ och gjorde sin siit/ ath
wi küde saa en stor mechtig ophøget Pawe almindelig i mact
velde och befallning offuer alle Bisper/ vden huest villie sam-
tycke screffne lower/ budord och strengt mandat/ dem intet
sømmede ath gøre. Oc huad han skickede oc lagde paa/ det
motte ingen lade eller offuer trade/ vnder heffn/ band oc for-
maledidelsse/ Det motte heller ingen randsage/ och vide skel
oc sag till hwi han saa gjorde oc sagde. Men det skulle sim-
pel heden anämes lige som Gudz ord / Som hans scrifft oc
kircke low siger distinctione p. c. Sic omnes. c. Eniuero.
och c. Nulli sic. Der fore maa ingen forskiwde eller neethe
huad han siger eller biuder. Ingen maa heller straffe hānem
eller huad han gør distinctione pl. c. Si Papa.

❖ Der maa indtet Raad Concilium skick eller sententz
göres vden Pawens vidskaff och samtycke/ Som Pawen

siger iii. q. vii. c. Multum stupeo. oc c. Dudum. De summa
ma summarum/han haßuet taget sig mactens fuldsomhed till
Andre Bisper/ dem haßuet han leßfued en part aff hene som
och Pawen siger selff i fornenffde capitel/ Multum

✿ Quad kom here aff / och huad ond orsage vor det
Dette onde/ ath effterdi Bisperne vore fortagē deris rette och
fri almindelig mact/ De Pawen ville ene regnere som løff
uen ibland sinna diwr/ och gene alle vegne/ och tage seg all
befalning till offuer alle sticketene. Saa bleffue Bisperne till
fridz der met/ och gaffue seg till tryghed oc rolighed. Saa re
lidet eller inthet studerede/ eller grüdelige rådsagede oc offuer
saa scrifften/ och lode Pawen betemme met store sager/ som
der oc staar iii. q. vi. c. Dudū. De synedes dem icke ath vas
re dirt behoff ath haßue nogen god grundige wisdom i scrif
ten/ Der met lode de och aff ath predicke/ och forlode deris
rette einbede/ oc gaffue dem till andet som de end nu almin
delige brwge. De fordi ath de viste icke rettelige sandhed och
scrifften/ fordi kunne de icke heller acte och dømme paa Pa
wens skick/ statuter oc bud/ saa anāmedes all det lan inthē
christelige eller vchristelige handlede/ for sandhed/ christen
lærdom/ och stor Gudelighed. Och saa kom Satā det ind
bland christen menniske/ fast hordere end Guds ord haßde
nogen tiid varit tilforn almindelige/ Saa ath huad der gøres
eller siges emod/ det mener wforstandigt folck ath vare ket
teri oc stor synd/ Som wi end i dag høre.

✿ De er end Pawens handel i mange stycker skiwle och
beteckt (som S. Pouil oc S. Hans haßue screffuet om det
Paweske riigess lønlighed) och kand icke end hans redske
fund strax kendis ath vare mod Gud oc scrifften. Da er ia
denne dießfuels lærdom/ oc dette Pawens forbud i Presters
M i

oc kloster folckis gifftermaal/ saa obenbare mod Gudz ord
oc scrifften/ ath den so nogen forstaa haaffuer/ oc icke er forhin-
dret i kjoðzens wisdom/ oc forblindet i Pawens falske Gu-
delighed/ han maa det vell obenbare acte oc forstaa/ ath det er
vchristeligt/ ia reth Antichristeligt/ fordi det er imod Christi.
End dog de Paweske ville altid gerne fundet orsage til/ ath
de kunne och saa beskiuld dette deriff forbud och falske kysk-
hedz fund/ vnder en mechtig hellighedz titell/ som man maa
see i deriff forbudz scriffter. Men huor grundelige och redeli-
ge de haaffue det gjort/ det maa de befinde oc acte/ som nogen
christen oc skellig forstand haaffue i scrifften/ oc de som horus
orsage och spnds slemhed er aff hietter led oc vederstyggelig.

✽ Oc fordi ath scrifften kaller dette Pawe regimete us-
hart hordnacked rige. Thi skal det neppe lige skee nogen tid
aff Pawens samtycke ath Prestet och kloster folck vforhin-
dret aff hammen/ maa frilige giffis. Vden Gud vil vede
den skabning om kring/ och gøre aff en stor mechtig vdelig
hoffmodig tyrannisk almindelig Pawe/ en god simpel Ro-
merck Biscop igen/ som han ver aff begyndelse/ och komme
hannem fra det vchristelige embede som han nu haaffuer/ till
reth christet Biscopeligt embede oc skickelse igen.

✽ Oc ydermere/ men det geller manges salighed eller for-
doemmelse/ oc Bispernes baade først oc sidst Da er det raa-
deligt ath same erlige men acte nogit ydermere paa deris em-
bede. Oc begynde ath see lisch bedre til/ met deris egne øgen/
studere oc grundelige offuerweye scrifften/ oc der till de helli-
ge gamle christne Doctores. Oc icke end heller nogit lasin-
dis/ strap tro huad de scriffue oc sige/ vden de offuer legge oc
ligne deris ord ved och met den hellige rene Bibelcke scrift/
oc huor det findis ath de drage offuer us met hene der skulle
de hederlige och Gudelige tro och anamme huad de sige och

scriffue/ icke fordi atth de scriffuer/ men fordi atth det er Gudz
sandh3 effter scriffen. Men huor de ere icke enff met scriffen
der maa oc skulle de sacramodelige forskiude oc forlade dem
som S. Augustin9 siger/ oc der staar i kircke lowen distincti.
ip. c. Noli meis scriptis. oc c. Negare nō possim. oc c. Ego
solis. oc c. Quis nescit. oc c. Neque quorundam.

✿ Det er tilbørligt atth de vide selff nogit huad de skulle
gøre oc lade/ oc huad deris embede er/ atth de icke hēge all sām
men deris store handel och sager paa Pawen. Deriss inact
er icke mindre/ paa deriss rette embedis wegte end Pawens/
Pawen skal icke gøre regenskaff for de fattige saar/ sō forta-
bis vnder deriss bejalning/ de ere icke ind scressne i Pawens
register/ men i deris eyet.

✿ Christne Bisper bōr icke atth haffue Pawens regle
oc bud atth skicke sig effter och regere den christne kircke met/
Men deriss regle ere den hellige scrift. Christi lardō som de
hellige Apostle oc Euāgelister de selff bescreffue/ oc ingen tils-
actige oc falske regle Apostler tillagde. Oc dem bōr atth bede
inderlige aff ganske hiertet/ atth Gud vill giffue dem en god
christen forstand/ atth regere sig selff oc den arme fattige blatz
de vildfarindis almne met/ i sandhedz oc salighedz lardom.
som forfaris for sand lardōs byst skuld som Gud oc siger
om sit folck Esai. v. Oc atth han vil reyse dē op till en rets-
dom/ atth dømme oc skilne mellom Pawens lardom oc bud/ oc
Gudz lardō oc bud. Mellom falsk Gudz tieniste i vduertis
skømptheris gerninger Messer/ Sæg/ Kaste/ Hypocritisk kyk-
hed/ oc saadāt mere/ Oc mellom ret Gudz tieniste i aand och
sandh3/ Atth huor de icke kune eller ville selff predicke/ lare oc
fuldgøre deris rette embede. Atth de ville lade andre gøre det/
som kune oc gerne ville. Oc vare dē en chrestelig hūlp der till
Atth al stor vildfarelse oc ketterii motte leggis aff atth Gudz

sandhed och naade motte regnere oc regere den menlige chris-
ten kircke.

✿ De thaare de gode Herrer icke end aff Gudz ordz och
scrifftens vnderuising driste sig till at afflegge oc igenkalle
vchristelige oc vskickelige Dawens paaleg och fund/ da maa
de tage exempel aff distinctionis l. capit. Icanes Chrysostomus.
Det er erligt och tilbørligt/ at huad en gøt ilde eller
icke skickelige/ At en anden gøt det bedre om han kan/ Icke
anseendis huad forfaderne haffue hollet/ eller gammel sed-
wanne haffuer varet/ Men huad Gudz villie/ oc huad sād-
hed er och tilbørligt effter Gudz ord/ Som S. Aprianus
siger/ At sedwanne skall icke forhindre sandhed- saa at han
maa so winde/ fordi at sedwanne uden sandhed er en gammel
wildfarelse/ och fordi offuergriffwindis wildfarelsen lader
off efftersølge sandhed. wi skulle icke følge menniskens sed-
wanne/ men Gudz sandhed. Thi Gud han taler hosi Esai-
am Propheten och siger. Forgeffues tiene oc dyrcke de meg
effter menniskens paafund oc lardom som oc kircke lowen si-
ger distinc. viii. c. Consuetudo. oc c. Si solus. Et det saa at
Christus skal eniste høres/ da skulle wi icke acce huad andre
fore off haffue gjort/ Men huad Christus haffuer budet och
gjort som er for alle. Hec ille.

✿ De Sāctus Augustinus siger de Baptismo. paruulor.
Naar sandhed obenbaris/ da bøt seduāne at wige. Der fore/
Lige som ingen christen Bisp maa skiude paa Datē
i nogē god christe skickis forholdelse/ oc forspis-
melse Saa maa han icke heller skiude
paa gammel seduāne den som icke haff-
uer grund oc fasthed i scrifften.

Becluttingh.

Vd giffue de gode ypperlige mēd Chriſtens
dōmens Biſper. Oc ſerdelis Dānemarckis
Zederlige och Erlige Prelater. ſin naade oc
ſin ſandhedz kendelſſe. till alle gode chriſtelige
lārdōme. arinde och rōttelig ſkick. Gud
till loff oc are / oc menig mand til den rette
ſalighed. **G**ulcke gode mēd wi wille haſſue i alle maade
vforactet oc vmercket / met denne vor ſcriſt oc vnderuiſning
De ſom vſkylpige ere / eller de ſom ville nogit her iſſter be
ſinde dem ſelſſue / och met Gudz naadis hielp / begynde ath
bewiſe ſeg nogit Chriſtelige och tilbøilige i deriſſ rette embe
diſſ beſalning / ſom dem ligger ganſke ſtor mact paa. Off er
vell giſſuen ſtor orſage ath ſcriſſue mere om den i wor ſagis
forſwar / haade aff den hellige ſcriſt / aff deriſſ egen kirc
ke low / och deriſſ ſcriſt de lade vdgaa / oc deriſſ leſſned och
handel ſom icke følger det naſſen eller embede de haſſue. Men
det lade wi nw / Gud giſſue dem ſelſſ ſind och act / ath rette
ſig i alle maade. Oc wi ville gerne vare dem lydige oc vnder
danige / i alle de tingest Chriſtelige oc retwiſe ere / De kende
dem for de ypperlige mēd de ere / huor de icke bruge ſeg emod
deriſſ embede och Gudz beſalning.

✿ Ath wi ere dem icke lige och ſaa lydige i alle vduertis
ceremonier och ſkick ſom de ville / haade met Sang / Meſſe oc
Sacramenters tracteriſſe oc bryg. Ath wi oc icke haſſue enſſ
mening met dē / i den rette dyckelſſe / haade induertis i aand
oc i ſandhed / oc i vduertis tegen. Och ydermere ath wi icke
holle ſaa megit aff mēneſkens lardom / paafund oc hellighed /
ſom aff Gudz ord / bud oc ſandhed. Oc ath wi offuergiffue

salck þzenkalckis kysked/ oc giffue oss i chrisstet ecteskaff i
Herren. Atz wi vduelge oc effter chrissten kirckis første exem-
pel skicke chrisstne predickere oc rette Priester/ och andet huad
wi i chrissten menighed bruge och skicke. Der haffue wi stor
sag oc skel til/ først aff Gudz ord oc de hellige scrifft/ oc saa
aff gamle hellige chrisstne forfaders lardd/ och en stor part aff
deriff egen kircke low (hwilcket wi tilforn inu try aar siden
haffue noget videre forklaret/ i den lille bog wi lode bdgaa/
Om den Reformatz oc omwædelsse/ here i Malinø er goit)
Vi so Gud haffuer giffuit noget aff sin sādhedz oc ordz kund-
skaff ere her til plictige. I det de gode herrer/ ville det icke selff
anheffue/ til stede/ oc det gøre/ Huilcket dem selff vnder siels
oc salighedz vel fart aldelis burde/ paa deriff embedis vegnar.

❖ Hwad wi synes atz haffue screffuet nogit hordelige
here i dene bog. Det haffue wi icke giozt Visperne ellet nogt
serdelis aff dem emod. Men det haffue wi giozt/ mest waar
sag till noget forswar/ Och dem till ith genswar som wden
all redelig beuifning/ och met vchrisstne och vskellige ord/ och
løff vgrūdīg scrifft/ klage och berobe off atz vare kettere
och bandz kroppe. Til huilckit wi maa icke aldelis
tīge/ i det atz wi ere wskyldige i dene sag Gud
giffue atz der swndis icke store skyld haff
andre. Men der er dog ingen vskyldig
wden Gud Ene/ han va-
re loffuit euindelīge
A M E N.

En liden taffle paa forneffnde bog

De om hwad her scriffues i hende.

- i ✿ Føist/for huad sag/ saa tiid scriffuets om Presters
frut Ecteskaff.
- ii ✿ Om tvenne haande Ecteskaff.
- iii ✿ Om Christne Bispers och Presters wilkaar
och leffned.
- iiii ✿ Om Christne Bispers indgang oc rette kald.
- v ✿ Om Christne Bispers och Presters embede
oc tieniste.
- vi ✿ Om Christne Bispers ypperlighz verdighz oc are.
- vii ✿ Om deris mact/ waaben och werge.
- viii ✿ Om Christne Bispers oc Presters Gifftermaal
och reth kyskhed.
- ix ✿ Om det wecteløshedz breff mod Presters Giffter
maal som dor prentet i Aars/Aar. M D XXX.
- x ✿ Om Jet oc løffter/huorledis de ere indspøde emod
Presters och Bispers Ecteskaff.
- xi ✿ Om Christelige oc vchristelige løffte.
- xii ✿ Om Widwers løffte eller trosfahed.
- xiii ✿ Om Vchristeligt Kæd.
- xiiii ✿ Om Pawen och hans vchristelige regimente.
- xv ✿ En liden Summe paa forneffnde artickle.
- xvi ✿ Beslutting.

Denne Bog er Prentet i Malmø aff Johan Høgstrate
Aar effter Eindz byrd. M D xxxviii. Den fredag
nest hellige Tre kongers dag.

